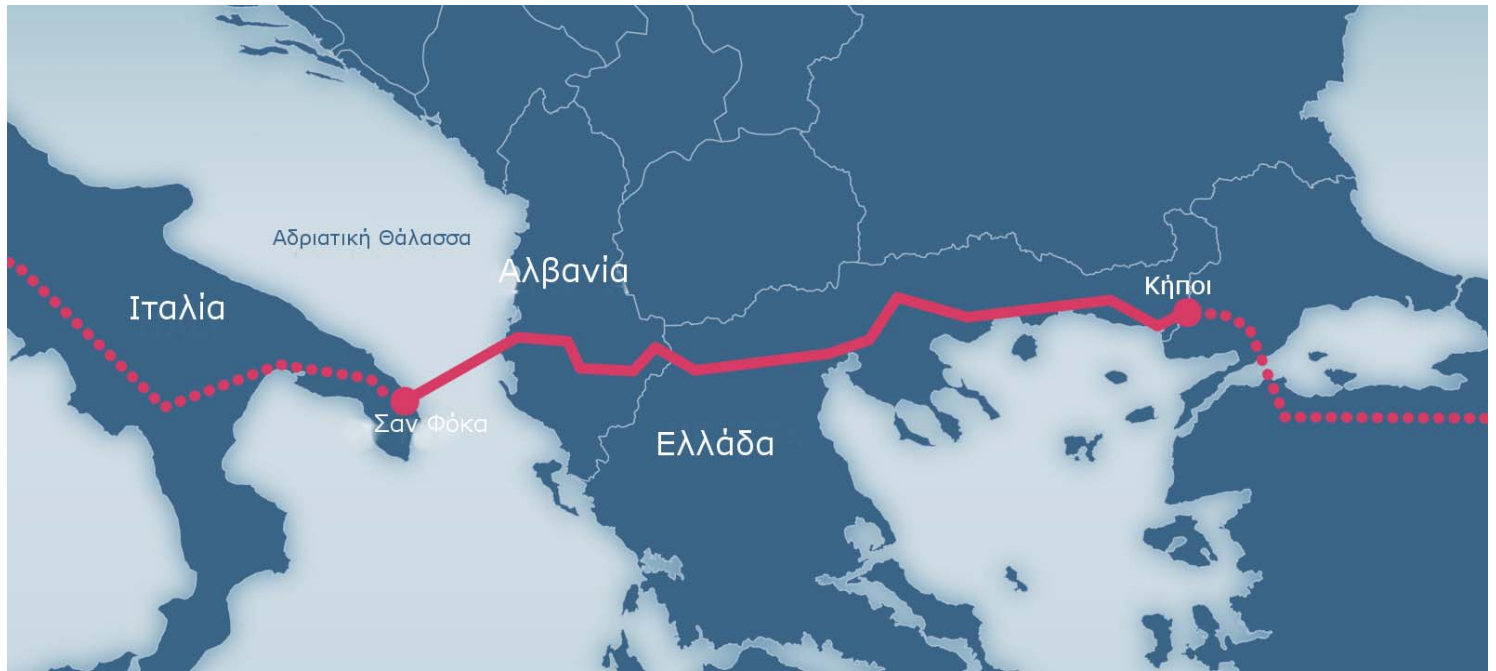

TAP

Trans Adriatic Pipeline

Ενιαία ΜΠΚΕ Ελλάδας Παράρτημα 6.4.0 - Υποστηρικτικό Υλικό για την Υφιστάμενη Κατάσταση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς

 		Σελίδα 2 από 75					
		Area Code	Comp. Code	System Code	Disc. Code	Doc.-Type	Ser. No.
Τίτλος Έργου:	Διαδριατικός Αγωγός – TAP	GPL00-ASP-642-Y-TAE-0070 Αναθ.: 00 / at05					
Τίτλος Εγγράφου:	Ενιαία ΜΠΚΕ Ελλάδας Παράρτημα 6.4.0 - Υποστηρικτικό Υλικό για την Υφιστάμενη Κατάσταση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς						

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

1	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ	3
1.1	Μεθοδολογία για την μελέτη υφιστάμενης κατάστασης πολιτιστικής κληρονομιάς	3
1.1.1	Τύποι Θέσεων Πολιτιστικής Κληρονομιάς	3
1.1.2	Κριτήρια Σημασίας/ Ποιότητας Θέσεων Πολιτιστικής Κληρονομιάς	3
1.2	Μεθοδολογία εργασιών πεδίου για την μελέτη της υφιστάμενης κατάστασης πολιτιστικής κληρονομιάς	4
1.3	Φόρμες Καταγραφής Δεδομένων Πολιτιστικής Κληρονομιάς	7
1.3.1	Φόρμα Καταγραφής Ημερήσιας Έρευνας	7
1.3.2	Φόρμα Αξιολόγησης Θέσης	8
1.3.3	Λίστα Ελέγχου Παρατηρήσεων Θέσης	9
1.4	Γενικό χρονολόγιο και πολιτιστικό περιβάλλον στην Ελλάδα με έμφαση στην περιοχή της Μακεδονίας	11
1.4.1	Παλαιολιθική Περίοδος (250.000 – 10.000 πΧ)	14
1.4.2	Μεσολιθική Περίοδος (10.000 – 6000 πΧ)	15
1.4.3	Νεολιθική Περίοδος (6000 – 3000 πΧ)	16
1.4.4	Περίοδος Εποχής του Χαλκού (3000 – 1050 π.Χ.)	17
1.4.4.1	Πρώιμη Εποχή του Χαλκού	17
1.4.4.2	Μέση Εποχή του Χαλκού	18
1.4.4.3	Ύστερη Εποχή του Χαλκού	18
1.4.5	Πρώιμη Εποχή του Σιδήρου (1050 – 800 π.Χ.)	19
1.4.6	Αρχαϊκή Περίοδος (800 – 500 π.Χ.)	20
1.4.7	Κλασική Περίοδος (500 – 323 πΧ)	21
1.4.7.1	5ος αιώνας π.Χ.	21
1.4.7.2	4ος αιώνας π.Χ.	21
1.4.7.3	Ελληνιστική Περίοδος (323 – 146 π.Χ.)	22
1.4.7.4	Ρωμαϊκή Περίοδος (146 πΧ –330 μ.Χ.)	23
1.4.7.5	Βυζαντινή Περίοδος (330 – 1453 μ.Χ.)	24
1.4.8	Οθωμανική Περίοδος (15 ^{ος} αιώνας – αρχές 19 ^{ου} αιώνα)	26
1.4.8.1.1	Πρώιμη Περίοδος (15 ^{ος} – 16 ^{ος} αιώνας)	26
1.4.8.1.2	Ύστερη Οθωμανική Επικράτεια (17 ^{ος} αιώνας – αρχές 19 ^{ου} αιώνα)	27
1.4.9	Σύγχρονη Περίοδος (τέλη 19 ^{ου} αιώνα – Παρόν)	28
1.5	Ευρετήριο Πόρων Πολιτιστικής Κληρονομιάς	31

ΛΙΣΤΑ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1-1	Κριτήρια Σημασίας/ ποιότητας περιοχών πολιτιστικής κληρονομιάς	4
Πίνακας 1-2	Γενικό χρονοδιάγραμμα της Ελληνικής ιστορίας και προϊστορίας με επίκεντρο στην περιοχή της Μακεδονίας και Θράκης	13
Πίνακας 1-3	Θέσεις πολιτιστικής κληρονομιάς και περιοχές υψηλής αρχαιολογικής αξίας εντός των ορίων της περιοχής μελέτης	31

 		Σελίδα 3 από 75					
		Area Code	Comp. Code	System Code	Disc. Code	Doc.-Type	Ser. No.
Τίτλος Έργου:	Διαδριατικός Αγωγός – TAP Ενιαία ΜΠΚΕ Ελλάδας Παράρτημα 6.4.0 - Υποστηρικτικό Υλικό για την Υφιστάμενη Κατάσταση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς		GPL00-ASP-642-Y-TAE-0070 Αναθ.: 00 / at05				

1 ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

1.1 Μεθοδολογία για την μελέτη υφιστάμενης κατάστασης πολιτιστικής κληρονομιάς

1.1.1 Τύποι Θέσεων Πολιτιστικής Κληρονομιάς

Οι τύποι που χρησιμοποιήθηκαν στην μελέτη υφιστάμενης κατάστασης πολιτιστικής κληρονομιάς στο πλαίσιο της ΜΠΚΕ είναι:

- **Αρχαιολογικές θέσεις**, που ορίζονται ως περιοχές με αρχαία ή ιστορική ανθρώπινη δραστηριότητα ή παρουσία, συχνά συμπεριλαμβανομένων πόρων κάτω από την επιφάνεια, οι οποίες ορισμένες φορές υποδεικνύονται από την παρουσία αντικειμένων ή δομικών υπολειμμάτων στην επιφάνεια. Σε αυτά περιλαμβάνονται αρχαίοι κιβωτιόσχημοι τάφοι ή τύμβοι, αρχαίοι οικισμοί, και διάσπαρτα κεραμικά μεταξύ άλλων.
- **Μνημεία**, τα οποία ορίζονται ως επίγειες δομές με δημόσιο ενδιαφέρον και/ ή ιστορική σημασία. Αυτά περιλαμβάνουν ιστορικές εκκλησίες, γέφυρες, πολεμικά μνημεία, στρατιωτικές εγκαταστάσεις από τον Πρώτο και το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο.
- **Θέσεις με αξία Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς (ICH)**, οι οποίες ορίζονται ως θέσεις οι οποίες αντανakλούν την πνευματική ή πολιτιστική ζωή του σύγχρονου πληθυσμού, όπως προσκυνητάρια (εκκλησιάκια) κατά μήκος των δρόμων και θέσεις λατρείας, καθώς επίσης τα έθιμα, τις παραδόσεις και τις πεποιθήσεις που διακρίνουν έναν λαό ή έναν τόπο και συμβάλλουν στην κοινωνική συνοχή. Οι θέσεις Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς προστατεύονται από την Ελληνική Εθνική Νομοθεσία και τα Διεθνή Πρότυπα, όπως περιγράφονται στην *Ενότητα 3* αυτής της έκθεσης.

1.1.2 Κριτήρια Σημασίας/ Ποιότητας Θέσεων Πολιτιστικής Κληρονομιάς

Η αξιολόγηση της σημασίας και της ποιότητας των θέσεων πολιτιστικής κληρονομιάς αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα των μελετών της υφιστάμενης κατάστασης για την Εκτίμηση των Επιπτώσεων της ΜΠΚΕ. Ο Πίνακας 1-1 παρουσιάζει τα κριτήρια που χρησιμοποιήθηκαν για την αξιολόγηση αυτή.

 <small>Trans Adriatic Pipeline</small>		Σελίδα 4 από 75					
		Area Code	Comp. Code	System Code	Disc. Code	Doc.-Type	Ser. No.
Τίτλος Έργου: Διαδριατικός Αγωγός – TAP Τίτλος Εγγράφου: Ενιαία ΜΠΚΕ Ελλάδας Παράρτημα 6.4.0 - Υποστηρικτικό Υλικό για την Υφιστάμενη Κατάσταση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς		GPL00-ASP-642-Y-TAE-0070 Αναθ.: 00 / at05					

Πίνακας 1-1 Κριτήρια Σημασίας/ ποιότητας περιοχών πολιτιστικής κληρονομιάς

	Χαμηλή	Μέτρια	Υψηλή
Αρχαιολογικός Χώρος	Περιορισμένη πληροφοριακή αξία και/ή πολιτιστική σημασία με βάση το περιεχόμενο και την κατάσταση του χώρου	Μέτρια πληροφοριακή αξία και/ή πολιτιστική σημασία με βάση το περιεχόμενο και την κατάσταση του χώρου	Υψηλή πληροφοριακή αξία και/ή πολιτιστική σημασία με βάση το περιεχόμενο και την κατάσταση του χώρου. Πληροί τα κριτήρια της Κρίσιμης Πολιτιστικής Κληρονομιάς ¹ ή Μη Αντικαταστάσιμης Πολιτιστικής Κληρονομιάς ² όπως ορίζονται στην PR8.
Μνημείο	Περιορισμένο οπτικό, αναμνηστικό ή καλλιτεχνικό ιστορικό ενδιαφέρον με βάση την αρχιτεκτονική τεχνοτροπία ή το βαθμό συντήρησης	Μέτριο οπτικό, αναμνηστικό ή καλλιτεχνικό ιστορικό ενδιαφέρον με βάση την αρχιτεκτονική τεχνοτροπία ή το βαθμό συντήρησης	Υψηλό οπτικό, αναμνηστικό ή καλλιτεχνικό ενδιαφέρον με βάση την αρχιτεκτονική τεχνοτροπία ή το βαθμό συντήρησης
Περιοχή με Αξία Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς (ICH)	Περιορισμένη πολιτιστική ή θρησκευτική σημασία για τους χρήστες των περιοχών με βάση κριτήρια των χρηστών	Μέτρια πολιτιστική ή θρησκευτική σημασία για τους χρήστες των περιοχών με βάση κριτήρια των χρηστών. Πληροί τα κριτήρια της Κρίσιμης Πολιτιστικής Κληρονομιάς όπως ορίζονται στην PR8.	Υψηλή πολιτιστική ή θρησκευτική σημασία για τους χρήστες των περιοχών με βάση κριτήρια των χρηστών. Πληροί τα κριτήρια της Κρίσιμης Πολιτιστικής Κληρονομιάς όπως ορίζονται στην PR8 και είναι είτε αναγνωρισμένη περιφερειακά ή εθνικά ως σημαντικό σύμβολο πολιτισμού ή ταυτότητας, είτε ως μοναδικά σημαντική θέση για μια συγκεκριμένη ομάδα (κοινότητα, εθνική ομάδα, μειονότητα, θρησκευτική ομάδα, κλπ).

Πηγή: ERM (2012)

1.2 Μεθοδολογία εργασιών πεδίου για την μελέτη της υφιστάμενης κατάστασης πολιτιστικής κληρονομιάς

Οι θέσεις πολιτιστικής κληρονομιάς αναγνωρίστηκαν μέσα από τη βιβλιογραφία και την έρευνα. Η μελέτη γραφείου εμπλουτίστηκε και επικυρώθηκε μέσα από συναντήσεις και διαβουλεύσεις με τις

¹ Σύμφωνα με το Διεθνή Χρηματοδοτικό Οργανισμό (International Finance Corporation (IFC)) - Απαιτήσεις Επίδοσης 8 (International Finance Corporation Performance Standard 8) ως Κρίσιμη Πολιτιστική Κληρονομιά ορίζεται: (i) η διεθνώς αναγνωρισμένη κληρονομιά των κοινοτήτων που χρησιμοποιούν ή έχουν χρησιμοποιήσει μέσα στη ζωντανή μνήμη την πολιτιστική κληρονομιά για μακροχρόνιους σκοπούς, και/ ή (ii) νομικά προστατευόμενη περιοχή πολιτιστικής κληρονομιάς, συμπεριλαμβανομένων αυτών που προτείνονται από τις κυβερνήσεις για κήρυξη.

² Σύμφωνα με το Διεθνή Χρηματοδοτικό Οργανισμό - (International Finance Corporation (IFC)) Απαιτήσεις Επίδοσης 8 (International Finance Corporation Performance Standard 8) ως Μη Αντικαταστάσιμη Πολιτιστική Κληρονομιά ορίζεται αυτή που (i) σχετίζεται με τις κοινωνικές, οικονομικές, πολιτιστικές, περιβαλλοντικές και κλιματικές συνθήκες περασμένων λαών, τις εξελισσόμενες οικολογίες, στρατηγικές προσαρμογής, και πρώιμες μορφές περιβαλλοντικής διαχείρισης, όπου η πολιτιστική κληρονομιά είναι μοναδική ή σχετικά μοναδική για την περίοδο που αντιπροσωπεύει, ή (ii) είναι μοναδική ή σχετικά μοναδική στη σύνδεση διαφόρων περιόδων της ίδιας θέσης.

 <small>Trans Adriatic Pipeline</small>		Σελίδα 5 από 75					
		Area Code	Comp. Code	System Code	Disc. Code	Doc.-Type	Ser. No.
Τίτλος Έργου: Διαδριατικός Αγωγός – TAP Ενιαία ΜΠΚΕ Ελλάδας Παράρτημα 6.4.0 - Υποστηρικτικό Υλικό για την Υφιστάμενη Κατάσταση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς		GPL00-ASP-642-Y-TAE-0070 Αναθ.: 00 / at05					

αρμόδιες Αρχές. Οι αρμόδιες Αρχές και το Τμήμα Μεγάλων Έργων του Υπουργείου Πολιτισμού³ ενημερώθηκαν για και κλήθηκαν στις Εργασίες Πεδίου.

Οι εργασίες πεδίου πραγματοποιήθηκαν σε επιλεγμένες περιοχές (βλ. Παράρτημα 4.7), εντός του διαδρόμου 2 km του Έργου TAP, τον Οκτώβριο του 2011 (για το Δυτικό Τμήμα) και το Νοέμβριο του 2012 και Φεβρουάριο του 2013, ακολουθώντας τα αποτελέσματα της Βιβλιογραφικής Έρευνας καθώς και των Μελετών Χάραξης. Ο σκοπός των εργασιών πεδίου ήταν η περαιτέρω διερεύνηση, επιβεβαίωση και βελτίωση των θέσεων Πολιτιστικής Κληρονομιάς ή των Περιοχών Υψηλής Αρχαιολογικής Πιθανότητας (ΑΗΑΡ) που αναγνωρίστηκαν από την προηγούμενη βιβλιογραφική έρευνα, εντός του διαδρόμου πλάτους 2 km. Διαβούλευση με άλλους ειδικούς από τις αρμόδιες Εφορίες (Εφορία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων - ΕΠΚΑ, Εφορία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων - ΕΒΑ), με τη χρήση χαρτών πεδίου, αποτέλεσε αναπόσπαστο μέρος των εργασιών πεδίου.

Η μεθοδολογία της μελέτης πεδίου είχε ως πρωταρχικό στόχο την αναγνώριση συγκεκριμένων περιοχών εντός του διαδρόμου των 2 km οι οποίες είχαν αναγνωριστεί ως Περιοχές Υψηλής Αρχαιολογικής Πιθανότητας κατά τη μελέτη γραφείου. Για τις εργασίες πεδίου της ΜΠΚΕ, μία ομάδα πραγματοποίησε πεζή επιφανειακή αναγνώριση σε επιλεγμένα τμήματα του διαδρόμου των 2 km, καλύπτοντας συνολικά 133 θέσεις πολιτιστικής κληρονομιάς ή Περιοχών Υψηλής Αρχαιολογικής Πιθανότητας. 71 περιοχές χωροθετούνται μεταξύ των Χ.Θ. 0 και Χ.Θ. 359 (Ανατολικό Τμήμα) και 62 περιοχές χωροθετούνται μεταξύ των Χ.Θ. 359 και Χ.Θ. 543 (Δυτικό Τμήμα). Η ομάδα περιελάμβανε τουλάχιστον έναν έμπειρο αρχαιολόγο και έναν ειδικό χάραξης. Εκπρόσωποι των αρμόδιων αρχαιολογικών υπηρεσιών παρευρέθηκαν στις περισσότερες από τις αυτοψίες. Οι εκάστοτε περιοχές αναγνωρίστηκαν και καταγράφηκαν βάσει ποιοτικής αξιολόγησης της αρχαιολογικής ευαισθησίας και αρχαιολογικών κριτηρίων, σύμφωνα με τις προδιαγραφές του Έργου TAP, τη βιβλιογραφική έρευνα και την εμπειρία των αρχαιολόγων, τόσο της ομάδας Πολιτιστικής Κληρονομιάς της ΜΠΚΕ όσο και των εκπροσώπων των Εφοριών Αρχαιοτήτων (Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων, καθώς και Βυζαντινών). Στις περισσότερες περιπτώσεις οι αυτοψίες πραγματοποιήθηκαν από τις δύο προαναφερόμενες ομάδες σε συνεργασία, σύμφωνα με τη διαθεσιμότητα της αρμόδιας Εφορείας.

³ Σύμφωνα με την δομή του Ελληνικού Υπουργείου Πολιτισμού, οι Εφορείες είναι οι Περιφερειακές Διοικητικές Υπηρεσίες του Υπουργείου Πολιτισμού. Η περιοχή ευθύνης τους συνδέεται με τα όρια των Περιφερειακών Ενοτήτων. Οι αρμοδιότητές τους αναφέρονται σε όλα τα θέματα που αφορούν στην διατήρηση, προστασία και προώθηση όλων των πτυχών της αρχαιολογικής γνώσης. Οι Εφορείες διακρίνονται περαιτέρω, σύμφωνα με τις κύριες πολιτιστικές περιόδους της Ελλάδας, δηλαδή Προϊστορική και Κλασική, Βυζαντινή και Μοντέρνα. Το Τμήμα Μεγάλων Έργων είναι υπεύθυνο, εκ μέρους της Κεντρικής Υπηρεσίας του Υπουργείου Πολιτισμού για το συντονισμό θεμάτων σχετικών με Μεγάλες Ιδιωτικές Επενδύσεις.

 		Σελίδα 6 από 75					
		Area Code	Comp. Code	System Code	Disc. Code	Doc.-Type	Ser. No.
Τίτλος Έργου:	Διαδριατικός Αγωγός – TAP		GPL00-ASP-642-Y-TAE-0070 Αναθ.: 00 / at05				
Τίτλος Εγγράφου:	Ενιαία ΜΠΚΕ Ελλάδας Παράρτημα 6.4.0 - Υποστηρικτικό Υλικό για την Υφιστάμενη Κατάσταση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς						

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι λόγω του εξελισσόμενου σχεδιασμού του Έργου, αλλαγές της προτεινόμενης χάραξης πραγματοποιήθηκαν, αφού είχαν ολοκληρωθεί οι εργασίες πεδίου. Αυτές οι περιοχές είναι από Χ.Θ. 195 έως Χ.Θ. 220 και Χ.Θ. 281 έως 310. Σε μερικές από τις περιοχές αυτές θα πρέπει να προγραμματιστεί να γίνει αυτοψία στο δεύτερο μισό του 2013.

Οι θέσεις πολιτιστικής κληρονομιάς στις οποίες έγιναν επισκέψεις εντός του διαδρόμου 2 km επιλέχθηκαν σε ένα χάρτη κλίμακας 1:100.000, ο οποίος παρασχέθηκε στις αρμόδιες αρχές για αρχική επιλογή των αναγνωρισμένων ή πιθανών θέσεων πολιτιστικής κληρονομιάς που ενδέχεται να εμπλέκονται με το έργο. Σε ορισμένες περιπτώσεις, εξετάστηκαν θέσεις και εκτός του διαδρόμου 2 km, τόσο βιβλιογραφικά όσο και στο πεδίο, για να επιβεβαιωθεί η ακριβής θέση του σε σχέση με το έργο.

Η αυτοψία άρχιζε με την άφιξη σε κάθε θέση. Οι αρχαιολόγοι ξεκινούσαν κάθε φορά από το ίδιο σημείο της διαδρομής και περπατούσαν κατά μήκος της έκτασης. Η ομάδα πολιτιστικής κληρονομιάς της ΜΠΚΕ ήταν υπεύθυνη για την καταγραφή όλων των ευρημάτων πολιτιστικής κληρονομιάς. Όταν εντοπιζόνταν ιστορικά ή αρχαιολογικά ευρήματα, η ομάδα εξερευνούσε την περιοχή με στόχο να καθορίσει τα ορατά όρια της θέσης. Η τοποθεσία και οι γενικές συνθήκες του πεδίου καταγράφονταν τόσο για τις γνωστές θέσεις όσο και για νέες θέσεις κατά τη διάρκεια της αυτοψίας. Η ομάδα εκτιμούσε την πιθανή ιστορική περίοδο της θέσης βάσει των χαρακτηριστικών των κεραμικών ή του αρχιτεκτονικού ρυθμού και συμπλήρωνε μία λεπτομερή φόρμα πεδίου με τα συγκεκριμένα χαρακτηριστικά της θέσης. Η τυπική φόρμα που χρησιμοποιήθηκε για τη συλλογή των στοιχείων της έρευνας παρουσιάζεται στην *Ενότητα 1.3 Φόρμες Καταγραφής Δεδομένων Πολιτιστικής Κληρονομιάς* του παρόντος παραρτήματος. Η Ομάδα φωτογράφιζε και κατέγραφε τα όρια της κάθε θέση μέσω μιας μονάδας GPS. Τα σημεία που ελήφθησαν στο πεδίο με τη χρήση του GPS ενσωματώθηκαν σε ένα Σύστημα Γεωγραφικών Πληροφοριών (GIS) με στόχο τη χωρική τους ανάλυση καθώς και τη χαρτογράφησή τους.

 <small>Trans Adriatic Pipeline</small>		Σελίδα 7 από 75					
		Area Code	Comp. Code	System Code	Disc. Code	Doc.- Type	Ser. No.
Τίτλος Έργου: Διαδριατικός Αγωγός – TAP Τίτλος Εγγράφου: Ενιαία ΜΠΚΕ Ελλάδας Παράρτημα 6.4.0 - Υποστηρικτικό Υλικό για την Υφιστάμενη Κατάσταση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς		GPL00-ASP-642-Y-TAE-0070 Αναθ.: 00 / at05					

1.3 Φόρμες Καταγραφής Δεδομένων Πολιτιστικής Κληρονομιάς

1.3.1 Φόρμα Καταγραφής Ημερήσιας Έρευνας

Μητρώο Καταγραφής Ημερήσιας Έρευνας # ____

Βασικές Πληροφορίες	Παρόν Προσωπικό (Όνομα και Οργανισμός):	
Ημερομηνία:	1)	5)
Όνομα Ερευνητή	2)	6)
Περιοχή Έρευνας # (π.χ. No.1):	3)	7)
	4)	8)
	9)	10)
Περίληψη της Ημέρας στο Πεδίο	Χ.Θ. Έναρξη:	Χ.Θ. Τερματισμός:
Περιγραφή των παρατηρήσεων των ευρημάτων, τοποθεσιών, μεθόδων που χρησιμοποιήθηκαν, αναγνωρισμένων περιοχών υψηλής ή χαμηλής αρχαιολογικής πιθανότητας, και λόγοι χαρακτηρισμού (συμπεριλαμβάνονται οι Χ.Θ. συγκεκριμένων παρατηρήσεων): Φωτογραφήστε αντιπροσωπευτικές συνθήκες. Συμπεριλάβετε την αρίθμηση της φόρμας στην ονομασία του αρχείου (jpg) της φωτογραφίας.		Φωτογραφίες: N / O? (σημειώστε την επιλογή) Ημέρα στο πεδίο των Φωτογραφιών:
Περιγραφές περιοχής		
Περιοχή 1 (Περιγραφές των περιοχών κατά μήκος της όδευσης, συμπεριλαμβανομένων των ΧΘ, των μεθόδων πεδίου που χρησιμοποιήθηκαν (π.χ. διάστημα μεταξύ ερευνών), της τοπογραφίας, της εδαφικής κάλυψης και των διακριτικών χαρακτηριστικών της νέας Περιοχής): Φωτογραφήστε την Περιοχή. Συμπεριλάβετε την αρίθμηση της φόρμας στην ονομασία του αρχείου (jpg) της φωτογραφίας.		Φωτογραφίες: N / O? (σημειώστε την επιλογή) Φωτογραφίες Περιοχής:
Περιοχή 2 (Περιγραφές των περιοχών κατά μήκος της όδευσης, συμπεριλαμβανομένων των ΧΘ, των μεθόδων πεδίου που χρησιμοποιήθηκαν (π.χ. διάστημα μεταξύ ερευνών), της τοπογραφίας, της εδαφικής κάλυψης και των διακριτικών χαρακτηριστικών της νέας Περιοχής): Φωτογραφήστε την Περιοχή. Συμπεριλάβετε την αρίθμηση της φόρμας στην ονομασία του αρχείου (jpg) της φωτογραφίας.		Φωτογραφίες: N / O? (σημειώστε την επιλογή) Φωτογραφίες Περιοχής:

Συμπεριλάβετε τις επιπλέον περιοχές και σχεδιάστε τους χάρτες σε επιπλέον φύλλα φορμών, εάν απαιτείται.

 <small>Trans Adriatic Pipeline</small>		Σελίδα 8 από 75					
		Area Code	Comp. Code	System Code	Disc. Code	Doc.- Type	Ser. No.
Τίτλος Έργου: Διαδριατικός Αγωγός – TAP Τίτλος Εγγράφου: Ενιαία ΜΠΚΕ Ελλάδας Παράρτημα 6.4.0 - Υποστηρικτικό Υλικό για την Υφιστάμενη Κατάσταση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς		GPL00-ASP-642-Y-TAE-0070 Αναθ.: 00 / at05					

1.3.2 Φόρμα Αξιολόγησης Θέσης

Φόρμα Αξιολόγησης Θέσης # _____

Βασικές Πληροφορίες	Παρόν Προσωπικό (Όνομα και Οργανισμός):		
Ημερομηνία:	1)	5)	
Όνομα ερευνητή:	2)	6)	
Περιοχή Έρευνας # (π.χ. No.1):	3)	7)	
	4)	8)	
	9)	10)	
Όνομασία και Σύντομη Περιγραφή της θέσης:	• Συντεταγμένες:	X.Θ.	Αξιολόγηση της Σημασίας ή/και της Ποιότητας της Θέσης:
	B		
	A		
	Πηγή:	Απόσταση από άξονα (μ., αριστερά ή δεξιά):	Εκτιμώμενη περίοδος & πολιτιστική συσχέτιση της τοποθεσίας:
		Κωδικός Θέσης Πολιτιστικής Κληρονομιάς:	Εκτιμώμενες διαστάσεις της Θέσης (m):
Παρατηρήσεις Θέσης			
Περιγραφή ευρημάτων, πυκνότητα ευρημάτων, επιφανειακές δομές, τοπογραφία, εδαφική κάλυψη, λόγοι εκτίμησης ηλικίας, μέγεθος και πολιτιστική συσχέτιση, κλπ.:			Φωτογραφίες: N / O? (σημειώστε την επιλογή)
Φωτογραφήστε τη θέση. Συμπεριλάβετε την αρίθμηση της φόρμας αξιολόγησης θέσης στην ονομασία του αρχείου (jpg) της φωτογραφίας.			Φωτογραφίες Θέσης:
Συστάσεις			
Περιγραφή συστάσεων για αντιμετώπιση (δηλ., αλλαγή όδευσης, διάσωση, σηματοδότηση, περαιτέρω έρευνα, κλπ...):			
Φωτογραφήστε τη θέση. Συμπεριλάβετε την αρίθμηση της φόρμας αξιολόγησης θέσης στην ονομασία του αρχείου (jpg) της φωτογραφίας.			

Συμπεριλάβετε τις επιπλέον περιοχές και σχεδιάστε τους χάρτες σε επιπλέον φύλλα φορμών, εάν απαιτείται.

 <small>Trans Adriatic Pipeline</small>		Σελίδα 9 από 75					
		Area Code	Comp. Code	System Code	Disc. Code	Doc.-Type	Ser. No.
Τίτλος Έργου: Διαδριατικός Αγωγός – TAP Τίτλος Εγγράφου: Ενιαία ΜΠΚΕ Ελλάδας Παράρτημα 6.4.0 - Υποστηρικτικό Υλικό για την Υφιστάμενη Κατάσταση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς		GPL00-ASP-642-Y-TAE-0070 Αναθ.: 00 / at05					

1.3.3 Λίστα Ελέγχου Παρατηρήσεων Θέσης

<p>1) Περιγραφή ευρημάτων: <i>Αναγνώριση τύπων υλικών και σύντομη περιγραφή</i></p> <ul style="list-style-type: none"> a) Κεραμικό b) Λίθοι c) Μέταλλο d) Οστό e) Άλλα
<p>2) Πυκνότητα ευρημάτων: <i>Μέτρηση της πυκνότητας ευρημάτων σε ένα τετράγωνο εμβαδού 1x1μ.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> a) Στο κέντρο της Θέσης b) Στην επέκταση της Θέσης
<p>3) Επιφανειακή Δομή: <i>Αναγνώριση τύπου δομής και πρόχειρη μέτρηση του μεγέθους και πάχους. Κάντε ένα σκαρίφημα στην πίσω πλευρά της σελίδας..</i></p> <ul style="list-style-type: none"> a) Οικιστική b) Διοικητική c) Πολιτική d) Πολιτιστική e) Νεκροταφείο f) Οικονομική g) Θρησκευτική/Τελετουργική
<p>4) Τοπογραφικά δεδομένα: <i>Αναγνώριση της τοπογραφικής θέσης της τοποθεσίας.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> a) Κορυφογραμμή b) Πλαγιά (προσδιορισμό σχετικής κλίσης σε ποσοστό) c) Κοιλιάδα d) Χωράφι
<p>5) Κάλυψη εδάφους: <i>Αναγνώριση τύπου εδαφικής κάλυψης και ποσοστού κάλυψης.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> a) Αγροτική Περιοχή b) Ελαιώνας c) Δάσος d) Θαμνώδες e) Χλόη-Γρασίδι f) Άγονη περιοχή <p style="text-align: right;">*Ποσοστό Κάλυψης: * 0%, 10%, 25%, 50 %, 75% 100%*</p>
<p>6) Κατά προσέγγιση ηλικία (-ες): <i>Αναγνώριση πολιτιστικών περιόδων και σύντομη επεξήγηση της αιτιολογίας.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> a) Παλαιολιθική b) Νεολιθική c) Χαλκολιθική d) Εποχή του χαλκού (πρώιμη, μέση, μεταγενέστερη) e) Εποχή του σιδήρου (“Σκοτεινοί Χρόνοι”) f) Αρχαϊκή g) Κλασσική (5^{ος} αιώνας, 4^{ος} αιώνας) h) Ελληνιστική i) Ρωμαϊκή j) Βυζαντινή k) Ενετική

 <small>Trans Adriatic Pipeline</small>		Σελίδα 10 από 75					
		Area Code	Comp. Code	System Code	Disc. Code	Doc.-Type	Ser. No.
Τίτλος Έργου: Διαδριατικός Αγωγός – TAP Τίτλος Εγγράφου: Ενιαία ΜΠΚΕ Ελλάδας Παράρτημα 6.4.0 - Υποστηρικτικό Υλικό για την Υφιστάμενη Κατάσταση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς		GPL00-ASP-642-Y-TAE-0070 Αναθ.: 00 / at05					

l) Οθωμανική m) Ιστορική
7) Πολιτιστική συσχέτιση: Αναγνώριση πολιτιστικών συσχετισμών και σύντομη αιτιολόγηση της επιλογής αυτών των συσχετισμών. a) Θρακική b) Ιλλυρική c) Εγγύς Ανατολή d) Αιγυπτιακή; e) Μυκηναϊκή f) Μινωική g) Κλασσική (Αθηναϊκή, Κορινθιακή, κλπ...) h) Ρωμαϊκή i) Βυζαντινή j) Βενετική k) Οθωμανική l) Τοπική m) Άλλο... (αυτή πιθανότατα θα είναι μία συχνή επιλογή και επομένως θα πρέπει να καταγραφούν επαρκώς τα χαρακτηριστικά)
8) Μέγεθος τοποθεσίας: Μέτρηση οριζόντιας και κάθετης έκτασης της τοποθεσίας. a) Οριζόντια διάμετρος Β-Ν b) Οριζόντια διάμετρος Α-Δ c) Κάθετη στο υψηλότερο σημείο
9) Λοιπές παρατηρήσεις: Περιγραφή τυχών παρατηρήσεων άλλου είδους

 <small>Trans Adriatic Pipeline</small>		Σελίδα 11 από 75					
		Area Code	Comp. Code	System Code	Disc. Code	Doc.-Type	Ser. No.
Τίτλος Έργου: Διαδριατικός Αγωγός – TAP Τίτλος Εγγράφου: Ενιαία ΜΠΚΕ Ελλάδας Παράρτημα 6.4.0 - Υποστηρικτικό Υλικό για την Υφιστάμενη Κατάσταση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς		GPL00-ASP-642-Y-TAE-0070 Αναθ.: 00 / at05					

1.4 Γενικό χρονολόγιο και πολιτιστικό περιβάλλον στην Ελλάδα με έμφαση στην περιοχή της Μακεδονίας

Η περιοχή του Έργου εκτείνεται στην περιοχή της Μακεδονίας και Θράκης καλύπτοντας το Βόρειο τμήμα της Ελλάδας. Από τη Χ.Θ. 0 μέχρι τη Χ.Θ. 359 (Ανατολικό τμήμα), η περιοχή μελέτης εντός του διαδρόμου 2 km διακρίθηκε σύμφωνα με τις Περιφερειακές Ενότητες Έβρου, Ροδόπης, Ξάνθης, Καβάλας, Σερρών και Θεσσαλονίκης, βάσει των γεωγραφικών θέσεων των υπό εξέταση περιοχών Πολιτιστικής Κληρονομιάς. Από τη Χ.Θ. 359 μέχρι τη Χ.Θ. 543 (Δυτικό τμήμα), η περιοχή μελέτης εντός του διαδρόμου 2 km διακρίθηκε σε τμήματα σύμφωνα με τα κύρια φυσικά τοπιολογικά χαρακτηριστικά, δηλαδή Πεδιάδα Αξιού, Όρος Βέρμιο, Πεδιάδα Πτολεμαΐδας, Όρος Άσκιο, Περιοχή Δυτικά της Καστοριάς προς τα σύνορα.

Η Μακεδονία βρίσκεται στο μέσον της Βορείου Ελλάδας. Η περιοχή της Βορείου Ελλάδας συνδέει την Ελληνική χερσόνησο με την Ευρώπη με την Ασία. Για το λόγο αυτό, ευνόησε τη μετακίνηση των πρώτων κοινοτήτων από την Ανατολή, το Βορρά ή/και άλλες περιοχές προς το Νότο, κατά τη διάρκεια σημαντικών πολιτιστικών αλλαγών.

Τα όρια της αρχαίας Μακεδονίας δεν ήταν σταθερά αλλά αυξάνονταν συχνά με την επέκταση του Μακεδονικού κράτους. Αργότερο υπό την κυριαρχία των Ρωμαίων και εν συνεχεία των Βυζαντινών, τα όρια επίσης τροποποιήθηκαν. Υπό την Οθωμανική κατοχή, η ονομασία ατόνησε και η περιοχή διαιρέθηκε σε επιμέρους τμήματα. Λόγω των ανωτέρω γεωγραφικών περιορισμών, οι αρχαιολογικές έρευνες για το έργο έχουν διεξαχθεί περισσότερο ή λιγότερο εντός των ορίων του αρχικού Μακεδονικού κράτους.

Η περιοχή της Μακεδονίας χαρακτηρίζεται από ένα συνδυασμό ποικίλων γεωγραφικών και περιβαλλοντικών χαρακτηριστικών. Αυτά περιλαμβάνουν παραθαλάσσιες περιοχές με μεσογειακό κλίμα, εκτεταμένες γόνιμες εκτάσεις οι οποίες διασχίζονται από ποταμούς εποχικής ή/και μόνιμης ροής, και όχθες, λίμνες και εκτεταμένα οροπέδια. Αντιπροσωπευτικά παραδείγματα των προαναφερομένων συναντώνται στις περιοχές της Ασσήρου στην Περιφερειακή Ενότητα Θεσσαλονίκης, της Αμφίπολης και Πεντάπολης στην Περιφερειακή Ενότητα Σερρών, των Φιλιππων στην Περιφερειακή Ενότητα Καβάλας, των Αβδήρων στην Περιφερειακή Ενότητα Ξάνθης και της Μαξιμιανούπολης στην Κομοτηνή (Περιφερειακή Ενότητα Ροδόπης). Αυτές οι περιοχές, μεταξύ άλλων, παρουσίασαν σημαντικές πληροφορίες για την κατανόηση του γενικότερου πολιτιστικού πλαισίου της περιοχής μελέτης.

 <small>Trans Adriatic Pipeline</small>		Σελίδα 12 από 75					
		Area Code	Comp. Code	System Code	Disc. Code	Doc.-Type	Ser. No.
Τίτλος Έργου: Διαδριατικός Αγωγός – TAP Τίτλος Εγγράφου: Ενιαία ΜΠΚΕ Ελλάδας Παράρτημα 6.4.0 - Υποστηρικτικό Υλικό για την Υφιστάμενη Κατάσταση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς		GPL00-ASP-642-Y-TAE-0070 Αναθ.: 00 / at05					

Στην ευρύτερη γεωγραφική περιοχή της Μακεδονίας, οι αλλαγές που έλαβαν χώρα με το πέρασμα των χρόνων είναι μικρότερες σε σχέση με το Νότο. Οι διαφοροποιήσεις μεταξύ των περιοχών οφείλονταν σε μία σειρά παραγόντων, ενδογενών ή άλλων. Οι περιβαλλοντικοί παράγοντες επηρεάζουν και αρκετά συχνά υπαγορεύουν τη λειτουργία των προϊστορικών κοινοτήτων, καθορίζοντας διαχείριση χώρου τόσο εντός όσο και εκτός της ίδιας κοινότητας, με στόχο να διατηρήσουν τους οικισμούς τους και την εδαφική τους κυριαρχία.

Στην προϊστορική Ελλάδα, η αλληλεπίδραση μεταξύ των αγροτικών κοινοτήτων με το φυσικό περιβάλλον ειδικά από την έβδομη χιλιετία και μετά, είχε ως αποτέλεσμα την μεταμόρφωση τμημάτων του τοπίου σε οικισμούς, σε αγρούς και σε βοσκοτόπια. Άλλα τμήματα της υπό εξέταση περιοχής, ορισμένες φορές με φυσική βλάστηση, επηρεάστηκαν λιγότερο από την αλληλεπίδραση της φύσης με τον άνθρωπο.

Βάσει παλαιοβοτανικών μελετών, κατά την Ολόκαινο Εποχή έλαβαν χώρα αρκετές μεγάλες ή μικρές αλλαγές στη χλωρίδα της Μακεδονίας. Αυτό καταδεικνύει την ετερογένεια των τοπίων όσον αφορά τη χρονική και χωρική ποικιλία της χλωρίδας. Η ανθρώπινη δραστηριότητα κατά την Προϊστορική Περίοδο επηρέασε το τοπίο χωρίς να μεταβάλλει την τοπική χλωρίδα μέχρι περίπου πριν 4000 έτη.

Η αρχαιολογική πληροφορία για τη Θράκη είναι πιο περιορισμένη συγκριτικά με αυτή της Μακεδονίας. Το μεγαλύτερο μέρος της πληροφορίας προέρχεται από έρευνες και εκσκαφές μετά τα μέσα της δεκαετίας του 1980 στην περιοχή των Νομών Ροδόπης και Ξάνθης (μεταξύ άλλων), στους Νεολιθικούς οικισμούς της Μάκρης, στην τούμπα⁴ της Παραδημής και στους λόφους του όρους Ισμάρου. Τα εδάφη της Πλειστοκαίνου Εποχής παρουσίαζαν εμφανή ίχνη ανθρώπινης δραστηριότητας είτε οργανωμένης (με την μορφή οικισμών) είτε προσωρινής (με τη μορφή αγροικιών ή προσωρινών εποχικών κατοικιών). Επίσης ανακαλύφθηκαν ευρήματα Νεολιθικής Εποχής σε φυσικά αναχώματα όπως τα Νεολιθικά τούμπα της Διομήδειας.

Διάφοροι τάφοι ερευνήθηκαν στην ευρύτερη περιοχή της Ξάνθης, κατά τη διάρκεια των εργασιών πεδίου στις περιοχές Μεγάλο Τύμπανο, Παλαιό Κατράμιο, Σήμαντρα και Σούνιο. Τούμπες εμφανίζονται σχετικά συχνά στη Ροδόπη (στην περιοχή μεταξύ Ξάνθης και Κομοτηνής). Τούμπες διερευνήθηκαν, κατά τη διάρκεια των εργασιών πεδίου, επίσης, στις περιοχές Λινού, Κοπτερού και Αμαξάδων στην περιοχή της Περιφερειακής Ενότητας Ροδόπης, Νικήσιανης στην περιοχή της

⁴ Τούμπα ή Τύμβος

 <small>Trans Adriatic Pipeline</small>		Σελίδα 13 από 75					
		Area Code	Comp. Code	System Code	Disc. Code	Doc.-Type	Ser. No.
Τίτλος Έργου: Διαδριατικός Αγωγός – TAP Τίτλος Εγγράφου: Ενιαία ΜΠΚΕ Ελλάδας Παράρτημα 6.4.0 - Υποστηρικτικό Υλικό για την Υφιστάμενη Κατάσταση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς		GPL00-ASP-642-Y-TAE-0070 Αναθ.: 00 / at05					

Περιφερειακής Ενότητας Καβάλας και κοντά στο χωριό της Δορκάδας στην περιοχή της Περιφερειακής Ενότητας Θεσσαλονίκης.

Προϊστορικοί οικισμοί στη Θράκη έχουν, επίσης, επιβεβαιωθεί σε ανοικτές Παλαιολιθικές περιοχές με λίγα χαρακτηριστικά εργαλεία της Μουστέρας Περιόδου. Περαιτέρω συστηματική έρευνα της περιοχής της Θράκης είναι απαραίτητη προκειμένου να συλλεχθούν επιπλέον πληροφορίες σχετικά με το αρχαιολογικό και πολιτιστικό πλαίσιο της περιοχής.

Σε μετέπειτα περιόδους (κυρίως την Αρχαϊκή Περίοδο) το νησί της Θάσου, μια δυνατή πόλη-κράτος του Βορείου Αιγαίου και σημαντικό κέντρο του Ελληνικού πολιτισμού, είχε μεγάλη επιρροή στην Αρχαία Θράκη.

Στον πίνακα που ακολουθεί, παρατίθεται μία σύντομη παρουσίαση των χρονικών περιόδων της Ελληνικής Προϊστορίας και Ιστορίας, εστιάζοντας στην περιοχή της Μακεδονίας και Θράκης. Ο σκοπός του χρονοδιαγράμματος αυτού είναι η παροχή ενός ευρύτερου πλαισίου ώστε να κατανοηθούν και να αξιολογηθούν οι θέσεις Πολιτιστικής Κληρονομιάς εντός του διαδρόμου 2 km του Έργου TAP. Περαιτέρω πληροφορίες σχετικά με τις Ελληνικές Προϊστορικές και Ιστορικές περιόδους θα απαιτούσαν πιο λεπτομερή έρευνα και προσέγγιση, οι οποίες δεν εμπίπτουν στα πλαίσια της παρούσας ΜΠΚΕ.

Πίνακας 1-2 Γενικό χρονοδιάγραμμα της Ελληνικής ιστορίας και προϊστορίας με επίκεντρο στην περιοχή της Μακεδονίας και Θράκης

<i>Περίοδος</i>	<i>Ημερομηνία</i>	<i>Χαρακτηριστικά γνωρίσματα και βασικά συμβάντα</i>
Παλαιολιθική περίοδος	250000 – 10000 π.Χ.	Μικρές κινούμενες κοινωνικές ομάδες του Πλειστόκαινου (εποχή των πάγων), που ζούσαν από μία οικονομία αναζήτησης τροφής, πριν από την εξημέρωση των φυτών και των ζώων.
Μεσολιθική περίοδος	10000 – 6000 π.Χ.	Εκτεταμένη οικονομία αναζήτησης τροφής βασιζόμενη στην αφθονία των πόρων της μετα-Πλειστόκαινης περιόδου. Χρήση μικρολιθικών πέτρινων εργαλείων. Έναρξη εξημέρωσης φυτών και δημιουργία κεραμικών.
Νεολιθική περίοδος	6000 – 3000 π.Χ.	Εμφάνιση ζωής σε χωριά με εξάρτηση από τα εξημερωμένα φυτά και ζώα. Μεγαλύτεροι και μόνιμοι οικισμοί. Πρώιμη μόνιμη αρχιτεκτονική. Ανάπτυξη χειροτεχνιών. Έναρξη μεταλλουργίας.
Εποχή του Χαλκού (περιλαμβάνει την πρώιμη, τη μέση και τη μεταγενέστερη Εποχή του Χαλκού)	3000 – 1050 π.Χ.	Έναρξη κοινωνικής διαστρωμάτωσης με ηγεσία που βασιζόταν στην επιτυχία στις μάχες. Χρήση χάλκινων εργαλείων και όπλων. Οι πολεμιστές – ηγέτες μνημονεύονται με τύμβους και ταφικές προσφορές. Το εμπόριο μεγάλων αποστάσεων παίζει σημαντικό ρόλο στην κοινωνία.
Πρώιμη Εποχή Σιδήρου.	1050 – 800 π.Χ.	Συνέχιση των ίδιων πολιτιστικών τάσεων της εποχής του Χαλκού. Συχνή εμφάνιση οχυρών σε κορυφές λόφων και άλλων φυσικά οχυρωμένων περιοχών. Ανάπτυξη προφορικής λογοτεχνίας, όπως η Ιλιάδα και η Οδύσσεια. Χρήση εργαλείων και όπλων από

 <small>Trans Adriatic Pipeline</small>		Σελίδα 14 από 75					
		Area Code	Comp. Code	System Code	Disc. Code	Doc.-Type	Ser. No.
Τίτλος Έργου: Διαδριατικός Αγωγός – TAP Τίτλος Εγγράφου: Ενιαία ΜΠΚΕ Ελλάδας Παράρτημα 6.4.0 - Υποστηρικτικό Υλικό για την Υφιστάμενη Κατάσταση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς		GPL00-ASP-642-Y-TAE-0070 Αναθ.: 00 / at05					

Περίοδος	Ημερομηνία	Χαρακτηριστικά γνωρίσματα και βασικά συμβάντα
		σίδηρο.
Αρχαϊκή Περίοδος	800 – 500 π.Χ.	Εποχή ανάπτυξης, εμπορίου και ευημερίας. Κυριαρχία της Ιωνικής αρχιτεκτονικής.
Κλασσική Περίοδος	500 – 323 π.Χ.	Ανάπτυξη του κλασσικού Ελληνικού πολιτισμού. Περσικοί πόλεμοι. Φίλιππος Β', Μέγας Αλέξανδρος. Επέκταση της Μακεδονίας και διάδοση του Ελληνικού πολιτισμού.
Ελληνιστική περίοδος	323 – 146 π.Χ.	Η Μακεδονία συνεχίζει να αποτελεί το κέντρο των πολιτικών εξελίξεων. Εισβολές από το βορρά.
Ρωμαϊκή περίοδος	146 π.Χ. – 330 μ.Χ.	Κατάκτηση της περιοχής από τη Ρωμαϊκή αυτοκρατορία. Ρωμαϊκή ειρήνη. Κατασκευή της Εγνατίας οδού.
Βυζαντινή περίοδος	330 – 1453 μ.Χ.	Υιοθέτηση του Χριστιανισμού από τη Ρωμαϊκή αυτοκρατορία. Σχίσμα ανατολικής και δυτικής εκκλησίας. Περαιτέρω κατακερματισμός της αυτοκρατορίας και αύξηση των τοπικών φεουδαρχικών οικονομιών. Εισβολές από Σλάβους.
Οθωμανική περίοδος (Μετά-Βυζαντινή)	15 ^{ος} αιώνας – αρχές 19 ^{ου} αιώνα	Έλεγχος της Μακεδονίας από την Οθωμανική αυτοκρατορία. Εξαναγκαστικός προσηλυτισμός στο Ισλάμ, αλλά ο Ορθόδοξος Χριστιανισμός παρέμεινε μια ισχυρή δύναμη. Μεγαλύτερη Ευρωπαϊκή επιρροή. Αγώνας για την Ελληνική ανεξαρτησία.
Σύγχρονη περίοδος	τέλος 19 ^{ου} αιώνα – Σήμερα	Βαλκανικοί πόλεμοι. Απελευθέρωση το 1912. Πρώτος και Δεύτερος Παγκόσμιος Πόλεμος. Σχηματισμός της σύγχρονης εθνικής ταυτότητας της Ελλάδας.
Οι ημερομηνίες είναι κατά προσέγγιση		

1.4.1 Παλαιολιθική Περίοδος (250000 – 10000 πΧ)

Η Παλαιολιθική περίοδος δεν είναι ενδελεχώς καταγεγραμμένη στη Μακεδονία κυρίως εξαιτίας της μέχρι τώρα έλλειψης πραγματοποίησης συστηματικής έρευνας. Τα Παλαιολιθικά ευρήματα που ανακαλύφθηκαν στην Μακεδονία περιλαμβάνουν ένα ανθρώπινο κρανίο που βρέθηκε στο Σπήλαιο των Πετραλώνων, στη χερσόνησο της Χαλκιδικής, στη Βόρειο Ελλάδα. Τα ευρήματα του σπηλαίου των Πετραλώνων, όπως είναι κοινώς αποδεκτό, παρουσιάζουν μία συγκεκριμένη φυλή Ευρω-αφρικανού Αρχαϊκού «Homo sapiens» της Μεσο – Πλειστοκαίνου Εποχής και εκτιμάται ότι αποτελούν την πρώτη οικιστική εγκατάσταση Ελλάδα. Αυτά τα ευρήματα υποστηρίζουν την ύπαρξη ανθρώπινης παρουσίας στην Ελλάδα πριν από 150000-250000 έτη. Παρά το γεγονός ότι το Σπήλαιο Πετραλώνων δεν περιλαμβάνεται στην περιοχή της μελέτης, η εν λόγω θέση καταδεικνύει την πιθανότητα ανθρώπινης παρουσίας στην Ελλάδα από την Παλαιολιθική περίοδο.

Σημαντικά παλαιοντολογικά στοιχεία έχουν εντοπιστεί στο Βόιο, σε διάφορες τοποθεσίες στο Τσοσίλη, στη Νεάπολη, στον Πολύλακκο και στον Χορηγό, καθώς και στις περιοχές Προσήλιο και Περδίκκα της Πτολεμαΐδας. Τα ευρήματα περιλαμβάνουν απολιθώματα από σπάνια είδη φυτών

 <small>Trans Adriatic Pipeline</small>		Σελίδα 15 από 75					
		Area Code	Comp. Code	System Code	Disc. Code	Doc.-Type	Ser. No.
Τίτλος Έργου: Διαδριατικός Αγωγός – TAP Τίτλος Εγγράφου: Ενιαία ΜΠΚΕ Ελλάδας Παράρτημα 6.4.0 - Υποστηρικτικό Υλικό για την Υφιστάμενη Κατάσταση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς		GPL00-ASP-642-Y-TAE-0070 Αναθ.: 00 / at05					

και ζώων. Η παρουσία κοιτασμάτων λιγνίτη στην περιοχή μεταξύ της Φλώρινας και της Κοζάνης, χρονολογείται στην περίοδο Άνω Μειόκαινου.

Μοναδικοί γεωλογικοί σχηματισμοί, στην περιοχή της Κοζάνης, στον Μικροβάλτο, Λιβαδερό και στο φαράγγι των Σέρβιων, έχουν παραμείνει από ιστορικά γεγονότα και είναι γνωστοί ως μεγάλης σημασίας για τον τοπικό πληθυσμό.

Μία πρόσφατη έρευνα που πραγματοποιήθηκε κατά μήκος του ποταμού Αλιάκμονα αποκάλυψε στοιχεία από πυκνές συγκεντρώσεις απολιθωμάτων στο ρέμα Λιβακός που βρίσκεται στην περιοχή Κοσταράζη, τα οποία χρονολογούνται από την κατώτερη έως την ανώτερη Παλαιολιθική περίοδο, καθώς και συγκεντρώσεις λίθινων ευρημάτων σε τοποθεσίες εντός της περιοχής Πολεμίστρα κοντά στη λίμνη Πολυφύτου. Τα τελευταία ευρήματα έχουν συνεισφέρει στην κατανόηση των πρώιμης προϊστορίας της περιοχής.

1.4.2 Μεσολιθική Περίοδος (10000 – 6000 πΧ)

Οι μεσολιθικοί πολιτισμοί χρησιμοποίησαν μία μεγάλη ποικιλία από στρατηγικές παραγωγής, συμπεριλαμβανομένων του κυνηγιού, της αλιείας, της κτηνοτροφίας και περιορισμένων τεχνικών εξημέρωσης φυτών. Αυτή η διαφοροποίηση των στρατηγικών μπορεί να αποτελεί προσαρμογή στις αλλαγές των οικολογικών συνθηκών, που σχετίζονται με την τάση προς ένα θερμότερο κλίμα, την ανάπτυξη των δασών και τη μείωση του αριθμού των μεγάλων θηραμάτων. Οι χαρακτηριστικές θέσεις που χρονολογούνται σε αυτή την περίοδο, είναι κυνηγετικοί και αλιευτικοί οικισμοί κατά μήκος των ποταμών και κοντά στις ακτές των λιμνών, όπου οι υδάτινοι πόροι βρίσκονταν σε αφθονία. Οι μικρόλιθοι, μικρότερα και περισσότερο εκλεπτυσμένα λίθινα εργαλεία από ό,τι αυτά που χρησιμοποιούνταν κατά το τέλος της Παλαιολιθικής περιόδου, είναι οι τυπικές κατασκευές λίθινων εργαλείων της Μεσολιθικής περιόδου. Επίσης, κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, αναπτύχθηκε η τεχνική επεξεργασίας των κεραμικών, καθώς και το τόξο με το βέλος. Το σπήλαιο Φράγχθι, στην περιοχή της Αργολίδας στη νότια Ελλάδα, είναι μία Μεσολιθική τοποθεσία όπου βρέθηκαν τα πιο παλιά ίχνη ταφής στην Ελλάδα. Στην περιοχή της Μακεδονίας δεν έχουν αναγνωριστεί οικισμοί που να χρονολογούνται πριν από το τέλος της 6ης χιλιετηρίδας, πιθανότατα λόγω των ανεπαρκών ερευνών στην περιοχή. Στην περιοχή μελέτης του Έργου αναμένεται να εντοπιστούν λίγες, αν όχι καμία, τοποθεσίες της Μεσολιθικής περιόδου.

 		Σελίδα 16 από 75					
		Area Code	Comp. Code	System Code	Disc. Code	Doc.-Type	Ser. No.
Τίτλος Έργου:	Διαδριατικός Αγωγός – TAP	GPL00-ASP-642-Y-TAE-0070 Αναθ.: 00 / at05					
Τίτλος Εγγράφου:	Ενιαία ΜΠΚΕ Ελλάδας Παράρτημα 6.4.0 - Υποστηρικτικό Υλικό για την Υφιστάμενη Κατάσταση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς						

1.4.3 Νεολιθική Περίοδος (6000 – 3000 πΧ)

Η συστηματική έρευνα για τη Νεολιθική περίοδο στη Μακεδονία είναι αρκετά πρόσφατη και τα αρχαιολογικά αρχεία δεν έχουν ακόμη ολοκληρωθεί. Οι πρόσφατες μελέτες στην περιοχή έχουν συνεισφέρει σημαντικά στην κατανόηση της χρονολογίας, της προέλευσης, της κοινωνικής οργάνωσης και της πολιτιστικής ανάπτυξης κατά την Νεολιθική περίοδο στην Ευρώπη. Οι μελέτες έχουν επιβεβαιώσει έναν αριθμό από παράλληλες εξελίξεις στην περιοχή των Βαλκανίων και της Εγγύς Ανατολής, ξεκινώντας την 7η χιλιετηρίδα π.Χ.. Οι Νεολιθικοί οικισμοί ποικίλουν από πρώιμοι Νεολιθικοί, όπως η θέση της Νέας Νικομήδειας, έως όψιμοι Νεολιθικοί, όπως η περιοχή Τούμπα στις Σέρρες. Πολλές από αυτές τις τοποθεσίες παρουσιάζουν στοιχεία συνεχόμενης κατοίκησης έως την εποχή του Χαλκού, στις αρχές της 3ης χιλιετηρίδας. Οι σχέσεις με τον πολιτισμό της περιοχής Starcevo και αργότερα με τον πολιτισμό της Vinca, είναι εμφανείς στο χώρο κατά τη Μέση και Μεταγενέστερη Νεολιθική περίοδο, ενώ στα ανατολικά τμήματα η ανατολική Μακεδονία επηρεάζεται από τις πολιτιστικές ομάδες της Βουλγαρίας.

Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, κλιματικές συνθήκες παρόμοιες με τις σύγχρονες συνθήκες, ενθάρρυναν την κτηνοτροφία και τη γεωργία. Αυτό γίνεται εμφανές από την γεωργική ποικιλία που υπήρχε κατά τα μέσα της Μεταγενέστερης Νεολιθικής περιόδου στην ανατολική Μακεδονία.

Οι οικισμοί που ερευνήθηκαν εμφανίζονται με τη μορφή χαμηλών τύμβων μικρού ή μεσαίου μεγέθους, γνωστοί στην περιοχή ως τούμπες, και συνυπάρχουν με εκτεταμένους οικισμούς σε πεδινές εκτάσεις. Οι προτιμώμενες περιοχές για αυτές τις τούμπες περιλαμβάνουν γόνιμες πεδιάδες και υψόμετρα έως 200 μέτρα. Τα αρχιτεκτονικά ερείπια αποτελούνται από ξύλινες κατοικίες, ορθογώνιες στις αρχικές φάσεις, οι οποίες εξελίχθηκαν σε τετράγωνες ή μακρόστενες δομές με λίθινα ή χωμάτινα θεμέλια και ανωδομές με λάσπη και τούβλα. Τα υλικά που χρησιμοποιούνταν σε αυτή την περίοδο περιλαμβάνουν μία ποικιλία από πήλινα σκεύη, συμπεριλαμβανομένων ζωγραφιστών κεραμικών υψηλής ποιότητας, ειδώλια με τη μορφή ανθρώπων ή ζώων, και μία σειρά από δευτερεύοντα αντικείμενα που ήταν ενδεικτικά των δραστηριοτήτων της Νεολιθικής εποχής, όπως εργαλεία για κυνήγια και ψάρεμα, διάφορες χειροτεχνίες και κοσμήματα.

Οι Νεολιθικές τοποθεσίες εντός της περιοχής του Έργου περιλαμβάνουν τους επίσης προστατευόμενους αρχαίους οικισμούς Διομήδεια (CH-24a-E), Παρθένι (CH-232) και Δισπηλιό

 		Σελίδα 17 από 75					
		Area Code	Comp. Code	System Code	Disc. Code	Doc.-Type	Ser. No.
Τίτλος Έργου:	Διαδριατικός Αγωγός – TAP	GPL00-ASP-642-Y-TAE-0070 Αναθ.: 00 / at05					
Τίτλος Εγγράφου:	Ενιαία ΜΠΚΕ Ελλάδας Παράρτημα 6.4.0 - Υποστηρικτικό Υλικό για την Υφιστάμενη Κατάσταση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς						

(CH-207), καθώς και υπολείμματα πήλινων σκευών που ανακαλύφθηκαν στην Πετριά (CH-341) και στο Βαρικό (CH-234), μεταξύ άλλων.

1.4.4 Περίοδος Εποχής του Χαλκού (3000 – 1050 π.Χ.)

1.4.4.1 Πρώιμη Εποχή του Χαλκού

Τα υπάρχοντα στοιχεία από την πρώιμη εποχή του Χαλκού υποδεικνύουν μία συνέχιση του τρόπου ζωής της Νεολιθικής εποχής, εμπλουτισμένου με τις καινοτομίες της νέας περιόδου. Ένας μικρός αριθμός τοποθεσιών της πρώιμης εποχής του Χαλκού μπορεί να παρουσιάζει αλλαγές στα πληθυσμιακά και οικιστικά πρότυπα. Όπως αναφέρθηκε, είναι πρόδηλο ότι η αποίκηση της περιοχής συνέχισε στις Νεολιθικές τοποθεσίες. Λίγες τοποθεσίες της πρώιμης εποχής του Χαλκού εντοπίστηκαν σε οχυρωμένους λόφους ή κοντά σε λίμνες. Απλοί τύποι αψίδων, ανεξάρτητες οικίες και στοιχεία από οδικά συστήματα έχουν εντοπιστεί σε εκσκαφές οικισμών.

Η τεχνολογία αυτής της περιόδου είναι παρόμοια με την Νεολιθική τεχνολογία, με διαφορά την περιστασιακή χρήση του ορείχαλκου, ενός κράματος από χαλκό και κασσίτερο. Τα σχήματα των πήλινων σκευών περιλαμβάνουν νέες μορφές αγγείων, με υπολειμματικά Νεολιθικά χαρακτηριστικά. Η φθορά στην ποιότητα των διακοσμήσεων είναι εμφανής στα μονόχρωμα τοπικά σκεύη, τα οποία αντικατέστησαν τα εκλεπτυσμένα Νεολιθικά σκεύη. Οι επιρροές από τις παραδόσεις των γειτονικών πολιτισμών από τα ηπειρωτικά Βαλκάνια, την κεντρική Ευρώπη, τη Μικρά Ασία και τη νότια Ελλάδα υποστηρίζουν την ύπαρξη ενός κοινού πολιτισμού στα Βαλκάνια κατά την πρώιμη εποχή του Χαλκού.

Στην περιοχή του Δέλτα του Στρυμόνα διασώζονται λίγα κωνικά ειδώλια και πιθανές τοποθεσίες αποτέφρωσης νεκρών της Νεολιθικής περιόδου και της πρώιμης εποχής του Χαλκού, αλλά αυτά παρέχουν λίγα στοιχεία για το θρησκευτικό σύστημα της πρώιμης εποχής του Χαλκού. Οι παλαιοβοτανικές μελέτες υποδεικνύουν ότι κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου επικρατούσε μία μεικτή οικονομία βασισμένη στην αναζήτηση τροφής και τη γεωργία, παρόλο που άρχισαν να αναπτύσσονται νέες μέθοδοι αγροτικής καλλιέργειας.

 		Σελίδα 18 από 75					
		Area Code	Comp. Code	System Code	Disc. Code	Doc.-Type	Ser. No.
Τίτλος Έργου:	Διαδριατικός Αγωγός – TAP					GPL00-ASP-642-Y-TAE-0070 Αναθ.: 00 / at05	
Τίτλος Εγγράφου:	Ενιαία ΜΠΚΕ Ελλάδας Παράρτημα 6.4.0 - Υποστηρικτικό Υλικό για την Υφιστάμενη Κατάσταση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς						

1.4.4.2 Μέση Εποχή του Χαλκού

Η άποψη ότι η Μέση Περίοδος Χαλκού είναι διακριτή πολιτιστική φάση λόγω της εισαγωγής αγγείων φτιαγμένων με τη βοήθεια τροχού, δεν επιβεβαιώνεται πλέον σήμερα, καθώς διαπιστώθηκε απευθείας μετάβαση από την Πρώιμη Περίοδο Χαλκού στην Ύστερη Περίοδο στην Μακεδονία. Αυτό εξηγείται λαμβάνοντας υπόψη την ανάπτυξη Μεσοελλαδικού πολιτισμού από τη Θεσσαλία.

1.4.4.3 Ύστερη Εποχή του Χαλκού

Μικρές διαφορές παρατηρούνται μεταξύ της Μέσης και της Ύστερης εποχής του Χαλκού στη Μακεδονία, με αυξημένη τη Μυκηναϊκή επιρροή στη βόρεια Ελλάδα κατά την τελευταία περίοδο. Η μόνιμη Μυκηναϊκή παρουσία τεκμηριώνεται από την ποσότητα των Μυκηναϊκών εισαγωγών και απομιμήσεων στις ακτές και κατά μήκος των φυσικών οδών επικοινωνίας, όπως τα δέλτα των ποταμών Αξιού και Στρυμόνα. Η Μυκηναϊκή επιρροή σχετίζεται με ευρύτερες πολιτιστικές αλλαγές, κυρίως με την εκτεταμένη εκμετάλλευση γης, την αυξημένη κτηνοτροφία και τη διαφοροποίηση στα οικιστικά πρότυπα. Αυτές οι αλλαγές υπονοούν κοινωνικές εξελίξεις, όπως η ιεραρχία και η οργάνωση σε φατρίες. Τα υλικά που χρησιμοποιούνταν κατά τη ύστερη εποχή του Χαλκού στη Μακεδονία αντικατοπτρίζουν μία ανταλλαγή επιρροών μεταξύ των κατοίκων των ηπειρωτικών Βαλκανίων και της βόρειας Ελλάδας. Έτσι, τα καλής ποιότητας τοπικά πήλινα σκεύη φτιαγμένα με τροχό κεραμικής και τα Μακεδονικά σκεύη με τις θαμπές ζωγραφιές, έχουν ομοιότητες με την κεραμική παράδοση της βόρειας Ελλάδας, ενώ τα χαραγμένα σκεύη της κεντρικής και ανατολικής Μακεδονίας υποδεικνύουν μία επιρροή από τις παραδόσεις των ανατολικών Βαλκανίων. Παρομοίως, οι πρακτικές ταφής ποικίλουν από το θάψιμο σε κιβωτιόσχημους τάφους κατά τις παραδόσεις της Ηπείρου και της Θεσσαλίας, τις πολλαπλές ταφές τυπικές για το Αιγαίο, και την αποτέφρωση σύμφωνα με την παραδόσεις της κεντρικής Ευρώπης.

Κατά τη διάρκεια αυτής της εποχής, η Νεολιθική λίθινη τεχνολογία επιβίωσε σε συνδυασμό με τη βιομηχανία μετάλλου, η οποία παρήγαγε εργαλεία, όπλα και κοσμήματα χρησιμοποιώντας κυρίως εισαγόμενο χαλκό. Για αυτή την περίοδο υπάρχουν περιορισμένες διαθέσιμες πληροφορίες σχετικά με τη θρησκεία. Η βασική πηγή συμπερασμάτων προέρχεται από ένα κτίσμα που θεωρείται τόπος θρησκευτικής λατρείας στην περιοχή Ντίκιλι Τας και μερικά ειδώλια με γυναικείες μορφές που είναι χαρακτηριστικά της πρώιμης εποχής του Χαλκού. Η εγκατάλειψη

 		Σελίδα 19 από 75					
		Area Code	Comp. Code	System Code	Disc. Code	Doc.-Type	Ser. No.
Τίτλος Έργου:	Διαδριατικός Αγωγός – TAP	GPL00-ASP-642-Y-TAE-0070 Αναθ.: 00 / at05					
Τίτλος Εγγράφου:	Ενιαία ΜΠΚΕ Ελλάδας Παράρτημα 6.4.0 - Υποστηρικτικό Υλικό για την Υφιστάμενη Κατάσταση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς						

της τοποθεσίας και η διαστρωμάτωση αυτής παρουσιάζουν στοιχεία πυρκαγιάς και καταστροφής, τα οποία αν και δεν έχουν γίνει επαρκώς κατανοητά, σηματοδοτούν τη μετάβαση από τη ύστερη εποχή του Χαλκού προς την πρώιμη εποχή του Σιδήρου.

Οι θέσεις της εποχής του Χαλκού εντός της περιοχής του Έργου περιλαμβάνουν τον Πεντάλοφο (CH-31LT-E), την Τούμπα Μανδηλίου (CH-3L27th-E), τις Όχθες του Κόσσυνθου (CH-25a-E), την Άσσηρο (CH-4LT-E), την Πέλλα (CH-226) και το Βαρικό (CH-234).

1.4.5 Πρώιμη Εποχή του Σιδήρου (1050 – 800 π.Χ.)

Οι πρώτες τάσεις της πρώιμης εποχής του Σιδήρου αρχίζουν να εμφανίζονται από τον 11ο αιώνα π.Χ. στα παραθαλάσσια και στα βόρεια τμήματα της Μακεδονίας, ωστόσο στην ενδοχώρα της δυτικής Μακεδονίας δεν εμφανίζονται πριν τον 7ο αιώνα. Αυτή η περίοδος υποδηλώνει μία τάση πολιτισμικού συντηρητισμού στη Μακεδονία, δηλαδή μίας τάσης του πολιτισμού να διατηρήσει τις παραδόσεις και να αντισταθεί στις αλλαγές.

Η σχετική απομόνωση της περιοχή στις πρώιμες φάσεις της εποχής του Σιδήρου έδωσε τη θέση της σε μία περίοδο διαπολιτισμικής επαφής, που περιελάμβανε επαφές με το βορειοανατολικό Αιγαίο, τις νοτιοδυτικές ακτές της Μικράς Ασίας και την κεντρική Ευρώπη. Η επιρροή από τη νότια Ελλάδα έγινε ισχυρότερη κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, λόγω του δεύτερου αποικισμού κατά τον 8ο αιώνα. Οι νότιες αποικίες ιδρύθηκαν κατά μήκος της ακτογραμμής και επί των οδών επικοινωνίας, συχνά σε παλιότερες Μυκηναϊκές τοποθεσίες. Η αρχαιολογική έρευνα παραθέτει στοιχεία συνεχιζόμενου αποικισμού της περιοχής από την μεταγενέστερη εποχή του Χαλκού, με τους μεγαλύτερους οικισμούς να αναπτύσσονται στα χαμηλότερα υψόμετρα, κοντά σε παλιότερες τοποθεσίες που λειτουργούσαν ως ακροπόλεις (π.χ. Αξιοχώρι), ή ως νέες τοποθεσίες κοντά στις παλιές (π.χ. Άσσηρος). Κτίρια κατασκευασμένα με πέτρινα θεμέλια και ξύλο ή λάσπη με τούβλα στις ανωδομές, εμφανίζονται μεμονωμένα ή ως τμήματα μεγαλύτερων συμπλεγμάτων.

Τα νεκροταφεία αυτής της περιόδου αποτελούνται από τύμβους από χώμα και πέτρες, τα οποία χρησιμοποιούνταν για να καλύψουν τα λείψανα ομάδων από κάθε οικογένεια. Οι ταφές γινόντουσαν με αποτέφρωση ή θάψιμο, ανάλογα με τις συνήθειες στα διάφορα τμήματα της περιοχής. Το θάψιμο ήταν η πρακτική που συνηθιζόταν στην κεντρική και δυτική Μακεδονία, όπως στην Τσαουσίτσα και στον Άγιο Παντελεήμονα. Οι αποτεφρώσεις συνηθίζονταν κυρίως στη

 		Σελίδα 20 από 75					
		Area Code	Comp. Code	System Code	Disc. Code	Doc.-Type	Ser. No.
Τίτλος Έργου:	Διαδριατικός Αγωγός – TAP		GPL00-ASP-642-Y-TAE-0070 Αναθ.: 00 / at05				
Τίτλος Εγγράφου:	Ενιαία ΜΠΚΕ Ελλάδας Παράρτημα 6.4.0 - Υποστηρικτικό Υλικό για την Υφιστάμενη Κατάσταση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς						

χερσόνησο της Χαλκιδικής (π.χ. Τορώνη) και στις ορεινές περιοχές της κεντρικής Μακεδονίας (π.χ. Κιλκίς).

Η αρχαιομετρική έρευνα έχει επιβεβαιώσει τα πρώιμα παραδείγματα μεταλλουργίας του σιδήρου, όπως το σπαθί της Βεργίνας στη Μακεδονία την ίδια περίοδο που εμφανίστηκαν και στη νότιο Ελλάδα. Τα χάλκινα κοσμήματα που κατασκευάζοντας στα Μακεδονικά εργαστήρια διανέμονταν σε όλα τα Βαλκάνια. Αναφορικά με τα πήλινα σκεύη, κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου άρχισαν να εμφανίζονται τα τοπικά χειροποίητα σκεύη στην περιοχή της Μακεδονίας. Οι μορφές παρέμειναν παρόμοιες με αυτές της εποχής του Χαλκού. Τα κοινά ματ ζωγραφισμένα σκεύη συνυπήρχαν με τις πρόσφατες χαραγμένες διακοσμήσεις που αποτελούσαν αντιγραφή των τεχνικών από τις γειτονικές ομάδες.

Οι τοποθεσίες της εποχής του Σιδήρου στην περιοχή του έργου, περιλαμβάνουν την επίσημη αρχαιολογική θέση του Λαχανά (CH-8LT-E), του Πενταλόφου (CH-31LT-E), του Βαθύλακκου (CH-235) και το αρχαίο νεκροταφείο στην Κρεπενή (CH-279).

1.4.6 Αρχαϊκή Περίοδος (800 – 500 π.Χ.)

Η Αρχαϊκή περίοδος σηματοδοτεί την έναρξη μίας εποχής ανάπτυξης και αυξανόμενης ευημερίας, που συνέπεσε με την εδραίωση της Μακεδονικής αυτοκρατορίας. Οι έρευνες για νεκροταφεία στις παραθαλάσσιες αποικίες της κεντρικής και ανατολικής Μακεδονίας (π.χ. Θάσος) και για οικισμούς στην ενδοχώρα της δυτικής Μακεδονίας επιβεβαιώνουν αυτή την εκτεταμένη αύξηση του πλούτου. Αυτή η αυξανόμενη οικονομική ευημερία στην περιοχή ήταν αποτέλεσμα του εμπορίου με τη νότια Ελλάδα και τη Μικρά Ασία, καθώς και της αυξημένης εκμετάλλευσης των τοπικών πόρων, κυρίως των ορυκτών και της ξυλείας. Η ανάπτυξη αυτή είναι εμφανής και στην τέχνη αυτής της περιόδου. Παρά την σπανιότητα των γλυπτών έργων, γεγονός που μπορεί απλώς να αντικατοπτρίζει το χαμηλό επίπεδο έρευνα σε αυτό το πεδίο, η κυριαρχία του Ιωνικού αρχιτεκτονικού τύπου είναι εμφανής στους λίγους διασωζόμενους ναούς κατά μήκος της ακτογραμμής, ενώ μεγάλα γλυπτά εντοπίζονται στην ενδοχώρα.

 		Σελίδα 21 από 75					
		Area Code	Comp. Code	System Code	Disc. Code	Doc.-Type	Ser. No.
Τίτλος Έργου:	Διαδριατικός Αγωγός – TAP	GPL00-ASP-642-Y-TAE-0070 Αναθ.: 00 / at05					
Τίτλος Εγγράφου:	Ενιαία ΜΠΚΕ Ελλάδας Παράρτημα 6.4.0 - Υποστηρικτικό Υλικό για την Υφιστάμενη Κατάσταση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς						

1.4.7 Κλασσική Περίοδος (500 – 323 πΧ)

1.4.7.1 5ος αιώνας π.Χ.

Οι Περσικοί Πόλεμοι έπαιξαν καθοριστικό ρόλο στην ιστορία της Μακεδονίας, καθώς ενέτειναν τις πολιτικές και πολιτιστικές αλληλεπιδράσεις μεταξύ της Μακεδονίας και της βόρειας Ελλάδας. Επιπλέον, ο Αθηναϊκός στρατός που βρέθηκε στη βόρεια Ελλάδα κατά τη διάρκεια των πολέμων ίδρυσε την Αμφίπολη το 438 π.Χ., η οποία λειτούργησε ως ένα σημαντικό οικονομικό και πολιτιστικό κέντρο στην περιοχή της Μακεδονίας. Αυτή ήταν μία περίοδος συστηματικής οργάνωσης και επέκτασης του Μακεδονικού κράτους. Στο τέλος του 5ου αιώνα, το διοικητικό κέντρο μεταφέρθηκε από τις Αιγές στην Πέλλα. Κατασκευάστηκε ένα δίκτυο δρόμων, ενώ πολλές τοποθεσίες οχυρώθηκαν. Τα όρια του κηρυγμένου αρχαιολογικού χώρου της Πέλλας βρίσκονται εντός του διαδρόμου 2 km του αγωγού, ενώ κάποια επιφανειακά διάσπαρτα ευρήματα που αναγνωρίστηκαν κατά μήκος της κεντρικής γραμμής μπορεί να σχετίζονται με την Κλασσική περίοδο της Πέλλας.

Ο Πελοποννησιακός πόλεμος συνεισέφερε ακόμη περισσότερο στην εμπλοκή της Μακεδονίας με τα ζητήματα της νότιας Ελλάδας, ειδικότερα από όταν το πολεμικό μέτωπο επεκτάθηκε στη βόρεια Ελλάδα. Η Όλυθος έγινε ένα σημαντικό πολιτικό και πολιτιστικό κέντρο της εποχής για την Μακεδονία. Σύμφωνα με τις αρχαιολογικές μελέτες, παρουσίασε μια αύξηση των Αθηναϊκών εισαγωγών και, συνεπώς, παρατηρήθηκε μία ραγδαία αύξηση της Αθηναϊκής καλλιτεχνικής επιρροής στη Μακεδονία. Το σιλ γλυπτικής του Παρθενώνα και της περιόδου μετά τον Παρθενώνα, συνυπήρχαν με τις Ιωνικές και Κυκλαδίτικες επιρροές. Επίσης, για αυτή την περίοδο έχει γίνει καταγραφή σημαντικών τοπικών εργαστηρίων μεταλλουργίας και κεραμικής.

1.4.7.2 4ος αιώνας π.Χ.

Ο 4^{ος} αιώνας π.Χ. στη Μακεδονία ήταν η εποχή του Φιλίππου Β', μίας στρατιωτικής και πολιτικής ιδιοφυΐας που κατάφερε να σταθεροποιήσει το Μακεδονικό κράτος (ενσωματώνοντας μη Μακεδόνες γηγενείς) και να επεκτείνει την κυριαρχία του μέχρι το Βυζάντιο στα ανατολικά και μέχρι τα σύνορα της Ιλλυρίας στα δυτικά. Ο γιος του, ο Μέγας Αλέξανδρος, μία σπουδαία φυσιογνωμία για την παγκόσμια ιστορία, ενοποίησε τις Ελληνικές πόλεις σε μία νικηφόρο εκστρατεία κατά της Περσικής αυτοκρατορίας, και κατάφερε να επεκτείνει την κυριαρχία της Μακεδονίας μέχρι την Αίγυπτο και την Ινδία. Η μεγαλύτερη συνεισφορά του ήταν η διάδοση του

 <small>Trans Adriatic Pipeline</small>		Σελίδα 22 από 75					
		Area Code	Comp. Code	System Code	Disc. Code	Doc.-Type	Ser. No.
Τίτλος Έργου: Διαδριατικός Αγωγός – TAP Τίτλος Εγγράφου: Ενιαία ΜΠΚΕ Ελλάδας Παράρτημα 6.4.0 - Υποστηρικτικό Υλικό για την Υφιστάμενη Κατάσταση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς		GPL00-ASP-642-Y-TAE-0070 Αναθ.: 00 / at05					

Ελληνικού πολιτισμού στην Ευρώπη, την Ασία και την Αφρική. Οι ανασκαφές στις Μακεδονικές πόλεις (π.χ. Πέλλα, Όλυνθος, Αιγές) επιβεβαιώνουν τη μεγάλη πυκνότητα και την υψηλή ποιότητα των πολιτιστικών πόρων. Το πνεύμα της εποχής ενσωματώνεται στην αρχιτεκτονική, όπως στην εντυπωσιακή ρυμοτομία και τις κατασκευές μεγάλης κλίμακας. Τα νέα κτίσματα, όπως τα παλάτια στις Αιγές και στην Πέλλα, καθώς και οι τοπικοί αψιδωτοί Μακεδονικοί τάφοι, αντικατοπτρίζουν την ανατολίτικη άποψη της βασιλικής μεγαλοπρέπειας στα πλαίσια της κεντρικής εξουσίας. Τα υλικά που βρέθηκαν στους βασιλικούς τάφους στη Βεργίνα (αρχαία Αιγαί), στην Πιερία και στην Αμφίπολη της ανατολικής Μακεδονίας υποδεικνύουν έναν μεγάλο πλούτο, μέσα από σπάνια αντικείμενα και εξαιρετική αρχιτεκτονική διακόσμηση, αποδεικνύοντας ότι αυτός ο αιώνας ήταν μία περίοδος ευημερίας για την Ελλάδα. Κάτω από την επιρροή των καλλιτεχνών από τη νότια Ελλάδα που είχαν συγκεντρωθεί στη βασιλική αυλή (π.χ. ο διάσημος γλύπτης Λύσιππος), παρουσιάστηκε μια άνθιση στις τέχνες. Οι σιλιστικές τάσεις από την Αττική, την Ιωνική και την Κυκλαδική τέχνη αφομοιώθηκαν από την τοπική Μακεδονική παράδοση. Οι εξελίξεις είναι εμφανείς στη ζωγραφική της μεταγενέστερης Κλασσικής περιόδου στην Μακεδονία, η οποία αποτέλεσε τη βάση για την μετέπειτα Ελληνιστική και Ρωμαϊκή ζωγραφική, καθώς και για την τέχνη του ψηφιδωτού

Οι τοποθεσίες της κλασσικής περιόδου εντός της περιοχής του Έργου περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, το φρούριο του Ιάσμου (CH-7L18th-E), τον αρχαιολογικό χώρο των Φιλίππων (CH-73LK-E), την αρχαία πόλη της Πέλλας (CH-226), την πρωτεύουσα της αρχαίας Μακεδονίας.

1.4.7.3 Ελληνιστική Περίοδος (323 – 146 π.Χ.)

Στην περίοδο μετά τον Μέγα Αλέξανδρο, η Μακεδονία έγινε ένα από τα βασίλεια των διαδόχων του και παρέμεινε ένα από τα κέντρα των πολιτικών εξελίξεων στην Ελλάδα. Μία σειρά εισβολών από το Βορρά (Γαλάτες, Ιλλυριοί, Μολοσσοί) έλαβε χώρα αυτή την περίοδο, με ενδιάμεσα διαστήματα ειρήνης και σταθερότητας. Μετά από μία σειρά στρατιωτικών διενέξεων με τους Ρωμαίους, που κατέληξαν στην καθοριστική μάχη της Πύνδας το 168 π.Χ., το Μακεδονικό κράτος βρέθηκε υπό τον Ρωμαϊκό έλεγχο. Η κοινωνική και πολιτική οργάνωση αυτής της περιόδου δεν έχει ακόμη μελετηθεί επαρκώς. Η μετάβαση στο ρεαλισμό και τον νατουραλισμό των καλλιτεχνικών δημιουργημάτων της Ελληνιστικής περιόδου είναι εμφανής στα λίγα διασωζόμενα γλυπτά που βρίσκονται στη Μακεδονία. Σε αυτά περιλαμβάνονται επιτύμβιες στήλες, οι οποίες θεωρούνται εξαιρετικά παραδείγματα άριστης γλυπτικής τέχνης, καθώς και οι τοιχογραφίες στους τάφους της κεντρικής Μακεδονίας. Η Ελληνιστική αρχιτεκτονική περιλαμβάνει

 <small>Trans Adriatic Pipeline</small>		Σελίδα 23 από 75					
		Area Code	Comp. Code	System Code	Disc. Code	Doc.-Type	Ser. No.
Τίτλος Έργου: Διαδριατικός Αγωγός – TAP Τίτλος Εγγράφου: Ενιαία ΜΠΚΕ Ελλάδας Παράρτημα 6.4.0 - Υποστηρικτικό Υλικό για την Υφιστάμενη Κατάσταση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς		GPL00-ASP-642-Y-TAE-0070 Αναθ.: 00 / at05					

μνημειακές κατασκευές που χαρακτηρίζονται από πολυτέλεια και καινοτομίες στην χωροταξική οργάνωση. Η παραγωγή πήλινων σκευών συνέχισε σε υψηλά πρότυπα σε έναν αριθμό εργαστηρίων που βρίσκονταν στην Πέλλα, τη Βέροια, την Αμφίπολη και τη Θεσσαλονίκη.

Οι τοποθεσίες της Ελληνιστικής περιόδου εντός της περιοχής του Έργου περιλαμβάνουν τον αρχαιολογικό χώρο των Φιλίππων (CH-73LK-E), της Θαλασσίας (CH-3L31st-E), του Αμυγδαλεώνα (CH-14L17th-E), του Τέκωνα (CH-12L31st-E), την Πέλλα (CH-226) και τον οικισμό στην Κορησσό (CH-136)

1.4.7.4 Ρωμαϊκή Περίοδος (146 π.Χ. –330 μ.Χ.)

Μετά την κατάκτηση από τους Ρωμαίους, η Μακεδονία χωρίστηκε αρχικά σε τέσσερις ξεχωριστές περιοχές. Το 148 π.Χ., ολόκληρη η Μακεδονία είχε μετατραπεί σε Ρωμαϊκή επαρχία και ακολουθούσε το Ρωμαϊκό διοικητικό σύστημα. Αργότερα η Επαρχία της Μακεδονίας επεκτάθηκε και συμπεριέλαβε την υπόλοιπη Ελλάδα και ένα μέρος της Ιλλυρίας. Στο τέλος του 4^{ου} αιώνα μ.Χ., η Μακεδονία έγινε η Επαρχία Ιλλυρικού με πρωτεύουσα τη Θεσσαλονίκη. Μετά, κατά τον 5^ο αιώνα, χωρίστηκε σε δύο τμήματα: την Macedonia Prima και την Macedonia Saloutaria. Μέχρι την εποχή του Αυγούστου Καίσαρα (27 π.Χ.), η περιοχή πληττόταν από διάφορες επιδρομές βαρβάρων που ερχόντουσαν από το Βορρά, από την εισβολή του Βασιλιά Μιθριδάτη του Πόντου, και από τις συνέπειες του πρώτου Ρωμαϊκού εμφυλίου πολέμου. Κατά την περίοδο που ακολούθησε, τη λεγόμενη Ρωμαϊκή Ειρήνη (Pax Romana), η Μακεδονία ευδοκίμησε δημογραφικά και οικονομικά, γεγονός που ενισχύθηκε ακόμη περισσότερο από την κατασκευή της Εγνατίας Οδού, ενός βασικού οδικού άξονα που συνέδεε τις ανατολικές επαρχίες με την Ρώμη. Οι παλιοί θεσμοί συνέχισαν να υπάρχουν, ταυτόχρονα με τις αλλαγές που έθεσε σε ισχύ ο Αύγουστος. Οι επιγραφές που διασώζονται (κυρίως πέτρινες επιγραφές) παρέχουν πληροφορίες σχετικά με τα «κοινά», τον ενδιάμεσο θεσμό που μεσολαβούσε μεταξύ της Ρωμαϊκής διοίκησης και των τοπικών αρχών. Η επικράτηση του Χριστιανισμού από το 50 π.Χ. στη Θεσσαλονίκη, τη Βέροια και τους Φιλίππους θεωρείται ως μία κρίσιμη καμπή για τις επακόλουθες εξελίξεις στην περιοχή.

Τα Ρωμαϊκά μοντέλα ρυμοτομίας, τα μνημειώδη κτιριακά συμπλέγματα και η εφαρμογή νέων τεχνικών ρυμοτομίας κυριάρχησαν σε αυτή την περίοδο, ενώ υπάρχουν άφθονα παραδείγματα Ρωμαϊκής αυτοκρατορικής τέχνης σε όλη την Μακεδονία, και κυρίως κατά μήκος της διαδρομής της αρχαίας Εγνατίας Οδού. Η τοπική παραγωγή πήλινων σκευών υψηλής ποιότητας που

 		Σελίδα 24 από 75					
		Area Code	Comp. Code	System Code	Disc. Code	Doc.-Type	Ser. No.
Τίτλος Έργου:	Διαδριατικός Αγωγός – TAP	GPL00-ASP-642-Y-TAE-0070 Αναθ.: 00 / at05					
Τίτλος Εγγράφου:	Ενιαία ΜΠΚΕ Ελλάδας Παράρτημα 6.4.0 - Υποστηρικτικό Υλικό για την Υφιστάμενη Κατάσταση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς						

υπήρχε κατά την περίοδο αυτή διήρκησε μέχρι τον 3^ο αιώνα μ.Χ., όταν ένα κύμα επιδρομών Γόθων, Ερούλων και άλλων βαρβάρων προκάλεσαν, τελικά, εκτεταμένες καταστροφές στην ύπαιθρο και στα αστικά κέντρα.

Οι τοποθεσίες της Ρωμαϊκής περιόδου εντός της περιοχής του έργου περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, το νεκροταφείο του Περιστεριά (CH-8L27th-E), ερείπια οικισμών στη Νέα Κώμη (CH-13a-E), στην Πέλλα (CH-226), στο Άνω Γραμματικό (CH-80), στην Κορησσό (CH-136), στο Άργος Ορεστικό (CH-225), και στην Οινόη (CH-278), καθώς και κεραμικά ευρήματα γύρω από τις περιοχές Πετριά (CH-341) και Μηλίτσα (CH-161).

1.4.7.5 Βυζαντινή Περίοδος (330 – 1453 μ.Χ.)

Με τη μεταφορά της πρωτεύουσας της Ρωμαϊκής αυτοκρατορίας στην Κωνσταντινούπολη, η Μακεδονία βρέθηκε πιο κοντά στον πυρήνα της Ρωμαϊκής αυτοκρατορίας. Η αυξανόμενη σπουδαιότητα της περιοχής αντικατοπτρίστηκε με την κατασκευή ενός μνημειώδους παλατιού και ενός λιμανιού στη Θεσσαλονίκη από τον Μέγα Κωνσταντίνο. Η Μακεδονία, σε αυτή την περίοδο, αποτελούνταν από δύο διοικητικές μονάδες, το Θέμα του Στρυμόνα που περιελάμβανε το ανατολικό κομμάτι, και το Θέμα της Θεσσαλονίκης που περιελάμβανε την περιοχή από τα βουνά της Πίνδου έως τον ποταμό Στρυμόνα. Η ευημερία των πρώτων αιώνων της Βυζαντινής περιόδου είναι εμφανής στη μνημειώδη αρχιτεκτονική (βίλες, βασιλικές και οχυρώσεις). Αυτή η εποχή ευημερίας ακολουθήθηκε, κατά τον 5^ο αιώνα, από μία περίοδο καταστρεπτικών επιδρομών από τους Γόθους και άλλες Γερμανικές φυλές που κατέστρεψαν πολλές από τις πόλεις της Μακεδονίας. Οι επακόλουθες επιδρομές των Αράβων, των Σλάβων και των Γερμανικών φυλών μεταξύ του 6^{ου} και 8^{ου} αιώνα, σε συνδυασμό με τη μετακίνηση πληθυσμού προς τα αστικά κέντρα, αύξησε τη σπουδαιότητα των αστικών περιοχών ως οικονομικά και πολιτιστικά κέντρα. Η Θεσσαλονίκη έγινε ένα σημαντικό κοσμοπολίτικο, εμπορικό κέντρο ανάμεσα στην Ανατολή και τη Δύση. Εκτεταμένες στρατιωτικές εκστρατείες υπό το Βυζαντινό αυτοκράτορα Βασίλειο ΙΙ έλαβαν χώρα στην Μακεδονία τον 11^ο αιώνα για να αντιμετωπιστεί το Βουλγαρικό κράτος, το οποίο αποτελούσε μόνιμη απειλή για τα Βυζαντινά εδάφη στα Βόρεια Βαλκάνια. Προς το τέλος της Βυζαντινής περιόδου, μετά την κατάληψη της Κωνσταντινούπολης από τους Σταυροφόρους το 1204, η Μακεδονία πέρασε για λίγο διάστημα στα χέρια του Ιταλού Βονιφάτιου του Μομφερατικού, μέχρι την επανάκτηση του Βυζαντινού ελέγχου το 1246. Κατά τους τελευταίους αιώνες πριν από την κατάληψη της Θεσσαλονίκης από τους Οθωμανούς το 1430, η Βυζαντινή διοίκηση της Μακεδονίας ήταν ασταθής εξαιτίας των εμφυλίων πολέμων και

 		Σελίδα 25 από 75					
		Area Code	Comp. Code	System Code	Disc. Code	Doc.-Type	Ser. No.
Τίτλος Έργου:	Διαδριατικός Αγωγός – TAP		GPL00-ASP-642-Y-TAE-0070 Αναθ.: 00 / at05				
Τίτλος Εγγράφου:	Ενιαία ΜΠΚΕ Ελλάδας Παράρτημα 6.4.0 - Υποστηρικτικό Υλικό για την Υφιστάμενη Κατάσταση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς						

της απειλής των Σέρβων, οι οποίοι κάτω από τη διοίκηση του Στέφαν Δουσάν κατέκτησαν τη δυτική Μακεδονία τον 14^ο αιώνα.

Βάσει εθνολογικών όρων, η Μακεδονία κατά τη Βυζαντινή περίοδο είδε έναν αριθμό πληθυσμών και ατόμων να ενσωματώνονται στο πολυεθνικό Βυζαντινό κράτος, κάτω από την ενοποιητική δύναμη της Ελληνικής γλώσσας και του Ορθόδοξου Χριστιανισμού. Οι Σλάβικοι οικισμοί μαζί με κάποιες ανεξάρτητες ομάδες Βούλγαρων και Αλβανών αφομοιώθηκαν κατά τις αρχές του 9^{ου} αιώνα, ενώ μία παρόμοια διαδικασία Ελληνοποίησης παρατηρήθηκε και κατά τη διάρκεια της κατάκτησης από τους Σέρβους.

Η οικονομία του Μεσαίωνα βασίστηκε στη γεωργία. Οι γαιοκτήμονες και οι τεχνίτες της ανώτερης και της μεσαίας τάξης έμεναν στα οχυρωμένα αστικά κέντρα. Τα Σέρβια, η Καστοριά, η Χλερηνός (σήμερα η Φλώρινα), η Βοδενά (Έδεσσα) ήταν σημαντικοί οχυρωμένοι οικισμοί αυτής της περιόδου.

Η περίοδος ειρήνης που ακολούθησε τον προσηλυτισμό των Σλάβων στον Χριστιανισμό, ευνόησε την καλλιτεχνική ανάπτυξη και ειδικότερα την εκκλησιαστική τέχνη, συμπεριλαμβανομένης της αρχιτεκτονικής, της ζωγραφικής και της διακόσμησης με ψηφιδωτά. Νέες εκκλησίες ιδρύθηκαν και διακοσμήθηκαν όπως και πολυτελή κάστρα, ειδικότερα κατά τη μεταγενέστερη Βυζαντινή περίοδο (Γυναικόκαστρο στον Αξιό, Χρυσή Αλμωπίας). Αυτές οι εξελίξεις αποτελούν απόδειξη της συνεχιζόμενης σπουδαιότητας που είχε η στρατηγική θέση της Μακεδονίας. Μεγάλοι καλλιτέχνες, όπως ο Εμμανουήλ Πανσέληνος, οι αδερφοί Ασπραπά και ο Γ. Καλλιέργης, εργάστηκαν στην περιοχή και επηρέασαν τις επακόλουθες καλλιτεχνικές παραδόσεις. Κάποιοι από τους κορυφαίους Μακεδόνες διανοούμενους ήταν ο Γρηγόριος Παλαμάς, ο Θωμάς Μάγιστρος και ο Θεόδωρος Καβάσιλας.

Οι Βυζαντινές τοποθεσίες εντός της περιοχής μελέτης περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, το Ιουστινιάνειο Τείχος και Υδραγωγείο (CH-26-E), την Αναστασιούπολη (CH-2LR-E), το Καλόκαστρο (CH-55LS-E), τη Μαξιμιανούπολη (CH-35-E), το Τείχος της Καβάλας (CH-4LK-E), μία πρώιμη Χριστιανική εκκλησία βασιλικού τύπου στην περιοχή του Άργους Ορεστικού (CH-225), ένα πρώιμο Χριστιανικό νεκροταφείο στην Πετριά (CH-341), καθώς και έναν Βυζαντινό οικισμό στην Κορησό (CH-136).

 		Σελίδα 26 από 75					
		Area Code	Comp. Code	System Code	Disc. Code	Doc.-Type	Ser. No.
Τίτλος Έργου:	Διαδριατικός Αγωγός – TAP	GPL00-ASP-642-Y-TAE-0070 Αναθ.: 00 / at05					
Τίτλος Εγγράφου:	Ενιαία ΜΠΚΕ Ελλάδας Παράρτημα 6.4.0 - Υποστηρικτικό Υλικό για την Υφιστάμενη Κατάσταση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς						

1.4.8 Οθωμανική Περίοδος (15^{ος} αιώνας – αρχές 19^{ου} αιώνα)

1.4.8.1 Πρώιμη Περίοδος (15^{ος} – 16^{ος} αιώνας)

Στις αρχικές φάσεις της Οθωμανικής κυριαρχίας στη Μακεδονία, δημιουργήθηκε μία διοικητική και πολιτική μονάδα, με την ονομασία Βιλαέτι της Ρούμελης, που περιελάμβανε όλες τις Ευρωπαϊκές περιοχές της αυτοκρατορίας. Αργότερα, η δυτική Μακεδονία βρέθηκε υπό την διοίκηση αρχικά των Σκοπίων, στη συνέχεια της Οχρίδας και, τέλος, του Μοναστηρίου, ενώ η ανατολική και κεντρική Μακεδονία άνηκαν σε ξεχωριστές διοικητικές μονάδες με πρωτεύουσες την Καβάλα και τη Θεσσαλονίκη, αντιστοίχως.

Οι Χριστιανοί, οι Μουσουλμάνοι και οι Εβραίοι ζούσαν σε ξεχωριστές κοινότητες, κάθε μία από τις οποίες ήταν συλλογικά υπό τη διοίκηση των κρατικών αρχών. Η αρχή της Οθωμανικής κυριαρχίας ήταν μία περίοδος αναστατώσεων, οι οποίες αντικατοπτρίστηκαν στις δημογραφικές αλλαγές και στα συνεχώς μετακινούμενα οικιστικά πρότυπα. Ο εξαναγκαστικός προσηλυτισμός στο Ισλάμ και η λεηλασία των περιουσιών οδήγησε ένα μεγάλο μέρος του πληθυσμού στην αναζήτηση καταφυγίου στις ορεινές περιοχές ή στη μετανάστευση προς την ανατολική και κεντρική Ευρώπη. Νέοι οικισμοί ιδρύθηκαν σε απομονωμένες περιοχές, όπως στην Κλεισούρα και στο Βλάστη, ενώ αναπτύχθηκαν νέα αστικά κέντρα όπως η Κοζάνη, η Σιάτιστα και το Αμύνταιο.

Η ειρήνη που επικράτησε κατά τον 16^ο αιώνα σε συνδυασμό με άλλους παράγοντες, όπως η σχετική διοικητική αυτονομία που δόθηκε στις αυτόχθονες κοινότητες και η στρατηγική θέση των νέων οικισμών που οδήγησαν στη δημιουργία νέων οδών επικοινωνίας με την Ανατολή και τη Δύση, όλα τα παραπάνω είχαν ως αποτέλεσμα την οικονομική και πολιτιστική ανάπτυξη για το σύνολο του Ορθόδοξου Χριστιανικού πληθυσμού. Η γεωργία και η κτηνοτροφία αποτέλεσαν τη βάση της τοπικής κοινωνίας, σε συνδυασμό με το εμπόριο που επικεντρωνόταν στη λιανική πώληση, καθώς και στις βιοτεχνικές δραστηριότητες που αναπτύχθηκαν στα αστικά κέντρα. Τα πνευματικά κινήματα που προέρχονταν από την Ορθόδοξη εκκλησία αποτέλεσαν έναν παράγοντα ενότητας, καθόλη την περίοδο της Τουρκικής κυριαρχίας. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα την ίδρυση νέων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και τόπων θρησκευτικής λατρείας. Ένας αριθμός από διασωζόμενα μνημεία στην απομονωμένη περιοχή των Πρεσπών, υποδεικνύει μία επικέντρωση στον ασκητισμό, που αποτελούσε συνέχιση της Βυζαντινής παράδοσης.

 		Σελίδα 27 από 75					
		Area Code	Comp. Code	System Code	Disc. Code	Doc.-Type	Ser. No.
Τίτλος Έργου:	Διαδριατικός Αγωγός – TAP	GPL00-ASP-642-Y-TAE-0070 Αναθ.: 00 / at05					
Τίτλος Εγγράφου:	Ενιαία ΜΠΚΕ Ελλάδας Παράρτημα 6.4.0 - Υποστηρικτικό Υλικό για την Υφιστάμενη Κατάσταση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς						

Ο σχετικά μικρός αριθμός μνημείων που κατασκευάστηκαν κατά τον 15^ο αιώνα (Εκκλησία του Αγίου Μηνά στο Βελβεντό, η Κοίμησης της Θεοτόκου στο Τορνίκι και διάφορες εκκλησίες στην Καστοριά) επεκτάθηκε σημαντικά κατά τον 16^ο αιώνα. Αυτό το πρότυπο υποστηρίζεται από έναν αριθμό σημαντικών μνημείων, όπως: η εκκλησία των Αγίων Θεοδώρων του εργαστηρίου της Καστοριάς στα Σέρβια, ο Άγιος Νικόλαος στο Βελβεντό, η Παναγία η Ρασσιώτισσα στην Καστοριά και η Παναγία η Πορφύρα στο νησάκι του Αγίου Αχιλλείου στην Φλώρινα.

Αναφορικά με την τέχνη, το εργαστήρι της Καστοριάς επικράτησε στη δυτική Μακεδονία, αντιπροσωπεύοντας την προϋπάρχουσα παράδοση των Παλαιολόγων που είχε αναπτύξει έναν απλοϊκό και συντηρητικό χαρακτήρα.

1.4.8.2 Ύστερη Οθωμανική Επικράτεια (17^{ος} αιώνας – αρχές 19^{ου} αιώνα)

Τα γραπτά κείμενα των περιηγητών περιέγραφαν μια μεγάλη ευημερία κατά την ύστερη φάση της Οθωμανικής κυριαρχίας στη Μακεδονία. Οι συγκρούσεις των Τούρκων με την Αυστρία και τη Ρωσία κατά τον 18ο αιώνα αύξησαν την Ευρωπαϊκή επιρροή στην περιοχή της Μακεδονίας, η οποία ενισχύθηκε περαιτέρω από την κίνηση των εμπορών κατά μήκος των οδών επικοινωνίας μεταξύ της κεντρικής Ευρώπης και της Βενετίας, καθώς και από την ίδρυση ακμαζόντων Ελληνικών κοινοτήτων στην Ευρώπη. Η Θεσσαλονίκη έγινε ένα εμπορικό και οικονομικό κέντρο για την ανατολική Μεσόγειο. Παρόμοιες εξελίξεις καταγράφονται και σε άλλες πόλεις κατά αυτή την περίοδο. Άλλα παραδείγματα κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου είναι η Κοζάνη, η Σιάτιστα, η Καστοριά και η Κορυτσά.

Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου πρωτοεμφανίστηκε ένα αξιοσημείωτο πνευματικό κίνημα, το οποίο είχε την υποστήριξη κορυφαίων Ελλήνων διανοούμενων και είχε στόχο τη διαφώτιση του Ελληνικού έθνους. Ιδρύθηκαν σχολεία όπου διδασκόταν η αρχαία λογοτεχνία, η θεολογία και οι επιστήμες, επαληθεύοντας έτσι την επικεντρωμένη προσπάθεια για διατήρηση και ενίσχυση του Ελληνισμού στην περιοχή. Η εξάπλωση αυτού του πνευματικού κινήματος οδήγησε στη δημιουργία ανεξάρτητων κινημάτων στη Μακεδονία κατά τον 18^ο και 19^ο αιώνα, τα οποία εμφανίστηκαν επίσης και στη νότια Ελλάδα. Οι Τούρκοι κατέστειλαν αυτά τα κινήματα, με αποτέλεσμα την καταστροφή και ερήμωση πολλών χωριών της περιοχής. Παρ' όλα αυτά, οι Μακεδόνες υπέρμαχοι της ελευθερίας συνεισέφεραν σημαντικά στον Αγώνα για την Ανεξαρτησία του 1821 στην νότια Ελλάδα.

 		Σελίδα 28 από 75					
		Area Code	Comp. Code	System Code	Disc. Code	Doc.-Type	Ser. No.
Τίτλος Έργου:	Διαδριατικός Αγωγός – TAP	GPL00-ASP-642-Y-TAE-0070 Αναθ.: 00 / at05					
Τίτλος Εγγράφου:	Ενιαία ΜΠΚΕ Ελλάδας Παράρτημα 6.4.0 - Υποστηρικτικό Υλικό για την Υφιστάμενη Κατάσταση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς						

Κατά τον 17^ο αιώνα παρουσιάστηκε μια ευρύτερη αύξηση της καλλιτεχνικής παραγωγής, κυρίως θρησκευτικής μνημειώδους τέχνης, γεγονός που ήταν αποτέλεσμα της δραστηριότητας των τοπικών εργαστηρίων και των ανεξάρτητων καλλιτεχνών. Πολυάριθμα μνημεία στην περιοχή της Καστοριάς αποτελούν παραδείγματα αυτών των καλλιτεχνικών τάσεων, συμπεριλαμβανομένης της εκκλησίας Παναγία η Πορφύρα, του Αγίου Αχιλλείου, του Αγίου Γεωργίου, με την τελευταία εκκλησία να βρίσκεται πιθανότατα στο χωριό Άγιος Γεώργιος.

Σταδιακά, η καλλιτεχνική παραγωγή κατά τη μεταγενέστερη Οθωμανική περίοδο έπαψε να έχει σχέσεις με τη μεταγενέστερη Βυζαντινή παράδοση, και υιοθέτησε διάφορα στοιχεία από τη σύγχρονη λαϊκή τέχνη. Η τέχνη αυτής της περιόδου ανέπτυξε ευρύ θεματικό φάσμα, ποικιλία χρωμάτων, υψηλή ποιότητα διακόσμησης, αλλά περιελάμβανε ένα σχετικά γραμμικό και στατικό σχέδιο. Τα διασωζόμενα αρχοντικά στα μεγάλα κέντρα, κυρίως στην Σιάτιστα, απεικονίζουν τις πολύ σημαντικές εξελίξεις στην ιδιωτική τέχνη.

Η τυπική αρχιτεκτονική αυτής της περιόδου περιλαμβάνει τις εκκλησίες βασιλικού τύπου με ξύλινες οροφές ή/και με ημικυκλικές αψίδες, οι οποίες χρονολογούνται από τα μέσα του 18^{ου} αιώνα.

Οι τοποθεσίες της Οθωμανικής περιόδου εντός της περιοχής του έργου περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, τον οικισμό Σουγκουλάρ στο Βαλτοχώρι (CH-224) και έναν αριθμό από εκκλησίες του 19^{ου} αιώνα στον Άγιο Λουκά (CH-206), στο Λιπαρό (CH-71), στο Λουτροχώρι (CH-72) και στην Κλεισούρα (CH-211, CH-214, CH-215, CH-130).

1.4.9 Σύγχρονη Περίοδος (τέλη 19^{ου} αιώνα – Παρόν)

Η ιστορία της περιοχής από το τέλος του 19^{ου} αιώνα έως τα μέσα του 20^{ου} αιώνα είναι αρκετά περίπλοκη.

Η Μακεδονία ενεπλάκη στα σύγχρονα παιχνίδια πολιτικής ισχύος στη Βαλκανική χερσόνησο, ενώ έγινε πεδίο μάχης κατά τη διάρκεια των μεγάλων μαχών της περιόδου με εμφανείς συνέπειες στην ανάπτυξη της περιοχής. Ο Μακεδονικός αγώνας συνεισέφερε στην ενίσχυση της Ελληνικής παρουσίας στην περιοχή ενάντια στη Βουλγαρική ηγεμονία, κατά το τέλος του 19^{ου} αιώνα. Η ανεξάρτητη νότια Ελλάδα ήταν ενεργή στη Μακεδονία κατά τη διάρκεια της τελικής ένοπλης φάσης, κατά τα έτη 1904-1908, ωστόσο η εξέγερση των Νεότουρκων έβαλε ένα τέλος στην

 		Σελίδα 29 από 75					
		Area Code	Comp. Code	System Code	Disc. Code	Doc.-Type	Ser. No.
Τίτλος Έργου:	Διαδριατικός Αγωγός – TAP		GPL00-ASP-642-Y-TAE-0070 Αναθ.: 00 / at05				
Τίτλος Εγγράφου:	Ενιαία ΜΠΚΕ Ελλάδας Παράρτημα 6.4.0 - Υποστηρικτικό Υλικό για την Υφιστάμενη Κατάσταση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς						

αντίσταση. Οι περιοχές Κοσταράζι, Λέχοβο και Βογατσικό στη δυτική Μακεδονία είναι τοποθεσίες στενά συνδεδεμένες με τις στρατιωτικές δραστηριότητες του Μακεδονικού αγώνα.

Η απελευθέρωση από την Οθωμανική κυριαρχία επιτεύχθηκε το 1912, κατά τη διάρκεια των Βαλκανικών πολέμων, οι οποίοι ήταν το αποτέλεσμα των εκτεταμένων ένοπλων εξεγέρσεων των Βαλκανικών εθνών ενάντια στην Οθωμανική αυτοκρατορία. Ένα τμήμα της περιοχής προσαρτήθηκε στην Ελλάδα και ένα άλλο τμήμα στη Βουλγαρία, με το Ελληνικό τμήμα να επεκτείνεται το 1913 ως αποτέλεσμα νέων εχθροπραξιών αυτή τη φορά μεταξύ των Βαλκανικών χωρών.

Κατά τη διάρκεια του Πρώτου Παγκοσμίου πολέμου, η Ανατολική Μακεδονία εξελίχθηκε σε πολεμική ζώνη με στρατιές Βούλγαρων, Γερμανών και Αυστροουγγαρέζων, να εισβάλλουν στα Ελληνικά εδάφη. Το μέτωπο σταθεροποιήθηκε με τη βοήθεια των συμμαχικών στρατευμάτων της Αντάντ που αποτελούνταν κυρίως από Βρετανούς και Γάλλους. Η οικονομική και κοινωνική συνοχή της περιοχής διαταράσσονταν από εθνικές εντάσεις και ανακατατάξεις οι οποίες προκλήθηκαν από όλα τα εμπλεκόμενα μέρη, καλύπτοντας την ευρύτερη περιοχή. Η δυτική Μακεδονία έγινε μία πολεμική ζώνη ελεγχόμενη από τον Γαλλικό στρατό. Η οικονομία και η κοινωνική συνοχή της περιοχής υπέφεραν λόγω των εθνικών εντάσεων και των αναταραχών που προκλήθηκαν από τις ανανεωμένες προσπάθειες διαχωρισμού των Ρουμάνων της Πίνδου και των Αλβανόφωνων κοινοτήτων της Βουλγαρίας και της Σερβίας.

Στην περίοδο μεταξύ των δύο Παγκόσμιων Πολέμων, αυτά τα θέματα ρυθμίστηκαν με διεθνείς συνθήκες οι οποίες περιελάμβαναν ανταλλαγές πληθυσμών. Ο Μουσουλμανικός πληθυσμός της Ανατολικής Μακεδονίας (αλλά όχι της Δυτικής Θράκης) και μέρος των Σλαβόφωνων κοινοτήτων αποχώρησαν ενώ οι Έλληνες πρόσφυγες από την Ανατολία και την Ανατολική Θράκη εγκαταστάθηκαν στην περιοχή. Ανάμεσα στην οικονομική ύφεση της περιόδου, οι ανταλλαγές πληθυσμών ευνόησαν τον αγροτικό τομέα της Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης. Αυτή η περίοδος σηματοδοτεί την έναρξη του εκσυγχρονισμού της Ελλάδας και κατ' επέκταση της Μακεδονίας και Θράκης.

Η Μακεδονία και η Θράκη βρέθηκαν στο επίκεντρο των μαχών κατά το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο και της ένοπλης εθνικής αντίστασης που ακολούθησε καθώς και του Εμφύλιου Πολέμου. Οι διαμάχες αυτές είχαν αρνητικές επιπτώσεις οι οποίες είναι ακόμα εμφανείς στο τοπίο, στα πληθυσμιακά στοιχεία και στους ρυθμούς ανάπτυξης συνολικά. Η προσάρτηση περιοχών της

 		Σελίδα 30 από 75					
		Area Code	Comp. Code	System Code	Disc. Code	Doc.-Type	Ser. No.
Τίτλος Έργου:	Διαδριατικός Αγωγός – TAP	GPL00-ASP-642-Y-TAE-0070 Αναθ.: 00 / at05					
Τίτλος Εγγράφου:	Ενιαία ΜΠΚΕ Ελλάδας Παράρτημα 6.4.0 - Υποστηρικτικό Υλικό για την Υφιστάμενη Κατάσταση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς						

Βουλγαρίας ακολουθήθηκε από την νίκη των Συμμάχων, αποκαθιστώντας τα προ του Δεύτερου Παγκόσμιου Πολέμου σύνορα στην περιοχή.

Την Μεταπολεμική Περίοδο, η Μακεδονία κατέστη τμήμα του Ελληνικού κράτους. Οι συνεχείς θετικές μεταβολές στην οικονομία προκάλεσαν περαιτέρω πολιτιστικές εξελίξεις. Πλέον η Μακεδονία και η Θράκη αποτελούν σημαντικό αγροτικό, εκπαιδευτικό και συγκοινωνιακό κέντρο. Περίπου το 70 % της ηλεκτρικής ενέργειας της χώρας, προέρχεται από τα ορυχεία λιγνίτη στην περιοχή της Πτολεμαΐδας. Την περίοδο του πολέμου στη Γιουγκοσλαβία, παρείχε την μοναδική χερσαία δίοδο της Ελλάδας προς την υπόλοιπη Ευρώπη. Πλέον η Μακεδονία και η Θράκη αποτελούν τα μόνα ενδο-ευρωπαϊκά χερσαία σύνορα της Ελλάδας (με την Βουλγαρία) καθώς και τη μοναδική χερσαία δίοδο προς την ανατολή μέσω Τουρκίας. Ο ρόλος της περιοχής στην ευρύτερη περιοχή αναβαθμίστηκε περαιτέρω με την πρόσφατη κατασκευή της σύγχρονης Εγνατίας Οδού καθώς και με τον εκσυγχρονισμό και την επέκταση των λιμενικών εγκαταστάσεων στην Αλεξανδρούπολη και στην Καβάλα καθώς και του σιδηροδρομικού δικτύου στην περιοχή.

Οι τοποθεσίες πολιτιστικής κληρονομιάς της σύγχρονης περιόδου εντός της περιοχής του έργου, περιλαμβάνουν ένα μνημείο για τους εκτελεσθέντες στην Αγία Φωτεινή (CH-79), ορεινά καταφύγια και ορύγματα του 2^{ου} Παγκοσμίου Πολέμου κοντά στα σύνορα με την Αλβανία (CH-41) και στην Περιφερειακή Ενότητα του Έβρου (CH-333-E), μια περιοχή που χρησιμοποιείται για το ετήσιο τοπικό φεστιβάλ στην περιοχή του Άνω Γραμματικού (CH-80).

Τίτλος Έργου: **Διαδριατικός Αγωγός – TAP**
 Τίτλος Εγγράφου: **Ενιαία ΜΠΚΕ Ελλάδας Παράρτημα 6.4.0 - Υποστηρικτικό Υλικό για την Υφιστάμενη Κατάσταση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς**

GPL00-ASP-642-Y-TAE-0070
 Αναθ.: 00 / at05

1.5 Ευρετήριο Πόρων Πολιτιστικής Κληρονομιάς

Πίνακας 1-3 Θέσεις πολιτιστικής κληρονομιάς και περιοχές υψηλής αρχαιολογικής αξίας εντός των ορίων της περιοχής μελέτης

Χιλιομετρική θέση (Χ.Θ.)	Αριθμός θέσης πολιτιστικής κληρονομιάς	Ονομασία θέσης	Απόσταση από τον κεντρικό άξονα (m)	Τύπος. Θέσης	Περιγραφή θέσης	Περίοδος	Συσχετιζόμενη περιοχή Υψηλής Αρχαιολογικής Πιθανότητας; (N/O)	Σημασία. θέσης ή/και ποιότητα
Περιφερειακή Ενότητα Έβρου								
3	CH-327-E	Πέπλος1	252	A	Τυχαία ευρήματα τα οποία καταγράφηκαν στο πεδίο κατά μήκος του ποταμού	Αβέβαιη	Άγνωστο	X
3	CH-357-E	Πέπλος6	243/ 230 από GCS00-B	A	Μία περιοχή με συστάδα δέντρων κοντά στην Πέπλος6. Λόφος πιθανού πολιτιστικού ενδιαφέροντος. Ένα κομμάτι λίθου πιθανώς με επεξεργασμένη επιφάνεια. Πληροφορίες για αρχαίους τάφους στην περιοχή.	Αβέβαιη	N	Y
3	CH-356-E	Πέπλος5	225/ 182 από GCS00-B	A, ICH	Τύμβος καλυμμένος με θάμνους εντός καλλιεργημένων εκτάσεων. Μια καθίζηση στην κορυφή αποτελεί ένδειξη πρόσφατης λεηλάτησης. Δεύτερη καθίζηση πιθανά προερχόμενη από στρατιωτικό καταφύγιο. Ένα κυλινδρικό χερούλι στις γειτονικές εκτάσεις.	Αβέβαιη	N	Y
5	CH-355-E	Πέπλος4	942	A	Καταγράφηκαν αρχαίοι τάφοι	Αβέβαιη	N	Y
5	CH-328-E	Πέπλος3	144	ICH	Ευρήματα απολιθωμένου δάσους	Αβέβαιη	Άγνωστο	X
6	CH-373-E	Πέπλος8	460	A	Τύμβος	Αβέβαιη	Άγνωστο	Y
6	CH-365-E	Πέπλος7	469	AHAP	Η τοποθεσία ονομάζεται Άσπρη Πέτρα. Πιθανή ένδειξη αρχαιολογικής θέσης.	Αβέβαιη	Άγνωστο	X
7	CH-390-E	ΤαυρήΑ	878	A	Λόφος πολιτιστικού ενδιαφέροντος	Αβέβαιη	N	Y
9	CH-227-E	Πέπλος2	906	A	Ενδείξεις λόφου πολιτιστικού ενδιαφέροντος	Αβέβαιη	Άγνωστο	Y
11	CH-350-E	Ιτέα6	19	A	Εκσκαφές σε μικρό ύψωμα κιβωτιόσχημου τάφου. Τάφοι	Αβέβαιη	N	Y

Τίτλος Έργου: **Διαδριατικός Αγωγός – TAP**
 Τίτλος Εγγράφου: **Ενιαία ΜΠΚΕ Ελλάδας Παράρτημα 6.4.0 - Υποστηρικτικό Υλικό για την Υφιστάμενη Κατάσταση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς**

GPL00-ASP-642-Y-TAE-0070
 Αναθ.: 00 / at05

Χιλιομετρική θέση (Χ.Θ.)	Αριθμός θέσης πολιτιστικής κληρονομιάς	Ονομασία θέσης	Απόσταση από τον κεντρικό άξονα (m)	Τύπος. Θέσης	Περιγραφή θέσης	Περίοδος	Συσχετιζόμενη περιοχή Υψηλής Αρχαιολογικής Πιθανότητας; (N/O)	Σημασία. θέσης ή/και ποιότητα
					ερευνήθηκαν, επίσης, στις γειτονικές εγκαταστάσεις του ΔΕΣΦΑ.			
13	CH-351-E	Καβησός6	536	AHAP	Τοποθεσία λατομείου στα όρια του λόφου Μακρύλοφος ή Ντοργιάνι. Συλλογή νομισμάτων ενδέχεται να προέρχεται από αυτή την περιοχή.	Αβέβαιη	N	M
13	CH-321-E	Ιτέα2	198	A	Λόφος πολιτιστικού ενδιαφέροντος	Αβέβαιη	Άγνωστο	Y
13	CH-352-E	Καβησός - Αρδάνι	378	A	Ενδείξεις αρχαίων τύμβων	Αβέβαιη	Άγνωστο	Y
14	CH-79-E	Καβησός9	453	A	Κυκλικές ταφικές δομές με ίχνη αποτέφρωσης καταγράφηκαν στην περιοχή. Επίσης υπάρχει αναφορά για ένα τείχος κατασκευασμένο από ασβεστόλιθο, πιθανά από τη Βυζαντινή περίοδο στην ευρύτερη περιοχή.	Αβέβαιη, πιθανά Βυζαντινή	N	Y
14	CH-363-E	Καβησός2	453	A	Οικισμοί από την Εποχή του Σιδήρου. Ερείπια τείχους ξερολιθιάς και τμήματα αγγείων. Οχυρά από την ύστερη ρωμαϊκή περίοδο. Στους πρόποδες διεσπαρμένα αγγεία σε έκταση 5,25 εκτάρια. Στην ίδια περιοχή, κοντά στο λόφο, διεσπαρμένα κεραμικά σε έκταση που εκτείνεται περίπου 1 εκτάριο, χρονολογούμενα από I.A.	Εποχή του Σιδήρου, Ύστερη Ρωμαϊκή	N	Y
18	CH-250-E	Καβησός10	992	AHAP	Μέρος με την ονομασία Άσπρα Χώματα. Πιθανή ένδειξη αρχαιολογικής θέσης.	Αβέβαιη	Άγνωστο	X
20	CH-345-E	Πυλαία2	75	AHAP	Λόφος Κάψαλα. Πιθανή αρχαιολογικά ευαίσθητη περιοχή.	Αβέβαιη	Άγνωστο	M
21	CH-358-E	Πυλαία1	131	A	Πληροφορίες για αρχαίο τάφο	Αβέβαιη	Άγνωστο	Y
22	CH-347-E	ΠυλαίαA	74	A	Λόφος πολιτιστικού ενδιαφέροντος. Στην κορυφή υπάρχουν τουλάχιστον τρεις καθιζήσεις, ένδειξη πιθανής λεηλάτησης τάφων	Αβέβαιη	Άγνωστο	Y

Τίτλος Έργου: **Διαδριατικός Αγωγός – TAP**
 Τίτλος Εγγράφου: **Ενιαία ΜΠΚΕ Ελλάδας Παράρτημα 6.4.0 - Υποστηρικτικό Υλικό για την Υφιστάμενη Κατάσταση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς**

GPL00-ASP-642-Y-TAE-0070
 Αναθ.: 00 / at05

Χιλιομετρική θέση (Χ.Θ.)	Αριθμός θέσης πολιτιστικής κληρονομιάς	Ονομασία θέσης	Απόσταση από τον κεντρικό άξονα (m)	Τύπος. Θέσης	Περιγραφή θέσης	Περίοδος	Συσχετιζόμενη περιοχή Υψηλής Αρχαιολογικής Πιθανότητας; (N/O)	Σημασία. θέσης ή/και ποιότητα
22	CH-346-E	ΠυλαίαC	131	A	Λόφος πλησίον των θέσεων ΠυλαίαΑ και Πυλαία Β. Πιθανώς λόφος πολιτιστικού ενδιαφέροντος	Αβέβαιη	N	Y
22	CH-331-E	ΠυλαίαD	693	A	Χαμηλής πυκνότητας διάσπαρτα κεραμικά σε μη καλλιεργούμενο χωράφι. Σποραδικά μη διακοσμημένα τμήματα και κεραμίδια	Αβέβαιη	N	M
22	CH-383-E	ΠυλαίαB	51	A	Λόφος πολιτιστικού ενδιαφέροντος. Διάσπαρτα κεραμικά στα γειτονικά χωράφια	Αβέβαιη, πιθανώς Προϊστορική, Κλασσική, Ελληνιστική	N	Y
24	CH-327-E	Πυλαία-Πεύκα	693	A	Διάσπαρτα κεραμικά	Αβέβαιη	N (Σημείωση 1)	Y
26	CH-357-E	ΠεύκαΑ	3	A	Πιθανός τύμβος από πέτρες	Αβέβαιη	N (Σημείωση 1)	X
32	CH-11-E	Αετοχώριο2	507	A	Τυχαία ευρήματα. Στόλια πρώιμης χριστιανικής εποχής.	Πρώιμη Χριστιανική	Άγνωστο	X
32	CH-374-E	Αετοχώριο1	48	ICH	Άγνωστο μικρό εκκλησάκι (Πιθανώς μοναστήρι Αγίου Προδρόμου)	Αβέβαιη	Άγνωστο	Y
33	CH-348-E	Άνθεια- Αετοχώριο1.	113	A	Κορυφή λόφου κοντά στις εγκαταστάσεις του ΔΕΣΦΑ. Χαμηλής πυκνότητας διεσπαρμένα κεραμικά στις γειτονικές εκτάσεις.	Αβέβαιη	N	Y
33	CH-349-E	Άνθεια- Αετοχώριο2.	195	ICH	Προσκυνητάρι στο δρόμο αφιερωμένο στον Άγιο Γεώργιο.	Σύγχρονη	N	X
41	CH-338-E	Αμφιπρίτη6	126	ICH	Παρεκκλήσι του Αγίου Γεωργίου, σε ανάχωμα με καλή πανοραμική θέα. Πηγές νερών κοντά.	Αβέβαιη	N	Y
41	CH-335-E	Αμφιπρίτη3	2	A	Τμήμα υπόγειου λίθινου υδραγωγείου που ανακαλύφθηκε κατά την κατασκευή του αγωγού του ΔΕΣΦΑ. Πιθανώς να σχετίζεται με το σύστημα αγωγών που έχει καταγραφεί στην περιοχή του	Αβέβαιη, πιθανά σύγχρονη	N	Y

Τίτλος Έργου: **Διαδριατικός Αγωγός – TAP**
 Τίτλος Εγγράφου: **Ενιαία ΜΠΚΕ Ελλάδας Παράρτημα 6.4.0 - Υποστηρικτικό Υλικό για την Υφιστάμενη Κατάσταση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς**

GPL00-ASP-642-Y-TAE-0070
 Αναθ.: 00 / at05

Χιλιομετρική θέση (Χ.Θ.)	Αριθμός θέσης πολιτιστικής κληρονομιάς	Ονομασία θέσης	Απόσταση από τον κεντρικό άξονα (m)	Τύπος. Θέσης	Περιγραφή θέσης	Περίοδος	Συσχετιζόμενη περιοχή Υψηλής Αρχαιολογικής Πιθανότητας; (N/O)	Σημασία. θέσης ή/και ποιότητα
					Λουτρού.			
41	CH-369-E	Αμφιτρίτη7	282	ICH	Άγνωστο παρεκκλήσι.	Αβέβαιη	Άγνωστο	Y
41	CH-336-E	Αμφιτρίτη4	37	ICH	Προσκυνητάρι αφιερωμένο στην Παρθένο Μαρία (Παναγία)	Σύγχρονη	N	X
42	CH-18-E	Αμφιτρίτη2	625	M, ICH	Ναός Προφήτη Ηλία.	Πιθανά μετά βυζαντινή	Άγνωστο	Y
42	CH-376-E	ΑμφιτρίτηΑ	45/ 5 from GBVS02	A	Σποραδικά κεραμικά	Αβέβαιη	O	X
43	CH-325-E	Παλαγιά4	532	ICH	Παρεκκλήσι	Πιθανώς σύγχρονη	Άγνωστο	M
43	CH-330-E	Ποταμός2	636	ICH	Εγκαταλελειμμένος οικισμός Ποταμός.	Πιθανά πρώιμη σύγχρονη	Άγνωστο	M
43	CH-371-E	Παλαγιά11	786	AHAP	Τοποθεσία με την ονομασία Παλαιοχώρι (Παλιό Χωριό). Πιθανή ένδειξη αρχαίας θέσης.	Αβέβαιη	Άγνωστο	X
44	CH-379-E	ΠαλαγιάB	>1000	A	Σποραδικά κομμάτια κεραμικών.	Αβέβαιη	N	X
44	CH-378-E	ΠαλαγιάA	>1000	A	Χαμηλής πυκνότητας διεσπαρμένα κεραμικά.	Αβέβαιη	N	X
45	CH-370-E	Παλαγιά10	62	ICH	Άγνωστη εκκλησία.	Αβέβαιη	Άγνωστο	Y
45	CH-372-E	Παλαγιά9	160	ICH	Εκκλησία της Αγίας Τριάδας.	Αβέβαιη	Άγνωστο	Y
45	CH-341-E	Παλαγιά8 (Αγία Άννα)	604	M, ICH	Εκκλησία του Αγίου Δημητρίου, η οποία χρονολογείται από το 1843. Περιοχή του Πανηγυριού της Πρωτομαγιάς.	19 ^{ος} αιώνας	N	Y
45	CH-340-E	Παλαγιά7	765	M, ICH,	Λιθόκτιστο παρεκκλήσι του Αγίου Νικολάου, το οποίο χρονολογείται από το 1881. Σποραδικά κεραμίδια στις γειτονικές εκτάσεις.	19 ^{ος} αιώνας	N	Y
46	CH-394-E	Παλαγιά13	3	ICH	Λιθόστρωτος δρόμος, κοντά στο παρεκκλήσι του Αγίου Μάρκου που οδηγεί από την Αλυκή στη Ιάνα. Διασταυρώνεται με τον υπάρχοντα	Αβέβαιη	N (σημείωση 1)	Y

Τίτλος Έργου: **Διαδριατικός Αγωγός – TAP**
 Τίτλος Εγγράφου: **Ενιαία ΜΠΚΕ Ελλάδας Παράρτημα 6.4.0 - Υποστηρικτικό Υλικό για την Υφιστάμενη Κατάσταση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς**

GPL00-ASP-642-Y-TAE-0070
 Αναθ.: 00 / at05

Χιλιομετρική θέση (Χ.Θ.)	Αριθμός θέσης πολιτιστικής κληρονομιάς	Ονομασία θέσης	Απόσταση από τον κεντρικό άξονα (m)	Τύπος. Θέσης	Περιγραφή θέσης	Περίοδος	Συσχετιζόμενη περιοχή Υψηλής Αρχαιολογικής Πιθανότητας; (N/O)	Σημασία. θέσης ή/και ποιότητα
αγωγό του ΔΕΣΦΑ.								
46	CH-339-E	Παλαγιά6	28	ICH	Παρεκκλήσι του Αγίου Μάρκου. Επιβλητική θέα των γύρω περιοχών. Σποραδικά κεραμίδια στην περιοχή γύρω από την εκκλησία, τα οποία πιθανά συνδέονται με το παλιό χωριό της Αγίας Άννας. Προφορική πληροφόρηση για παλιότερη φάση του παρεκκλησιού και αρχαίων ταφών πλησίον	Σύγχρονη	N	Y
52	CH-395-E	Συκορράχη14	482	A	Ενδείξεις ταφών	Αβέβαιη	Άγνωστο	M
54	CH-366-E	Συκορράχη8	713	AHAP	Τοποθεσία που ονομάζεται Ασπρόπετρα (Άσπρη Πέτρα). Πιθανή ένδειξη αρχαίας θέσης.	Αβέβαιη	Άγνωστο	X
57	CH-334-E	Συκορράχη5	25	ICH, AHAP	Πυροφυλάκιο σε δασική κορυφή με εποπτική θέα της γύρω περιοχής και του κόλπου της Αλεξανδρούπολης. Η θέση βρίσκεται σε αρχαιολογικά ευαίσθητη περιοχή, βάσει της τοπογραφίας και της πληροφορίας για την ύπαρξη δύο πιθανών θέσεων πολιτιστικής κληρονομιάς στην νότια πλευρά (Piren bounar – βλ. CH359-E και Kouz bounar – CH360-E). Μη ορατές αρχαιολογικές ενδείξεις κατά τη διάρκεια της επίσκεψης στη θέση.	Αβέβαιη	N	X
59	CH-278-E	Συκορράχη2	617	A	Τυχαία ευρήματα (μαρμάρινες κολώνες, μικρού μεγέθους ατρακτοειδείς σκεύη) τα οποία υποδεικνύουν οικισμό.	Αβέβαιη	Άγνωστο	X
59	CH-333-E	Συκορράχη4	30	ICH	Πολεμικό καταφύγιο από πέτρα, σε δασωμένη πλαγιά κατασκευασμένο την εποχή του Μεταξά (Β' ΠΠ).	Σύγχρονη (Δεύτερος Παγκόσμιος Πόλεμος)	N	M

Τίτλος Έργου: **Διαδριατικός Αγωγός – TAP**
 Τίτλος Εγγράφου: **Ενιαία ΜΠΚΕ Ελλάδας Παράρτημα 6.4.0 - Υποστηρικτικό Υλικό για την Υφιστάμενη Κατάσταση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς**

GPL00-ASP-642-Y-TAE-0070
 Αναθ.: 00 / at05

Χιλιομετρική θέση (Χ.Θ.)	Αριθμός θέσης πολιτιστικής κληρονομιάς	Ονομασία θέσης	Απόσταση από τον κεντρικό άξονα (m)	Τύπος. Θέσης	Περιγραφή θέσης	Περίοδος	Συσχετιζόμενη περιοχή Υψηλής Αρχαιολογικής Πιθανότητας; (N/O)	Σημασία. θέσης ή/και ποιότητα
63	CH-388-E	ΣυκορράχηΑ	7	A	Εκτεταμένα χαμηλής προς μέτριας πυκνότητας διάσπαρτα κεραμικά.	Αβέβαιη	N	Y
63	CH-389-E	Συκορράχηβ	21	A	Μικρό ύψωμα του εδάφους, με συγκέντρωση βράχων. Πιθανή ένδειξη τύμβου.	Αβέβαιη	N	Y
64	CH-367-E	Συκορράχηθ	389	AHAP	Τοποθεσία με την ονομασία Ασβεσταριές (λάκκοι ασβέστη). Πιθανή ένδειξη αρχαίας θέσης.	Αβέβαιη	Άγνωστο	X
Περιφερειακή Ενότητα Ροδόπης								
68	CH-301-E	Χαμηλό1	140	AHAP	Τοποθεσία που ονομάζεται Μάντρες (Τοίχη). Πιθανή ένδειξη αρχαίας θέσης.	Αβέβαιη	Άγνωστο	X
73	CH-309-E	Αετόλοφος2	>1000	A	Μιλλιάριο στο δρόμο. Κοντά στην περιοχή υπάρχει λιθόστρωτος δρόμος γνωστός ως Εγνατία.	Πιθανά Ρωμαϊκή Περίοδος 1 ^ο μισό του 3 ^{ου} αιώνα μ.Χ.	N	Y
78	CH-115-E	Λοφάριο1	956	A	Τυχαία ευρήματα. Χάλκινο αγαλματίδιο του Ερμή.	Αβέβαιη	Άγνωστο	X
83	CH-364-R	Πάμφορο-Αρχοντικά	560	AHAP	Τοποθεσία με την ονομασία Πλυσταριό (περιοχή πλυσίματος). Πιθανή ένδειξη αρχαίας θέσης.	Αβέβαιη	Άγνωστο	X
84	CH-354-E	Πάμφορο Β	29	A	Χαμηλής πυκνότητα διάσπαρτα κεραμικά, διάσπαρτοι λίθοι. Έδαφος υπερυψωμένο πιθανή ένδειξη τύμβου.	Αβέβαιη (πιθανά ελληνιστική, πρώιμη σύγχρονη)	N	Y
84	CH-353-E	Πάμφορο Α	40	A	Χαμηλή – μέτρια πυκνότητα διάσπαρτων κεραμικών	Αβέβαιη (πιθανά ελληνιστική, πρώιμη σύγχρονη)	N	M
86	CH-23LR-E	Αμάραντα Τάφος	>1000	A	Προϊστορικός τάφος, νοτιοδυτικά του χωριού Αμάραντα. Επίσημα κηρυγμένη αρχαιολογική θέση.	Προϊστορική	N	Y
87	CH-391-E	ΘρυλόριοΑ	0	A	Χαμηλής πυκνότητα διάσπαρτα κεραμικά.	Αβέβαιη	N	M
88	CH-368-E	Θρυλόριο2	118	AHAP	Τοποθεσία επονομαζόμενη Ασπρόπετρα (Άσπρη Πέτρα). Πιθανή ένδειξη αρχαίας	Αβέβαιη	Άγνωστο	X

Τίτλος Έργου: **Διαδριατικός Αγωγός – TAP**
 Τίτλος Εγγράφου: **Ενιαία ΜΠΚΕ Ελλάδας Παράρτημα 6.4.0 - Υποστηρικτικό Υλικό για την Υφιστάμενη Κατάσταση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς**

GPL00-ASP-642-Y-TAE-0070
 Αναθ.: 00 / at05

Χιλιομετρική θέση (Χ.Θ.)	Αριθμός θέσης πολιτιστικής κληρονομιάς	Ονομασία θέσης	Απόσταση από τον κεντρικό άξονα (m)	Τύπος. Θέσης	Περιγραφή θέσης	Περίοδος	Συσχετιζόμενη περιοχή Υψηλής Αρχαιολογικής Πιθανότητας; (N/O)	Σημασία. θέσης ή/και ποιότητα
					θέσης.			
99	CH-11LR-E	Τύμβος Παραδημής	>1000	A	Προϊστορικός τύμβος στην περιοχή Παραδημή. Επίσημα κηρυγμένη αρχαιολογική θέση.	Προϊστορική	N	Y
99	CH-3L18th-E	Υφαντές	1000	A	Προϊστορικός τύμβος στην περιοχή Υφαντές της Κομοτηνής	Προϊστορική	N	Y
104	CH-35-E	Μαξιμιανούπολη	800	A	Αρχιτεκτονικά τμήματα και πυκνά αγγεία εντοπίστηκαν γύρω από τη Βυζαντινή Εκκλησία και τα Τείχη της κηρυγμένης αρχαιολογικής θέσης της Μαξιμιανούπολης. Τέσσερα απομεινάρια από την Οθωμανική περίοδο επίσης εντοπίστηκαν στη περιοχή αυτοψίας.	Βυζαντινή, Οθωμανική	N	Y
107	CH-4L18th-E	Σώστης	770	A	Προϊστορικός οικισμός.	Προϊστορική	N	Y
108	CH-5L18th-E	Λινός	>1000 (Σημείωση1)	A	Κλασσικός ιερός χώρος και Κλασσικός – Ελληνιστικός οικισμός.	Κλασσική, Ελληνιστική περίοδος	N	Y
108	CH-28-E	Τούμπα Λινού	200 (Σημείωση 1)	A	Τάφος και επιφανειακά διάσπαρτα σε υψηλή πυκνότητα κεραμικά κτερίσματα της νεολιθικής Περιόδου και πιθανά της Ελληνιστικής, επίσης. Επίσημως κηρυγμένη αρχαιολογική θέση.	Νεολιθική και πιθανά Ελληνιστική περίοδος επίσης	N	Y
110	CH-34-E	Γαλήνη	0	AHAP	Τμήματα σύγχρονων κεραμιδιών χαμηλής πυκνότητας αναγνωρίστηκαν στη διάρκεια της έρευνας πεδίου κατά μήκος της όδευσης.	-	N	X
114	CH-14LR-E	Γαλήνη 2	750	A	Λίθινα αρχαιολογικά ευρήματα, ένδειξη οικισμού Ρωμαϊκής Περιόδου. Επίσημα κηρυγμένη αρχαιολογική θέση.	Πιθανώς Ρωμαϊκή	N	Y
115	CH-6L18th-E	Πολύανθος	>1000	A	Ελληνιστικό οχυρό και νεκροταφείο.	Ελληνιστική	N	Y
119	CH-7L18th-E	Φρούριο Ιάσμου	670	A	Μικρό οχυρό (Σουκίστρα). Επίσημα	Κλασσική	N	Y

Τίτλος Έργου: **Διαδριατικός Αγωγός – TAP**
 Τίτλος Εγγράφου: **Ενιαία ΜΠΚΕ Ελλάδας Παράρτημα 6.4.0 - Υποστηρικτικό Υλικό για την Υφιστάμενη Κατάσταση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς**

GPL00-ASP-642-Y-TAE-0070
 Αναθ.: 00 / at05

Χιλιομετρική θέση (Χ.Θ.)	Αριθμός θέσης πολιτιστικής κληρονομιάς	Ονομασία θέσης	Απόσταση από τον κεντρικό άξονα (m)	Τύπος. Θέσης	Περιγραφή θέσης	Περίοδος	Συσχετιζόμενη περιοχή Υψηλής Αρχαιολογικής Πιθανότητας; (N/O)	Σημασία. θέσης ή/και ποιότητα
					κηρυγμένη αρχαιολογική θέση.			
119	CH-32-E	Σουκίστρα	450	A	Το οχυρό της Σουκίστρα είναι μία αμυντική αρχαιολογική θέση, επίσημα αναγνωρισμένη. Η ορατότητα της θέσης είναι εξαιρετικά περιορισμένη, λόγω της πυκνής βλάστησης. Διάσπαρτα κεραμικά χαμηλής πυκνότητας. Τμήμα της Εγνατίας Οδού, αναφέρεται επίσης στην περιοχή Σουκίστρα.	Κλασσική	N	Y
119	CH-33-E	Κοπτερό 3	0	AHAP	Τρία διεσπαρμένα κεραμικά, πιθανώς Ιστορικά, κεραμίδια σε μέτρια πυκνότητα και μία αντλία νερού (σύγχρονη) αναγνωρίστηκαν στη διάρκεια της έρευνας πεδίου κατά μήκος της όδευσης.	Αβέβαιη αλλά πιθανά Ιστορική	N	X
120	CH-31-E	Κοπτερό 2	540	AHAP	Δύο τύμβοι σε εγγύτητα ο ένας με τον άλλο με διάσπαρτα κεραμικά χαμηλής πυκνότητας.	Αβέβαιη	N	M
121	CH-29-E	Κοπτερό 1 Τάφος	500	AHAP	Χαμηλός τύμβος, πλησίον της σύγχρονης Εγνατίας Οδού, διάσπαρτα κεραμικά σε χαμηλή πυκνότητα. Τμήμα πέτρας, πιθανά από ταφικής, βρέθηκε στην επιφάνεια του μικρού	Αβέβαιη	N	X
121	CH-8L18th-E	Τάφος του Κοπτερού	430	A	Τύμβος	Αβέβαιη	N	Y
121	CH-9L18th-E	Εγνατία Οδός-Κοπτερό	>1000	A	Απομεινάρια Εγνατίας Οδού.	Πιθανώς Ρωμαϊκή	N	Y
123	CH-36-E	Ιουστινιάνειο Τείχος και Υδραγωγείο	0	A	Τα Τείχη του Ιουστινιανού και το Υδραγωγείο είναι μία εκτεταμένη επίσημα κηρυγμένη περιοχή. Η θέση έχει υπόγεια και υπέργεια τμήματα.	Βυζαντινή	N	Y
125	CH-30-E	Αμαξάδες	105	A	Δύο τύμβοι, ένας μεγάλος και ένας μικρότερος, βρίσκονται κοντά στην (σύγχρονη) Εγνατία Οδό. Λίθοι μικρού	Αβέβαιη	N	Y

Τίτλος Έργου: **Διαδριατικός Αγωγός – TAP**
 Τίτλος Εγγράφου: **Ενιαία ΜΠΚΕ Ελλάδας Παράρτημα 6.4.0 - Υποστηρικτικό Υλικό για την Υφιστάμενη Κατάσταση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς**

GPL00-ASP-642-Y-TAE-0070
 Αναθ.: 00 / at05

Χιλιομετρική θέση (Χ.Θ.)	Αριθμός θέσης πολιτιστικής κληρονομιάς	Ονομασία θέσης	Απόσταση από τον κεντρικό άξονα (m)	Τύπος. Θέσης	Περιγραφή θέσης	Περίοδος	Συσχετιζόμενη περιοχή Υψηλής Αρχαιολογικής Πιθανότητας; (N/O)	Σημασία. θέσης ή/και ποιότητα
					μεγέθους και υψηλής πυκνότητας στην γειτονική περιοχή και τμήμα λαβής σκεύους (Ιστορική). Η εγγύτητα της θέσης CH30-E στην επίσημα κηρυγμένη αρχαιολογική περιοχή Αμαξιάδων (Προϊστορικός Τάφος) θα πρέπει να διερευνηθεί περαιτέρω. Η Εφορεία εκτιμά ότι στην περιοχή περιλαμβάνεται ένας προϊστορικός τύμβος και ένας.			
125	CH-30a-E	Αμαξιάδες 2	310	A	Προϊστορικός οικισμός	Προϊστορική	N	Y
125	CH-2LR-E	Αναστασιούπολη-Περιθεώριον	710	A	Απομεινάρια της Βυζαντινής πόλης Αναστασιούπολη – Περιθεώριον. Επίσημα κηρυγμένη αρχαιολογική θέση.	Βυζαντινή	N	Y
125	CH-10L18th-E	Αμαξιάδες 1	>1000	A	Προϊστορικός τύμβος.	Προϊστορική	N	Y
Περιφερειακή Ενότητα Ξάνθης								
127	CH-27-E	Σούνιο	580	AHAP	Δύο τύμβοι της Ρωμαϊκής Περιόδου. Διάσπαρτα κεραμικά, πιθανά Ιστορικά, πέτρες μέτριου μεγέθους και ακανόνιστων σχημάτων, τμήματα σύγχρονων κεραμιδιών βρέθηκαν στην περιοχή του δεύτερου τάφου σε χαμηλή πυκνότητα. Η χρονολογία των δύο τύμβων συνδέεται με την κατασκευή της Εγνατίας Οδού κατά τους Αυτοκρατορικούς Χρόνους, σύμφωνα με την Εφορεία.	Ρωμαϊκή, Ιστορική	N	M
127	CH-27a-E	Σούνιο a	590	A	Τύμβος των Αυτοκρατορικών Χρόνων	Αυτοκρατορική	N	Y
127	CH-27b-E	Σούνιο b	500	A	Τύμβος των Αυτοκρατορικών Χρόνων	Αυτοκρατορική	N	Y
128	CH-26-E	Σήμαντρα	50	AHAP	Τύμβος χωρίς διάσπαρτα κεραμικά εντοπίστηκε κατά τη διάρκεια της	Αυτοκρατορική Περίοδος (Ρωμαϊκή)	N	M

Τίτλος Έργου: **Διαδριατικός Αγωγός – TAP**
 Τίτλος Εγγράφου: **Ενιαία ΜΠΚΕ Ελλάδας Παράρτημα 6.4.0 - Υποστηρικτικό Υλικό για την Υφιστάμενη Κατάσταση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς**

GPL00-ASP-642-Y-TAE-0070
 Αναθ.: 00 / at05

Χιλιομετρική θέση (Χ.Θ.)	Αριθμός θέσης πολιτιστικής κληρονομιάς	Ονομασία θέσης	Απόσταση από τον κεντρικό άξονα (m)	Τύπος. Θέσης	Περιγραφή θέσης	Περίοδος	Συσχετιζόμενη περιοχή Υψηλής Αρχαιολογικής Πιθανότητας; (N/O)	Σημασία. θέσης ή/και ποιότητα
					αυτοψίας. Η χρονολογία του τύμβου συνδέεται με την κατασκευή της Εγνατίας Οδού κατά τους Αυτοκρατορικούς Χρόνους, σύμφωνα με την Εφορεία.			
128	CH-26a-E	Σήμαντρα 2	50	A	Εγκατάσταση Κλασσικών Χρόνων και νεκρικός τύμβος.	Κλασσική	N	Y
130	CH-13LK-E	Πολύστιλο, δυτικά του χωριού	>1000	A	Προϊστορικός οικισμός. Επίσημα κηρυγμένη αρχαιολογική θέση.	Προϊστορική	N	Y
136	CH-25-E	Όχθες Κόσσουνθου Ποταμού	0	AHAP	Μη ορατά αντικείμενα στην περιοχή. Διάσπαρτα τμήματα σύγχρονων κεραμιδιών σε χαμηλή πυκνότητα. Τάφοι της Εποχής του Σιδήρου και της Ρωμαϊκής Περιόδου και ένας οικισμός της Πρώιμης Εποχής Χαλκού ανακαλύφθηκαν στην περιοχή κατά τη διάρκεια εκσκαφών στο παρελθόν.	-	N	M
136	CH-25a-E	Όχθες Κόσσουνθου Ποταμού 2	50	A	Εγκατάσταση και νεκροταφείο της Πρώιμης Εποχής του Χαλκού, της Πρώιμης Εποχής του Σιδήρου και των Αυτοκρατορικών Χρόνων.	Εποχή Χαλκού, Σιδήρου και Αυτοκρατορική Περίοδος (Ρωμαϊκή)	N	Y
139	CH-23-E	Παλαιό Κατράμιο 2	458	AHAP	Δύο Τύμβοι χωρίς κτερίσματα σε μία περιοχή που βρίσκεται το μουσουλμανικό κοιμητήριο.	Ελληνιστική περίοδος, Ιστορική	N	Y
139	CH-23a-E	Παλαιό Κατράμιο 2a	559	A	Ομάδα πέντε τύμβων της Μετα- - Ελληνιστικής περιόδου.	Μετά-Ελληνιστική περίοδος	N	Y
139	CH-24-E	Τούμπα Διομήδειας	820	A	Νεολιθικός οικισμός. Επίσημα κηρυγμένη αρχαιολογική περιοχή, με ζώνη προστασίας 500 m.	Νεολιθική	N	Y
139	CH-24a	Διομήδεια	>1000	A	Προϊστορικός οικισμός. Επίσημα κηρυγμένη αρχαιολογική περιοχή, με ζώνη προστασίας 500 m.	Νεολιθική	N	Y

Τίτλος Έργου: **Διαδριατικός Αγωγός – TAP**
 Τίτλος Εγγράφου: **Ενιαία ΜΠΚΕ Ελλάδας Παράρτημα 6.4.0 - Υποστηρικτικό Υλικό για την Υφιστάμενη Κατάσταση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς**

GPL00-ASP-642-Y-TAE-0070
 Αναθ.: 00 / at05

Χιλιομετρική θέση (Χ.Θ.)	Αριθμός θέσης πολιτιστικής κληρονομιάς	Ονομασία θέσης	Απόσταση από τον κεντρικό άξονα (m)	Τύπος. Θέσης	Περιγραφή θέσης	Περίοδος	Συσχετιζόμενη περιοχή Υψηλής Αρχαιολογικής Πιθανότητας; (N/O)	Σημασία. θέσης ή/και ποιότητα
139	CH-12L31st-E	Τέκτωνας	750	A	Οικισμός των Ελληνιστικών και Αυτοκρατορικών Χρόνων.	Ελληνιστική περίοδος, Αυτοκρατορική	N	Y
140	CH-11L31st	Παλαιό Κατράμιο 3	711	A	Οικισμός της Βυζαντινής και Μετα-Βυζαντινής Περιόδου.	Βυζαντινή	N	Y
141	CH-22-E	Παλαιό Κατράμιο 1	454	AHAP	Τύμβος της Μετα-Κλασσικής Περιόδου στην περιοχή ενός σύγχρονου μουσουλμανικού κοιμητηρίου. Διάσπαρτα κεραμικά, πιθανώς ιστορικά, σε χαμηλή πυκνότητα.	Μετά Κλασσική, Ιστορική	N	Y
141	CH-22a-E	Παλαιό Κατράμιο 1a	450	A	Τύμβος της Μετα-Κλασσικής Περιόδου.	Μετά Κλασσική	N	Y
143	CH-8L31st	Λεύκη	872	A	Οικισμός της Κλασσικής Περιόδου και της Ελληνιστικής Περιόδου. Η ακριβής θέση της τοποθεσίας είναι άγνωστη.	Κλασσική, Ελληνιστική περίοδος	N	Y
145	CH-21-E	Βανιάνο	165	AHAP	Διάσπαρτα αγγεία φτιαγμένα με τροχό, σε χαμηλή πυκνότητα.	Ιστορική	N	X
145	CH-21a-E	Βανιάνο 2	248	A	Εγκατάσταση των Βυζαντινών και Μετα-Βυζαντινών Χρόνων.	Βυζαντινή	N	Y
147	CH-20-E	Νέα Αμισός ή Γαλάζια Κορυφή	20	AHAP	Ένας χαμηλός λόφος είναι ορατός από ένα σημείο της Εγνατίας Οδού, χωρίς να εμφανή αρχαιολογικά αντικείμενα. Διάσπαρτα κεραμικά της Αρχαϊκής και Κλασσικής περιόδου των Αβδήρων καθώς και αρχιτεκτονικά τμήματα έχουν εντοπιστεί σε προηγούμενες έρευνες. Η σύνδεση μεταξύ της περιοχής CH20-E με την επίσημα κηρυγμένη αρχαιολογική περιοχή του τύμβου της Γαλάζιας Κορυφής θα πρέπει να διερευνηθεί περαιτέρω και να συζητηθεί με αντίστοιχη Εφορία.	Αρχαϊκή, Κλασσική	N	Y
147	CH-4L31st-E	Νέα Αμισός	>1000	A	Εγκατάσταση των Αρχαϊκών και	Αρχαϊκή, Κλασσική	N	Y

Τίτλος Έργου: **Διαδριατικός Αγωγός – TAP**
 Τίτλος Εγγράφου: **Ενιαία ΜΠΚΕ Ελλάδας Παράρτημα 6.4.0 - Υποστηρικτικό Υλικό για την Υφιστάμενη Κατάσταση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς**

GPL00-ASP-642-Y-TAE-0070
 Αναθ.: 00 / at05

Χιλιομετρική θέση (Χ.Θ.)	Αριθμός θέσης πολιτιστικής κληρονομιάς	Όνομασία θέσης	Απόσταση από τον κεντρικό άξονα (m)	Τύπος. Θέσης	Περιγραφή θέσης	Περίοδος	Συσχετιζόμενη περιοχή Υψηλής Αρχαιολογικής Πιθανότητας; (N/O)	Σημασία. θέσης ή/και ποιότητα
					Κλασσικών Χρόνων.			
150	CH-18-E	Ποίμνη 4, Λόφος Εφόρων	51	AHAP	Δεν ανιχνεύτηκαν αντικείμενα στην περιοχή κατά τη διάρκεια της αυτοψίας, καθιστώντας την περιοχή ως πιθανά χαμηλής αρχαιολογικής αξίας. Σύμφωνα με την Εφορεία, ένας οικισμός των Αυτοκρατορικών χρόνων και ένας της Μετα-Βυζαντινής Περιόδου ήταν γνωστό ότι υπήρχε στην περιοχή. Οι ενδείξεις από την Έρευνα Πεδίου δεν παρείχαν στοιχεία που να υποστηρίζουν αυτή την άποψη.	-	N	X
150	CH-18a-E	Ποίμνη	120	A	Εγκατάσταση των Αυτοκρατορικών Χρόνων και Οικισμός της Μετα-Βυζαντινής Περιόδου.	Αυτοκρατορική και Μετα-Βυζαντινή	N	Y
150	CH-19-E	Μεγάλο Τύμπανο	>1000	AHAP	Τύμβος χωρίς κτερίσματα εντοπίστηκε κατά τη διάρκεια της αυτοψίας. Σύμφωνα με την Εφορεία, ο νεκρικός τύμβος είναι κατασκευασμένος με υλικά στα οποία περιλαμβάνονται και προϊστορικά κεραμικά. Δύο τύμβοι είναι γνωστό ότι υπάρχουν στην περιοχή.	Προϊστορική (Εποχή Σιδήρου)	N	X
150	CH-19a-E	Μεγάλο Τύμπανο 2	>1000	A	Δύο τάφοι	Αβέβαιη	N	Y
150	CH-3L31st-E	Θαλασσιά	340	A	Οικισμός των Ελληνιστικών και Αυτοκρατορικών Χρόνων.	Ελληνιστική περίοδος, Αυτοκρατορική	N	Y
151	CH-17-E	Θαλασσιά 3	357	AHAP	Διάσπαρτα κεραμικά μέτριας πυκνότητας. Σύμφωνα με τον Έφορο ένας οικισμός των Ελληνιστικών και Αυτοκρατορικών χρόνων ενδέχεται να υπάρχει στην περιοχή. Οι ενδείξεις από την Έρευνα Πεδίου δεν παρείχαν	Ιστορική (και ένας απομονωμένος ιερός χώρος της Μετα-Βυζαντινής περιόδου)	N	M

Τίτλος Έργου: **Διαδριατικός Αγωγός – TAP**
 Τίτλος Εγγράφου: **Ενιαία ΜΠΚΕ Ελλάδας Παράρτημα 6.4.0 - Υποστηρικτικό Υλικό για την Υφιστάμενη Κατάσταση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς**

GPL00-ASP-642-Y-TAE-0070
 Αναθ.: 00 / at05

Χιλιομετρική θέση (Χ.Θ.)	Αριθμός θέσης πολιτιστικής κληρονομιάς	Ονομασία θέσης	Απόσταση από τον κεντρικό άξονα (m)	Τύπος. Θέσης	Περιγραφή θέσης	Περίοδος	Συσχετιζόμενη περιοχή Υψηλής Αρχαιολογικής Πιθανότητας; (N/O)	Σημασία. θέσης ή/και ποιότητα
στοιχεία που να υποστηρίζουν αυτή την άποψη.								
155	CH-16-E	Κοσμητή 2	946	AHAP	Αρχιτεκτονικά τμήματα κατασκευασμένα από πέτρα, η οποία μεταφέρθηκε από τον αρχαίο Τοπείρο, σύμφωνα με τον αντιπρόσωπο της Εφορίας που συμμετείχε στην έρευνα πεδίου.	Ρωμαϊκή	N	M
155	CH-2L31st-E	Κοσμητή 4	>1000	A	Αρχιτεκτονικά ευρήματα	Αυτοκρατορική Περίοδος (Ρωμαϊκή)	N	Y
156	CH-15-E	Κοσμητή 1	811	AHAP	Διάσπαρτα κεραμικά σε χαμηλή πυκνότητα. Η τοποθεσία προσεγγίστηκε κατ' εκτίμηση καθώς η ακριβής τοποθεσία της θέσης ενός οικισμού της Μετα-Βυζαντινής περιόδου ήταν άγνωστη.	Ιστορική	N	X
156	CH-1L31st-E	Κοσμητή 3	>1000	A	Εγκατάσταση των Μετα-Βυζαντινών Χρόνων.	Μετα-Βυζαντινή	N	Y
Περιφερειακή Ενότητα Καβάλας								
154	CH-12-E	Παράδεισος	403	A	Διάσπαρτα κεραμικά χαμηλής πυκνότητας στην περίμετρο του λόφου. Επίσημα κηρυγμένη αρχαιολογική θέση.	Προϊστορική και Νεώτερη	N	Y
154	CH-12a-E	Παράδεισος – Κιλίσι Τεπέ	17	A	Προϊστορικός οικισμός.	Προϊστορική	N	Y
154	CH-18L17th-E	Διαλεκτό – Εκλεκτό	525	A	Οικισμός ο οποίος επεκτείνεται στην περιοχή «Αεροπορίο» και οικισμός Ρωμαϊκής περιόδου στην περιοχή «Πηγάδι» και «Δύο Γέφυρες».	Αρχαϊκή, Κλασσική, Ρωμαϊκή	N	Y
158	CH-17L17th-E	Λιθοχώρι	427	A	Οικισμός Προϊστορικών και Ιστορικών Χρόνων. Κτίριο και δύο νεκροταφεία	Προϊστορική και Ιστορική	N	Y
159	CH-16L17th-E	Παλιός Ξεριάς	>1000	A	Αρχιτεκτονικά απομεινάρια και απομεινάρια πιθανού μικρού δρόμου της Εγνατίας Οδού.	Ρωμαϊκή, Βυζαντινή	N	Y

Τίτλος Έργου: **Διαδριατικός Αγωγός – TAP**
 Τίτλος Εγγράφου: **Ενιαία ΜΠΚΕ Ελλάδας Παράρτημα 6.4.0 - Υποστηρικτικό Υλικό για την Υφιστάμενη Κατάσταση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς**

GPL00-ASP-642-Y-TAE-0070
 Αναθ.: 00 / at05

Χιλιομετρική θέση (Χ.Θ.)	Αριθμός θέσης πολιτιστικής κληρονομιάς	Ονομασία θέσης	Απόσταση από τον κεντρικό άξονα (m)	Τύπος. Θέσης	Περιγραφή θέσης	Περίοδος	Συσχετιζόμενη περιοχή Υψηλής Αρχαιολογικής Πιθανότητας; (N/O)	Σημασία. θέσης ή/και ποιότητα
163	CH-15L17th-E	Ποντιάδα	>1000	A	Τοποθεσία Προϊστορικών και Ιστορικών Χρόνων σε χαμηλό λόφο και μαρμάρινα αρχιτεκτονικά τμήματα κοντά σε αγροτικές εκτάσεις.	Προϊστορική και Ιστορική	N	Y
168	CH-11-E	Τούμπα	673	A	Η θέση Τούμπα εντοπίστηκε προσεγγιστικά καθώς δεν ήταν γνωστή η ακριβής θέση. Αγροτική περιοχή με διάσπαρτα κεραμικά σε χαμηλή πυκνότητα. Η σύνδεσή της θέσης με την επίσημα αναγνωρισμένη αρχαιολογική περιοχή της Τούμπας απαιτεί περαιτέρω έρευνα	Αβέβαιη	N	Y
168	CH-11a-E	Τούμπα Πέρνης	55	A	Οικισμός των Προϊστορικών και Ιστορικών Χρόνων και νεκροταφείο της Μετα-Ρωμαϊκής και Βυζαντινής Περιόδου, που ανακαλύφθηκαν κατά τη διάρκεια της κατασκευής του αγωγού φυσικού αερίου το 2000.	Διάφορες	N	Y
168	CH-5L17th-E	Πετροπηγή - Καγιά Μπουνάρ	>1000	A	1. Επιφανειακά ευρήματα της Ρωμαϊκής Περιόδου στην περιοχή Καγιά Μπουνάρ. 2. Νοτιοδυτικά της Ρωμαϊκής τοποθεσίας Καγιά Μπουνάρ, ένας οικισμός / οχυρό 3. Δύο μεταλλουργικές στοές.	Ρωμαϊκή, Κλασσική, Ελληνιστική περίοδος	N	Y
170	CH-15LK-E	Πετροπηγή	640	M	Βυζαντινό κάστρο με προστατευόμενη ζώνη. Φυλάκιο της Εγνατίας Οδού, που χρονολογείται στην Μετα-Βυζαντινή περίοδο. Επίσημα κηρυγμένη αρχαιολογική περιοχή.	13-14 ^{ος} αιώνας και μία φάση του 15 ^{ου} αιώνα	N	Y
172	CH-10a-E	Ποντολίβαδο 2	3	A	Τείχη, οικισμός και ευρήματα από την Κλασσική και Ελληνιστική περίοδο (Αρχαία Πίστιρος).	Κλασσική, Ελληνιστική περίοδος	N	Y
172	CH-10-E	Ποντολίβαδο	387	A	Πραγματοποιούμενες εκσκαφές σε τμήματα οχυρωμένης πόλης της	Αρχαϊκή	N	Y

Τίτλος Έργου: **Διαδριατικός Αγωγός – TAP**
 Τίτλος Εγγράφου: **Ενιαία ΜΠΚΕ Ελλάδας Παράρτημα 6.4.0 - Υποστηρικτικό Υλικό για την Υφιστάμενη Κατάσταση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς**

GPL00-ASP-642-Y-TAE-0070
 Αναθ.: 00 / at05

Χιλιομετρική θέση (Χ.Θ.)	Αριθμός θέσης πολιτιστικής κληρονομιάς	Ονομασία θέσης	Απόσταση από τον κεντρικό άξονα (m)	Τύπος. Θέσης	Περιγραφή θέσης	Περίοδος	Συσχετιζόμενη περιοχή Υψηλής Αρχαιολογικής Πιθανότητας; (N/O)	Σημασία. θέσης ή/και ποιότητα
					Αρχαϊκής Περιόδου, σύμφωνα με τον υπεύθυνο εκσκαφών. Επίσημα κηρυγμένη αρχαιολογική θέση. Βάσει της σημαντικότητας της θέσης, υπάρχει πιθανότητα εύρεσης αρχαιοτήτων υπογείως στην ευρύτερη περιοχή Ποντολίβαδο.			
176	CH-13-E	Νέα Κόμη	354	AHAP	Έκταση με διάσπαρτα κεραμικά και κεραμίδια σε μέτρια πυκνότητα. Η σύνδεση με τη θέση CH13-E, η οποία είναι επίσημα κηρυγμένη αρχαιολογική θέση της Νέας Κόμης λόγω του οχυρού της Ρωμαϊκής Περιόδου θα πρέπει να διερευνηθεί περαιτέρω.	Ρωμαϊκή και Ιστορική	N	Y
176	CH-13a-E	Νέα Κόμη 2	9	A	Αρχαία Πόλη. Επίσημα κηρυγμένη αρχαιολογική θέση.	Ρωμαϊκή	N	Y
178	CH-14-E	Ακόνισμα, Νέα Καρβάλη	342	A	Αρχιτεκτονικά ερείπια μία αρχαίας οχυρωμένης πόλης, στο λόφο. Διάσπαρτα κεραμικά σε υψηλή πυκνότητα. Επίσημα κηρυγμένη αρχαιολογική θέση.	Αρχαιότητα 4 ^{ου} π.Χ αιώνα, με διάφορες δομικές παρεμβάσεις μεταξύ των οποίων και κάποιες αναγνωρίσιμες κατά την Βυζαντινή Περίοδο.	N	Y
178	CH-4LK-E	Τείχη Καβάλας	0	M	Αρχαίο μνημείο. Τα τείχη της Καβάλας έχουν επίσημα αναγνωριστεί με προστατευόμενες ζώνες.	Βυζαντινή, Μετα-Βυζαντινή	N	Y
179	CH-6L17th-E	Ακόνισμα 4	350	A	1. Τύμβος 1km βορειοανατολικά από το χωριό, το αρχαίο Ακόνισμα. 2. Λόφος μεταξύ του χωριού και της ζώνης φωσφορικών λιπασμάτων. 3. Δύο λόφοι 500m βόρεια, βορειοδυτικά και 1km βόρεια, βορειοανατολικά από το αρχαίο	Αρχαϊκή, Κλασσική, Ελληνιστική περίοδος	N	Y

Τίτλος Έργου: **Διαδριατικός Αγωγός – TAP**
 Τίτλος Εγγράφου: **Ενιαία ΜΠΚΕ Ελλάδας Παράρτημα 6.4.0 - Υποστηρικτικό Υλικό για την Υφιστάμενη Κατάσταση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς**

GPL00-ASP-642-Y-TAE-0070
 Αναθ.: 00 / at05

Χιλιομετρική θέση (Χ.Θ.)	Αριθμός θέσης πολιτιστικής κληρονομιάς	Ονομασία θέσης	Απόσταση από τον κεντρικό άξονα (m)	Τύπος. Θέσης	Περιγραφή θέσης	Περίοδος	Συσχετιζόμενη περιοχή Υψηλής Αρχαιολογικής Πιθανότητας; (N/O)	Σημασία. θέσης ή/και ποιότητα
					Ακόντισμα.			
180	CH-13L17th-E	Ακόντισμα 3	>1000	A	Οχυρωμένο κάστρο πόλης, κοντά στην βιομηχανία φωσφορικών λιπασμάτων.	Αρχαϊκή, Ελληνιστική περίοδος	N	Y
185	CH-12L17th-E	Χαλκερό	352	A	Αρχαία ερείπια και τείχη κτιρίων τα οποία αποτελούν τμήματα του ναού του Δία και του αρχαίου λατομείου. Επίσης δύο οχυρά του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου είναι γνωστό ότι βρίσκονται στην περιοχή. Επίσημα κηρυγμένη αρχαιολογική θέση..	Αρχαιότητα, Σύγχρονη	N	Y
189	CH-20LK-E	Πυροβολίο-Οχυρό Κοκκινοχώματος -Sitzak Dere	>1000	A	Νεκροταφείο της Ελληνιστικής περιόδου στην περιοχή Πυροβολίο. Οικισμός της Βυζαντινής και Μετα-Βυζαντινής Περιόδου στην περιοχή Κοκκινοχώματος. Δύο πύργοι της Κλασσικής -Ελληνιστικής περιόδου στην περιοχή Sitzak Dere. Επίσημα κηρυγμένη αρχαιολογική θέση.	Κλασσική - Ελληνιστική περίοδος, Βυζαντινή και Μετα-Βυζαντινή	N	Y
195	CH-7L17th-E	Βασιλάκι - Αμυδαλώνας 2	>1000	A	Οχυρωμένη πόλη στους λόφους, σταθμός της Εγνατίας οδού και το Βυζαντινό χωριό Χλεμπίνα στους αγρούς.	Ρωμαϊκή, Βυζαντινή	N	Y
195	CH-8L17th-E	Αμυδαλώνας 3	>1000	A	Τμήμα της Εγνατίας Οδού (πλέγμα 269) και οικισμός της Ρωμαϊκής Περιόδου.	Ρωμαϊκή	N	Y
195	CH-9L17th-E	Αμυδαλώνας 4	>1000	M	Τμήμα μαρμάρινης γέφυρας της Εγνατίας Οδού.	Αβέβαιη	N	Y
196	CH-14L17th-E	Αμυδαλώνας 5	570	A	Κτίσματα της ελληνιστικής και της Ρωμαϊκής Περιόδου με μεταλλουργικά στοιχεία. Αγροτικά πεδία του Οδέτη Πετρίδη.	Ελληνιστική περίοδος, Ρωμαϊκή	N	Y
198	CH-5-E	Βασιλάκι, Αμυδαλεώνας	>1000	AHAP	Περιοχή στις αγροτικές εκτάσεις με διάσπαρτα κεραμικά χαμηλής	Ιστορική	N	Y

Τίτλος Έργου: **Διαδριατικός Αγωγός – TAP**
 Τίτλος Εγγράφου: **Ενιαία ΜΠΚΕ Ελλάδας Παράρτημα 6.4.0 - Υποστηρικτικό Υλικό για την Υφιστάμενη Κατάσταση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς**

GPL00-ASP-642-Y-TAE-0070
 Αναθ.: 00 / at05

Χιλιομετρική θέση (Χ.Θ.)	Αριθμός θέσης πολιτιστικής κληρονομιάς	Ονομασία θέσης	Απόσταση από τον κεντρικό άξονα (m)	Τύπος. Θέσης	Περιγραφή θέσης	Περίοδος	Συσχετιζόμενη περιοχή Υψηλής Αρχαιολογικής Πιθανότητας; (N/O)	Σημασία. θέσης ή/και ποιότητα
					πυκνότητας. Η περιοχή θεωρείται υψηλής πιθανής αρχαιολογικής αξίας, λόγω των παλαιότερων αρχαιολογικών ευρημάτων, μεταξύ των οποίων και ένας μικρός Ρωμαϊκός οικισμός, ο οποίος συνδέεται με την Εγνατία Οδό και το Βυζαντινό χωριό.			
200	CH-73LK-E	Αρχαιολογική Περιοχή Φιλίππων	66	A	1. Η αρχαία πόλη των Φιλίππων, Τείχη, Λόφος Ακρόπολης τμήμα της περιοχής Καλαμίτσα στην περιοχή της αρχαίας πόλης των Αντισαρών, μεταξύ άλλων αρχαιοτήτων. Τα βόρεια όρια εντός του διαδρόμου της περιοχής μελέτης των 2 km βρίσκονται κοντά με τα όρια της αρχαιολογικής θέσης των Φιλίππων και από την προτεινόμενη προστατευόμενη ζώνη Α του Ντίκιλι Τας. 2. Τοποθεσία Τούμπας. Προϊστορικός οικισμός. Επίσημα κηρυγμένη αρχαιολογική θέση..	Προϊστορική, Ιστορική	N	Y
202	CH-6-E	Νέο Χορτοκόπι	>1000	AHAP	Πλαγιές βουνού με πυκνή βλάστηση θάμνων. Δεν βρέθηκαν ευρήματα. Σύμφωνα με τον εκπρόσωπο της Εφορίας, κιβωτιόσχημοι τύμβοι και ένας τάφος της Ελληνιστικής περιόδου εντοπίστηκαν στην περιοχή και για το λόγο αυτό θεωρείται AHAP. Στην περιοχή βορειοδυτικά του παλαιού χωριού Χορτοκόπι, αναφέρεται στη λογοτεχνία ότι βρέθηκαν μία σειρά από τοιχογραφίες σε βράχους καθώς και ερείπια ενός Μετα-Ρωμαϊκού οχυρού και ερείπια μία μικρής Πρώιμης Χριστιανικής εκκλησίας.	-	Y	Y

Τίτλος Έργου: **Διαδριατικός Αγωγός – TAP**
 Τίτλος Εγγράφου: **Ενιαία ΜΠΚΕ Ελλάδας Παράρτημα 6.4.0 - Υποστηρικτικό Υλικό για την Υφιστάμενη Κατάσταση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς**

GPL00-ASP-642-Y-TAE-0070
 Αναθ.: 00 / at05

Χιλιομετρική θέση (Χ.Θ.)	Αριθμός θέσης πολιτιστικής κληρονομιάς	Ονομασία θέσης	Απόσταση από τον κεντρικό άξονα (m)	Τύπος. Θέσης	Περιγραφή θέσης	Περίοδος	Συσχετιζόμενη περιοχή Υψηλής Αρχαιολογικής Πιθανότητας; (N/O)	Σημασία. θέσης ή/και ποιότητα
205	CH-4-E	Αντιφιλίππιοι-Περιοχή Σταυρού	>1000	AHAP	Περιοχή που υπέστη εκτεταμένη έρευνα με διάσπαρτα κεραμικά σε χαμηλή πυκνότητα και τμήμα ενός παλαιού πεζοδρομίου πιθανά από την Μετα-Βυζαντινή Περίοδο. Η περιοχή βρίσκεται κοντά στις κηρυγμένες αρχαιολογικές θέσεις των Αντιφιλίππων και του Όρους Σταυρός.	Αβέβαιη αλλά πιθανά Μετα-Βυζαντινή	N	Y
205	CH-7-E	Σίνα, Αντιφιλίππιοι	>1000	AHAP	Χαμηλός λόφος με διάσπαρτα κεραμικά σε υψηλή πυκνότητα, τα οποία επιδεικνύουν πιθανή ύπαρξη υπόγειου καταυλισμού. Μεταλλουργικά υπολείμματα περιλαμβάνονται στα επιφανειακά ευρήματα.	Ελληνιστική περίοδος-Ρωμαϊκή. Η ανακάλυψη ενός σφραγισμένου οικιακού σκεύους κατά τη διάρκεια της Έρευνας Πεδίου δύναται να παρέχει την ακριβή χρονολογία της θέσης CH7-E.	Y	Y
205	CH-3L17th-E	Αντιφιλίππιοι 3	40	AHAP	Αγγεία από τη Ρωμαϊκής και Μετα-Ρωμαϊκή Περίοδο.	Ρωμαϊκή	N	Y
207	CH-2L17th-E	Λόφος Σταυρού ή Δερβένη, Αντιφιλίππιοι	>1000	A	Οικισμός της Κλασσικής -Ελληνιστικής περιόδου και απομεινάρια οχυρού	Κλασσική-Ελληνιστική περίοδος	N	Y
207	CH-4L17th-E	Ακμάρια	>1000	A	Αγγεία από τη Ρωμαϊκή και μετέπειτα περιόδους.	Ρωμαϊκή	N	Y
210	CH-9-E	Εκκλησούδες, Παλαιοχώρι	>1000	AHAP	Τρεις χαμηλοί λόφοι πλησίον ο ένας στον άλλο. Διάσπαρτα κεραμικά, κυρίως οικιακά, εντοπίστηκαν σε μεγάλη πυκνότητα. Τα ευρήματα επιδεικνύουν την πιθανή ύπαρξη ενός υπόγειου οικισμού, πιθανά της Ρωμαϊκής Περιόδου.	Ρωμαϊκή	Y	Y
210	CH-76LK-E	Παγγαίο	>1000 (βλ.	A	Όρος Παγγαίο. Όλο το βουνό είναι	Προϊστορική μέχρι	N	Y

Τίτλος Έργου: **Διαδριατικός Αγωγός – TAP**
 Τίτλος Εγγράφου: **Ενιαία ΜΠΚΕ Ελλάδας Παράρτημα 6.4.0 - Υποστηρικτικό Υλικό για την Υφιστάμενη Κατάσταση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς**

GPL00-ASP-642-Y-TAE-0070
 Αναθ.: 00 / at05

Χιλιομετρική θέση (Χ.Θ.)	Αριθμός θέσης πολιτιστικής κληρονομιάς	Ονομασία θέσης	Απόσταση από τον κεντρικό άξονα (m)	Τύπος. Θέσης	Περιγραφή θέσης	Περίοδος	Συσχετιζόμενη περιοχή Υψηλής Αρχαιολογικής Πιθανότητας; (N/O)	Σημασία. θέσης ή/και ποιότητα
			Σημείωση 3)		επίσημα αναγνωρισμένη αρχαιολογική θέση.	Μετα-Βυζαντινή		
213	CH-8-E	Τούμπα της Μικησιανής	>1000	A	Τύμβος μεσαίου μεγέθους καλυμμένος από πυκνούς θάμνους. Δεν εντοπίστηκαν αντικείμενα στην περίμετρο του τάφου. Νεκρικός τύμβος της Πρώιμης Ελληνιστικής περιόδου. Έγιναν εκσκαφές στον τύμβο κατά το παρελθόν. Η αρχαιολογική θέση υποδείχθηκε από την αρμόδια αρχή.	Πρώιμη Ελληνιστική περίοδος	Y	Y
Περιφερειακή Ενότητα Σερρών								
222	CH-1L27th-E	Πόρτες	1000	A	Τάφοι Ελληνιστικής περιόδου.	Ελληνιστική περίοδος	N	Y
232	CH-34LS-E	Κρηνίδα	>1000	M	Παλιό Δημοτικό Σχολείο. Επίσημα κηρυγμένο μνημείο.	Νεώτερη	N	Y
233	CH-50LS-E	Λόφος Παλαιοκάστρου, Νέα Ζίχνη, Σιδηροδρομικός Σταθμός Αγγίστα	>1000	A	Προϊστορικός οικισμός και εκτεταμένη αρχαία πόλη. Επίσημα κηρυγμένη αρχαιολογική περιοχή.	Προϊστορική	N	Y
233	CH-1L12th-E	Αγρέπαυλη	>1000	A	Οικισμοί διαφόρων περιόδων. Επίσημα κηρυγμένη αρχαιολογική περιοχή.	Βυζαντινή	N	Y
234	CH-52LS-E	Λόφος στην περιοχή του Σιδηροδρομικού Σταθμού Αγγίστα	>1000	A/M	Μακεδονικός τάφος και προϋπάρχον οικισμός της Εποχής του Χαλκού. 300 m νοτιοδυτικά πιθανή ύπαρξη τάφων. Επίσημα κηρυγμένη αρχαιολογική περιοχή.	Προϊστορική και Ελληνιστική περίοδος	N	Y
234	CH-33LS-E	Αγκίστι	>1000	M	Υδραγωγείο στην περιοχή Αγκίστι. Επίσημα κηρυγμένο μνημείο	Νεώτερα Μνημεία	N	Y
236	CH-49LS-E	Ελάφη, Σιδηροδρομικός Σταθμός Αγγίστα	>1000	A	Προϊστορικός οικισμός στην περιοχή Αγγίστα. Επίσημα κηρυγμένη αρχαιολογική περιοχή.	Προϊστορική	N	Y
237	CH-3L27th-E	Τούμπα Μανδήλιου	531	A	Τοποθεσία της Ύστερης Εποχής του Χαλκού και κεραμικά των Ιστορικών Χρόνων, εντός των αγρών νότια της	Εποχή του Χαλκού	N	Y

Τίτλος Έργου: **Διαδριατικός Αγωγός – TAP**
 Τίτλος Εγγράφου: **Ενιαία ΜΠΚΕ Ελλάδας Παράρτημα 6.4.0 - Υποστηρικτικό Υλικό για την Υφιστάμενη Κατάσταση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς**

GPL00-ASP-642-Y-TAE-0070
 Αναθ.: 00 / at05

Χιλιομετρική θέση (Χ.Θ.)	Αριθμός θέσης πολιτιστικής κληρονομιάς	Ονομασία θέσης	Απόσταση από τον κεντρικό άξονα (m)	Τύπος. Θέσης	Περιγραφή θέσης	Περίοδος	Συσχετιζόμενη περιοχή Υψηλής Αρχαιολογικής Πιθανότητας; (N/O)	Σημασία. θέσης ή/και ποιότητα
					Τούμπας.			
238	CH-22LS-E	Δήμητρα, Νέα Ζίχνη	>1000	A	Προϊστορικός οικισμός, επίσημα κηρυγμένη αρχαιολογική περιοχή.	Προϊστορική	N	Y
240	CH-19LS-E	Αθάνατο Νερό, Ραχοβούνα στην περιοχή Μεσοράχης	2	A	Νεκροταφεία της Κλασσικής Περιόδου και των Ελληνιστικών Χρόνων Επίσημα κηρυγμένη αρχαιολογική περιοχή.	Κλασσική και Ελληνιστικοί Χρόνοι	N	Y
241	CH-18LS-E	Λόφος Αγίου Γεωργίου στην περιοχή Μεσοράχης	608	A	Προϊστορικός οικισμός και αρχαίο κοιμητήριο. Επίσημα κηρυγμένη αρχαιολογική περιοχή.	Προϊστορική	N	Y
242	CH-5L27th-E	Σέρρες V1	180	AHAP	Νεκροταφείο της Ιστορικής περιόδου.	Ιστορική	N	Y
243	CH-6L27th-E	Σέρρες V3	86	AHAP	Εναποθέσεις	Αβέβαιη	N	Y
243	CH-4L27th-E	Σέρρες V2	230	AHAP	Νεκροταφείο της Ελληνιστικής περιόδου.	Ελληνιστική περίοδος	N	Y
244	CH-23LS-E	Λόφος Τούμπα, Νέα Ζίχνη	0	A	Προϊστορικός οικισμός. Επίσημα κηρυγμένη αρχαιολογική περιοχή.	Προϊστορική	N	Y
247	CH-7L27th-E	Σώματος Ρέμα	739	A	Οικισμός της Μετα-Ρωμαϊκής περιόδου, πιθανά αγροτική κατοικία.	Ρωμαϊκή	N	Y
247	CH-16LS-E	Μήλος, Γάζωρος	944	M	Νερόμυλος στην παλαιά εθνική οδό Σερρών-Δράμας. Επίσημα κηρυγμένο μνημείο.	Νεώτερα Μνημεία	N	M
247	CH-17LS-E	Θόλος	668	A	Αγροτικός οικισμός της Μετα- Ρωμαϊκής Περιόδου. Επίσημα κηρυγμένη αρχαιολογική περιοχή, η οποία βρίσκεται μεταξύ του Θόλου και της Νέας Ζίχνης.	Μετά Ρωμαϊκή	N	Y
249	CH-14LS-E	Άγιος Αθανάσιος Γάζωρος	>1000	A	Επίσημα κηρυγμένη αρχαιολογική θέση.	Προϊστορική	N	Y
252	CH-15LS-E	Βαλούδα, Γάζωρος	>1000	A	Προϊστορικός οικισμός, επίσημα αναγνωρισμένη αρχαιολογική θέση.	Προϊστορική	N	Y
253	CH-1LS-E	Δαφνούδι	>1000	A	Προϊστορικός οικισμός. Επίσημα κηρυγμένη αρχαιολογική περιοχή.	Προϊστορική	N	Y
256	CH-6LS-E	Τούμπα	116	A	Νεολιθικός οικισμός, επίσημα κηρυγμένη αρχαιολογική θέση.	Προϊστορική	N	Y

Τίτλος Έργου: **Διαδριατικός Αγωγός – TAP**
 Τίτλος Εγγράφου: **Ενιαία ΜΠΚΕ Ελλάδας Παράρτημα 6.4.0 - Υποστηρικτικό Υλικό για την Υφιστάμενη Κατάσταση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς**

GPL00-ASP-642-Y-TAE-0070
 Αναθ.: 00 / at05

Χιλιομετρική θέση (Χ.Θ.)	Αριθμός θέσης πολιτιστικής κληρονομιάς	Ονομασία θέσης	Απόσταση από τον κεντρικό άξονα (m)	Τύπος. Θέσης	Περιγραφή θέσης	Περίοδος	Συσχετιζόμενη περιοχή Υψηλής Αρχαιολογικής Πιθανότητας; (N/O)	Σημασία. θέσης ή/και ποιότητα
258	CH-2LS-E	Αλώνια, Πεντάπολη	>1000	A	Νεκροταφείο Μετα- Ρωμαϊκής περιόδου Προϊστορικά και Ελληνιστικά ευρήματα επίσημα κηρυγμένης αρχαιολογικής περιοχής.	Προϊστορική, Ελληνιστική περίοδος και Ρωμαϊκή	N	Y
258	CH-4LS-E	Δεξαμενή, Πεντάπολη	>1000	A	Προϊστορικός οικισμός, επίσημα κηρυγμένη αρχαιολογική θέση.	Προϊστορική	N	Y
258	CH-42LS-E	Άγιο Πνεύμα	>1000	A/M	1. Προϊστορικός οικισμός και απομεινάρια τειχών, βορειοδυτικά του χωριού, στη διασταύρωση του Σταυρού (Λόφος Γραδίσκος). 2. Προϊστορικός οικισμός στο λόφο του Δημοτικού Σχολείου. 3. Το παλαιό Δημοτικό Σχολείο (Μνημείο). Επίσημα κηρυγμένη αρχαιολογική περιοχή.	Προϊστορική, Νεώτερη	N	Y
259	CH-8L27th-E	Περιστεριάς	258	A	Νεκροταφείο της Μετα-Ρωμαϊκής περιόδου. Επίσημα κηρυγμένη αρχαιολογική περιοχή.	Ρωμαϊκή	N	Y
259	CH-3-E	Περιστερίας	0	AHAP	Περιοχή η οποία βρίσκεται σε ύψωμα ακανόνιστου σχήματος με διάσπαρτα κεραμικά χαμηλής πυκνότητας αλλά πιθανά να συνδέεται με την επίσημα αναγνωρισμένη αρχαιολογική θέση Αλώνια / Περιστερίας.	Αβέβαιη αλλά πιθανά Ρωμαϊκή	N	Y
262	CH-56LS-E	Χρυσό-Φακίστρα	>1000	A	Προϊστορικός οικισμός. Επίσημα κηρυγμένη αρχαιολογική περιοχή.	Προϊστορική	N	Y
265	CH-10LS-E	Νέος Σκοπός	>1000	A	Προϊστορικός οικισμός με ευρήματα Κλασσικών, Ρωμαϊκών and Βυζαντινών Χρόνων. Επίσημα κηρυγμένη αρχαιολογική περιοχή.	Κλασσική, Ρωμαϊκή, Βυζαντινή	O	Y
288	CH-9L27th-E	Νοσοκομεία 8	>1000	A	Τάφοι της Ρωμαϊκής Περιόδου	Ρωμαϊκή	N	Y
288	CH-2-E	Νοσοκομεία 2, μεταξύ της περιοχής Τριάδας και	>1000	AHAP	Αγροτική περιοχή με διάσπαρτα κεραμικά υψηλής πυκνότητας.	Αβέβαιη αλλά πιθανά Νεολιθική και	N	Y

Τίτλος Έργου: **Διαδριατικός Αγωγός – TAP**
 Τίτλος Εγγράφου: **Ενιαία ΜΠΚΕ Ελλάδας Παράρτημα 6.4.0 - Υποστηρικτικό Υλικό για την Υφιστάμενη Κατάσταση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς**

GPL00-ASP-642-Y-TAE-0070
 Αναθ.: 00 / at05

Χιλιομετρική θέση (Χ.Θ.)	Αριθμός θέσης πολιτιστικής κληρονομιάς	Ονομασία θέσης	Απόσταση από τον κεντρικό άξονα (m)	Τύπος. Θέσης	Περιγραφή θέσης	Περίοδος	Συσχετιζόμενη περιοχή Υψηλής Αρχαιολογικής Πιθανότητας; (N/O)	Σημασία. θέσης ή/και ποιότητα
		Ζευγολατίου				Ιστορική		
293	CH-53LS-E	Αχλαδοχώρι	995	A	Απομεινάρια πόλης της Ρωμαϊκής περιόδου και ενός νεκροταφείου, 6 km βορειοανατολικά του χωριού. Επίσημα κηρυγμένη αρχαιολογική περιοχή.	Ρωμαϊκή	N	Y
295	CH-55LS-E	Καλόκαστρο	351	A	Τοποθεσία «Ασσάρ». Απομεινάρια Βυζαντινού Τείχους και ευρήματα της Κλασσικής Ελληνιστικής και Ρωμαϊκής περιόδου. Επίσημα κηρυγμένη αρχαιολογική περιοχή.	Βυζαντινή, Κλασσική, Ελληνιστική περίοδος, Ρωμαϊκή	N	Y
Περιφερειακή Ενότητα Θεσσαλονίκης								
309	CH-8LT-E	Λαχανάς, Περιοχή Παλαιοκάστρου	198	A	Τμήματα οχυρωμένων Τειχών και της αψίδας μίας εκκλησίας, μεταξύ άλλων αρχαιοτήτων. Επίσημα κηρυγμένη αρχαιολογική περιοχή με ζώνη προστασίας 100m γύρω από το λόφο.	Εποχή Σιδήρου μέχρι Βυζαντινή Περίοδο.	N	Y
319	CH-44-E	Βλάχικα Καλύβια 2	200	AHAP	Περιοχή η οποία βρίσκεται σε αγρούς χωρίς να έχουν εντοπιστεί κεραμικά ή άλλες αρχαιότητες.	-	O	X
319	CH-12aL16th-E	Καρτερές -Βλάχικα Καλύβια 1	184	A	Οικισμός της Ρωμαϊκής Περιόδου.	Ρωμαϊκή	N	Y
319	CH-12bL16th-E	Καρτερές-Βλάχικα Καλύβια 2	310	A	Οικισμός της Ρωμαϊκής Περιόδου.	Ρωμαϊκή	N	Y
320	CH-43-E	Βλάχικα Καλύβια 1	260	AHAP	Αγροτική περιοχή με κεραμικά διάσπαρτα σε χαμηλή πυκνότητα.	Αβέβαιη αλλά πιθανώς Ιστορική	O	M
321	CH- 9LT-E	Λευκοχώρι	>1000	A	Οικισμός πάνω σε ένα λόφο στην περιοχή του Αγίου Γεωργίου στο Λευκοχώρι. Επίσημα κηρυγμένη αρχαιολογική περιοχή.	Εποχή του Χαλκού, Εποχή του Σιδήρου	Y	Y
327	CH-40-E	Δορκάδα 1	412	A	Τύμβος με υψηλής πυκνότητα διάσπαρτα κεραμικά, μερικώς κατεστραμμένα.	Προϊστορική	O	Y

Τίτλος Έργου: **Διαδριατικός Αγωγός – TAP**
 Τίτλος Εγγράφου: **Ενιαία ΜΠΚΕ Ελλάδας Παράρτημα 6.4.0 - Υποστηρικτικό Υλικό για την Υφιστάμενη Κατάσταση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς**

GPL00-ASP-642-Y-TAE-0070
 Αναθ.: 00 / at05

Χιλιομετρική θέση (Χ.Θ.)	Αριθμός θέσης πολιτιστικής κληρονομιάς	Ονομασία θέσης	Απόσταση από τον κεντρικό άξονα (m)	Τύπος. Θέσης	Περιγραφή θέσης	Περίοδος	Συσχετιζόμενη περιοχή Υψηλής Αρχαιολογικής Πιθανότητας; (N/O)	Σημασία. θέσης ή/και ποιότητα
329	CH-5LT-E	Εξαμίλι - Σασακάρου Μπάιρα	>1000	A	Επίσημα κηρυγμένη αρχαιολογική περιοχή με συντεταγμένες. Οικισμός σε μία τούμπα σε λόφο.	Ύστερη εποχή του Χαλκού μέχρι Ιστορικούς Χρόνους	N	Y
330	CH-3L9th-E	Εξαμίλι 3	>1000	A	Αρχαιολογική θέση των Βυζαντινών Χρόνων κοντά στο χωριό..	Βυζαντινή	Y	Y
330	CH-6LT-E	Κριθιά, Μαρίκου Ταψί ή Μπαχτσές	>1000	A	Επίσημα κηρυγμένη αρχαιολογική περιοχή με συντεταγμένες. Οικισμός-τούμπα της Ύστερης Εποχής του Χαλκού και οικισμός των Ιστορικών Χρόνων.	Ύστερη Εποχή του Χαλκού - Ιστορικοί Χρόνοι	N	Y
332	CH-2LT-E	Κουτσολίτης Άσσηρος Β	>1000	A	Επίσημα κηρυγμένη αρχαιολογική θέση με συντεταγμένες στην Άσσηρο. Τύμβος σε φυσικά οχυρωμένο λόφο.	Πρώιμη Εποχή του Σιδήρου	N	Y
333	CH-3LT-E	Τούμπα Λάκκου Άσσηρος Ε	>1000	A	Επίσημα κηρυγμένη αρχαιολογική θέση με συντεταγμένες στην Άσσηρο. Οικισμός σε μία τούμπα.	Ύστερη Εποχή του Χαλκού – Πρώιμη Εποχή του Σιδήρου	N	Y
334	CH-1a-E	Άσσηρος 1	>1000	M	Εκκλησία του Προφήτη Ηλία στο χωριό Άσσηρος	Αβέβαιη αλλά νεώτερη	N	Y
334	CH-1b-E	Άσσηρος 1	>1000	M	Νεκροταφείο κοντά στην εκκλησία του Προφήτη Ηλία.	Αβέβαιη αλλά νεώτερη	N	Y
334	CH-200-E	Χωριό Άσσηρος	>1000	ICH	Θέση με Άυλη Πολιτιστική Κληρονομιά στην τοπική παράδοση κατασκευής ενός παραδοσιακού βαγονιού, γνωστού ως «κάρο». Η παραγωγή αυτού του τύπου βαγονιών αποδίδεται σε έναν κάτοικο του χωριού της Ασσήρου ο οποίος θεωρείται ένας από τους ελάχιστους εναπομείναντες τεχνίτες αυτού του παραδοσιακού επαγγέλματος	Σύγχρονη	N	Y
335	CH-1LT-E	Αγία Άννα	>1000	A	Επίσημα κηρυγμένη αρχαιολογική θέση με συντεταγμένες στον Άσσηρο. Οικισμός στις όχθες.	Νεολιθική, Ύστερη Εποχή του Χαλκού, Πρώιμη Εποχή του Σιδήρου Ρωμαϊκή,	N	Y

Τίτλος Έργου: **Διαδριατικός Αγωγός – TAP**
 Τίτλος Εγγράφου: **Ενιαία ΜΠΚΕ Ελλάδας Παράρτημα 6.4.0 - Υποστηρικτικό Υλικό για την Υφιστάμενη Κατάσταση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς**

GPL00-ASP-642-Y-TAE-0070
 Αναθ.: 00 / at05

Χιλιομετρική θέση (Χ.Θ.)	Αριθμός θέσης πολιτιστικής κληρονομιάς	Ονομασία θέσης	Απόσταση από τον κεντρικό άξονα (m)	Τύπος. Θέσης	Περιγραφή θέσης	Περίοδος	Συσχετιζόμενη περιοχή Υψηλής Αρχαιολογικής Πιθανότητας; (N/O)	Σημασία. θέσης ή/και ποιότητα
						Παλαιοχριστιανική		
335	CH-41-E	Άσσηρος 2	680	AHAP	Αγροτική περιοχή κοντά σε τύμβο του στρατοπέδου στην Άσσηρο με διάσπαρτα κεραμικά μέτριας πυκνότητας.	Ρωμαϊκή	N	Y
335	CH-42-E	Άσσηρος 3	1000	AHAP	Αγροτική περιοχή με υψηλής πυκνότητας διάσπαρτα οικιακά κεραμικά, εργαλεία κλωστούφαντουργίας και μεταλλικά δακτυλίδια ανάμεσα στα επιφανειακά ευρήματα.	Μετά-Βυζαντινή πιθανώς	N	Y
335	CH-9L16th-E	Άσσηρος – Παλαιοχώρα	703	AHAP	Νεολιθικός οικισμός	Νεολιθική	Y	Y
335	CH-45-E	Άσσηρος 4	676	AHAP	Διάσπαρτα κεραμικά υψηλής πυκνότητας και ένα σιντριβάνι με δομικά στοιχεία άλλων περιόδων.	Πιθανά Βυζαντινή	Y	Y
336	CH-4LT-E	Τούμπα, Άσσηρος Α	440	A	Επίσημα κηρυγμένη αρχαιολογική θέση με συντεταγμένες στην Άσσηρο. Οικισμός σε μία τούμπα.	Ύστερη περίοδος Χαλκού – Πρώιμη Περίοδος Σιδήρου	N	Y
342	CH-716th	Δρυμός, Άσσηρος Γ	487	A	Προϊστορικός οικισμός στη μία όχθη. Τούμπα Δρυμού. Επίσημα κηρυγμένη αρχαιολογική περιοχή.	Προϊστορική	Y	Y
344	CH-7L9th-E	Ναός Αγίου Νικολάου	678	M	Εκκλησία του Αγίου Νικολάου. Περιοχή της Καμάρας.	Αβέβαιη	Y	Y
346	CH-5L16th-E	Τούμπα του Τσερεμπέκ, Μελισσοχώρι	343	A	Τούμπα-Προϊστορικός οικισμός. Επίσημα κηρυγμένη αρχαιολογική περιοχή.	Προϊστορική	N	Y
348	CH-46-E	Κάστρο Ωραιοκάστρου	>1000	A	Αρχιτεκτονικά απομεινάρια.	Αβέβαιη	Y	Y
349	CH-5L9th-E	Αγρέπαυλη	640	A	Αγροτικό χωριό των Πρώιμων Χριστιανικών Χρόνων, στον οικισμό Παλιόκαστρο.	Πρώιμη Χριστιανική	Y	Y
349	CH-40LT-E	Παλιόκαστρο, Ωραιόκαστρο	290	M	Επίσημα αναγνωρισμένα μνημεία. Ομάδα 4 μύλων.	Βυζαντινή, Μετά-Βυζαντινή	N	Y

Τίτλος Έργου: **Διαδριατικός Αγωγός – TAP**
 Τίτλος Εγγράφου: **Ενιαία ΜΠΚΕ Ελλάδας Παράρτημα 6.4.0 - Υποστηρικτικό Υλικό για την Υφιστάμενη Κατάσταση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς**

GPL00-ASP-642-Y-TAE-0070
 Αναθ.: 00 / at05

Χιλιομετρική θέση (Χ.Θ.)	Αριθμός θέσης πολιτιστικής κληρονομιάς	Ονομασία θέσης	Απόσταση από τον κεντρικό άξονα (m)	Τύπος. Θέσης	Περιγραφή θέσης	Περίοδος	Συσχετιζόμενη περιοχή Υψηλής Αρχαιολογικής Πιθανότητας; (N/O)	Σημασία. θέσης ή/και ποιότητα
350	CH-6L9th-E	Ναός Αγίου Αθανασίου	615	M	Εκκλησία του Αγίου Αθανασίου.	Αβέβαιη	Y	Y
354	CH-31LT-E	Αρχαιολογική περιοχή του Πενταλόφου κοντά στο Ωραιόκαστρο	40	A	Επίσημα κηρυγμένη αρχαιολογική περιοχή με προστατευόμενες ζώνες και συντεταγμένες. 1. Οικισμός –τούμπα σε μία όχθη. 2. Νεκρικός Τύμβος, 3. Οικισμός –τούμπα σε μία όχθη.	Εποχή του Χαλκού, Εποχή του Σιδήρου, Αρχαϊκή Περίοδος Κλασσική Περίοδος και Ιστορικοί Χρόνοι	N	Y
356	CH-38-E	Θεσσαλονίκη 2	50	AHAP	Επίπεδη περιοχή γης με κεραμικά και κεραμίδια σε χαμηλή πυκνότητα.	Νεώτερη και πιθανά σύγχρονη	N	X
356	CH-39-E	Θεσσαλονίκη 3	55	AHAP	Επίπεδη περιοχή γης με κεραμικά και κεραμίδια σε χαμηλή πυκνότητα.	Νεώτερη και πιθανά σύγχρονη	N	X
357	CH-37-E	Θεσσαλονίκη 1	160	AHAP	Επίπεδη περιοχή γης με κεραμικά και κεραμίδια σε χαμηλή πυκνότητα.	Νεώτερη και πιθανά σύγχρονη	N	X
357	CH-1L16th-E	Παναγιά, Νέα Ιωνία	>1000	A	Οικισμός Ιστορικών Χρόνων σε όχθη. Επίσημα κηρυγμένη αρχαιολογική περιοχή.	Ιστορική	N	Y
Πεδιάδα Αξιού								
365.9	CH-46	Γέφυρα 6	660	AHAP	Πιθανή τοποθεσία στη Γέφυρα. Λοφώδης έκταση στο δρόμο από τη Γέφυρα προς Βαθύλακκο.	Αβέβαιη	N	H
366.1	CH-1	-	13	A	Μικρής πυκνότητας κεραμικά ευρήματα τουλάχιστον 2 στρέμματα, συμπεριλαμβανομένου ενός μεγάλου θραύσματος της μετα-Ρωμαϊκής εποχής από τον 6 ^ο αιώνα μ.Χ.. Η τοποθεσία βρίσκεται στην κορυφή ενός μικρού λόφου σε μία αγροτική πεδιάδα, θέση που είναι ιδανική για αρχαίο οικισμό.	Μετα-Ρωμαϊκή	N	L
367.0	CH-235	Βαθύλακκος 5	943	A	Χαρακτηρισμένη τοποθεσία που πιθανώς χρονολογείται στις αρχές της εποχής του Σιδήρου, με συνεχιζόμενη κατοίκηση κατά τους ιστορικούς	Πρώιμη Εποχή του Σιδήρου, Ιστορική περίοδος	N	H

Trans Adriatic Pipeline

Σελίδα 56 από 75

Area
CodeComp.
CodeSystem
CodeDisc.
CodeDoc.-
TypeSer.
No.

Τίτλος Έργου: **Διαδριατικός Αγωγός – TAP**
 Τίτλος Εγγράφου: **Ενιαία ΜΠΚΕ Ελλάδας Παράρτημα 6.4.0 - Υποστηρικτικό Υλικό για την Υφιστάμενη Κατάσταση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς**

GPL00-ASP-642-Y-TAE-0070
 Αναθ.: 00 / at05

Χιλιομετρική θέση (Χ.Θ.)	Αριθμός θέσης πολιτιστικής κληρονομιάς	Ονομασία θέσης	Απόσταση από τον κεντρικό άξονα (m)	Τύπος. Θέσης	Περιγραφή θέσης	Περίοδος	Συσχετιζόμενη περιοχή Υψηλής Αρχαιολογικής Πιθανότητας; (N/O)	Σημασία. θέσης ή/και ποιότητα
						χρόνους, στις περιοχές Τούμπα και Τράπεζα.		
373.8	CH-224	Βαλτοχώρι	853	A	Οικισμός Σουγκουλάρ, από την περίοδο της Οθωμανικής κυριαρχίας.	Οθωμανική	Άγνωστο	H
376	CH-232	Παρθένι 1	788	A	Λόφος στο Παρθένι ή Βαλτοχώρι. Προϊστορικός οικισμός. Χαρακτηρισμένη τοποθεσία. Η ζώνη προστασίας καθορίζεται στα 300 μέτρα γύρω από το λόφο. Η κατοίκηση της τοποθεσίας συνέχισε μέχρι τους ιστορικούς χρόνους.	Μεταγενέστερη Νεολιθική, Ιστορική περίοδος	N	H
376,3	CH-52	Νέα Χαλκηδόνα 3	850	, M	Λόφος μεταξύ Παρθένι και Χαλκηδόνας	Πιθανώς Μεταγενέστερη Νεολιθική	N	X
384.8	CH-3	-	283	A	Πυκνά κεραμικά ευρήματα σε διάμετρο τουλάχιστον 50 μέτρων, συμπεριλαμβανομένων θραυσμάτων από την Κλασσική, την Ελληνιστική, τη Ρωμαϊκή, την πρώιμη Χριστιανική και τη Βυζαντινή περίοδο. Η τοποθεσία βρίσκεται σε ένα πρόσφατα οργανωμένο χωράφι σε πεδιάδα, 663 μέτρα νότια από τα επίσημα προστατευόμενα όρια του σημαντικού αρχαιολογικού χώρου της Πέλλας.	Κλασσική, Ελληνιστική, Ρωμαϊκή, πρώιμη Χριστιανική, Βυζαντινή	N	L
385.0	CH-226	Πέλλα	803	A	Η χαρακτηρισμένη αρχαιολογική τοποθεσία της Πέλλας περιλαμβάνει οικιστικές περιοχές από την Νεολιθική περίοδο, την εποχή του Χαλκού και την εποχή του Σιδήρου, την Ελληνιστική πόλη της Πέλλας, τη Ρωμαϊκή αποικία, και το μεταγενέστερο Ρωμαϊκό οικισμό της Πέλλας.	Νεολιθική, Εποχή Χαλκού, Εποχή Σιδήρου, Ελληνιστική, Ρωμαϊκή, Μεταγενέστερη Ρωμαϊκή	N	H

TAP

Trans Adriatic Pipeline

e-on

Σελίδα 57 από 75

Area
CodeComp.
CodeSystem
CodeDisc.
CodeDoc.-
TypeSer.
No.

Τίτλος Έργου: **Διαδριατικός Αγωγός – TAP**
 Τίτλος Εγγράφου: **Ενιαία ΜΠΚΕ Ελλάδας Παράρτημα 6.4.0 - Υποστηρικτικό Υλικό για την Υφιστάμενη Κατάσταση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς**

GPL00-ASP-642-Y-TAE-0070
 Αναθ.: 00 / at05

Χιλιομετρική θέση (Χ.Θ.)	Αριθμός θέσης πολιτιστικής κληρονομιάς	Ονομασία θέσης	Απόσταση από τον κεντρικό άξονα (m)	Τύπος. Θέσης	Περιγραφή θέσης	Περίοδος	Συσχετιζόμενη περιοχή Υψηλής Αρχαιολογικής Πιθανότητας; (N/O)	Σημασία. θέσης ή/και ποιότητα
385.2	CH-4	-	95	A	Μικρής πυκνότητας κεραμικά ευρήματα σε διάμετρο τουλάχιστον 70 μέτρων, συμπεριλαμβανομένων θραυσμάτων που πιθανώς χρονολογούνται από την Κλασσική ή την Ελληνιστική περίοδο. Η τοποθεσία βρίσκεται σε ένα χωράφι με βαμβακοκαλλιέργειες, 707 μέτρα νότια από τα επίσημα προστατευόμενα όρια του σημαντικού αρχαιολογικού χώρου της Πέλλας.	Ελληνική Κλασσική, Ελληνιστική	N	L
385.5	CH-5	-	59	A	Μικρής πυκνότητας ευρήματα από μη διακοσμημένα θραύσματα. Η τοποθεσία βρίσκεται σε ένα χωράφι με βαμβακοκαλλιέργειες, 834 μέτρα νότια από τα επίσημα προστατευόμενα όρια του σημαντικού αρχαιολογικού χώρου της Πέλλας.	Αβέβαιη, αλλά όχι σύγχρονη.	B	L
404.0	CH-206	Άγιος Λουκάς 1	986	M	Εκκλησία Αγίου Πέτρου και Παύλου (19 ^{ος} αιώνας) στο χωριό Άγιος Λουκάς.	19 ^{ος} αιώνας	Αβέβαιη	H
408.4	CH-71	Λιπαρό 1	952	M	Εκκλησία Αγίου Ιωάννη Προδρόμου, μία μικρή βασιλική με 3 κλίτους. Τοιχογραφίες από την ομάδα ζωγράφων της Σιάτιστας και εικονίσματα από τον 19 ^ο αιώνα. Η περιοχή αναφέρεται σε ιστορικές πηγές το 1357 και το 1481. Οι αρχαιολογικές έρευνες αποκάλυψαν μία πιθανή προγενέστερη φάση του μνημείου στη Βυζαντινή περίοδο ή ένα Βυζαντινό μνημείο κοντά στη σύγχρονη εκκλησία. Καταγεγραμμένο μνημείο.	τέλη 18 ^{ου} αιώνα, ανακαινίστηκε στα τέλη του 19 ^{ου} αιώνα	N	H
417.5 – 418.0	CH-230	Πετριά 1	955	A	Η επίσημα αναγνωρισμένη τοποθεσία Πετριά, ένας προϊστορικός και Ρωμαϊκός	Προϊστορική, Ρωμαϊκή	N	H

Τίτλος Έργου: **Διαδριατικός Αγωγός – TAP**
 Τίτλος Εγγράφου: **Ενιαία ΜΠΚΕ Ελλάδας Παράρτημα 6.4.0 - Υποστηρικτικό Υλικό για την Υφιστάμενη Κατάσταση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς**

GPL00-ASP-642-Y-TAE-0070
 Αναθ.: 00 / at05

Χιλιομετρική θέση (Χ.Θ.)	Αριθμός θέσης πολιτιστικής κληρονομιάς	Ονομασία θέσης	Απόσταση από τον κεντρικό άξονα (m)	Τύπος. Θέσης	Περιγραφή θέσης	Περίοδος	Συσχετιζόμενη περιοχή Υψηλής Αρχαιολογικής Πιθανότητας; (N/O)	Σημασία. θέσης ή/και ποιότητα
					οικισμός.			
417.5	CH-6	-	68	A	Μικρής πυκνότητας κεραμικά ευρήματα τουλάχιστον 2 στρέμματα, συμπεριλαμβανομένων θραυσμάτων Ρωμαϊκού σιλ, που χρονολογούνται από τον 4 ^ο -5 ^ο αιώνα μ.Χ. Η τοποθεσία βρίσκεται σε ένα κήπο με μηλιές και πιθανότατα αποτελεί τμήμα της μεγαλύτερης γνωστής τοποθεσίας της αρχαίας Πετριάς.	Ρωμαϊκή	N	M
417.9	CH-7	-	211	A	Πυκνά κεραμικά ευρήματα τουλάχιστον 0.5 εκταρίων, συμπεριλαμβανομένων θραυσμάτων Ρωμαϊκού σιλ. Η τοποθεσία αναγνωρίστηκε από το διευθυντή του μουσείου της Πέλλας. Η τοποθεσία βρίσκεται σε μία πρόσφατα οργανωμένη καλλιέργεια σίτου, ενώ έχει επίσης αναγνωριστεί σε ένα γειτονική συστάδα με συκίες προς τα νότια. Αυτή η τοποθεσία αποτελεί πιθανότατα τμήμα της μεγαλύτερης γνωστής τοποθεσίας της αρχαίας Πετριάς.	Ρωμαϊκή	N	M
418.0	CH-8	-	116	A	Μικρής πυκνότητας κεραμικά ευρήματα σε διάμετρο τουλάχιστον 70 μέτρων, συμπεριλαμβανομένων κεραμιδιών και μη διακοσμημένων θραυσμάτων. Η τοποθεσία βρίσκεται σε ένα αγροτεμάχιο εντός των ορίων της Προϊστορικής και Ρωμαϊκής τοποθεσίας της Πετριάς, όπως αυτή καθορίζεται από το Υπουργείο Πολιτισμού.	Αβέβαιη, αλλά όχι σύγχρονη.	O	L
418.7	CH-9	-	41	A	Μικρής πυκνότητας κεραμικά ευρήματα	Αβέβαιη, αλλά όχι	O	L

Τίτλος Έργου: **Διαδριατικός Αγωγός – TAP**
 Τίτλος Εγγράφου: **Ενιαία ΜΠΚΕ Ελλάδας Παράρτημα 6.4.0 - Υποστηρικτικό Υλικό για την Υφιστάμενη Κατάσταση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς**

GPL00-ASP-642-Y-TAE-0070
 Αναθ.: 00 / at05

Χιλιομετρική θέση (Χ.Θ.)	Αριθμός θέσης πολιτιστικής κληρονομιάς	Ονομασία θέσης	Απόσταση από τον κεντρικό άξονα (m)	Τύπος. Θέσης	Περιγραφή θέσης	Περίοδος	Συσχετιζόμενη περιοχή Υψηλής Αρχαιολογικής Πιθανότητας; (N/O)	Σημασία. θέσης ή/και ποιότητα
					συμπεριλαμβανομένου ενός μη διακοσμημένου κυλινδρικού χερουλιού. Η τοποθεσία βρίσκεται σε μία φυτεία δέντρων με χαμηλά χόρτα, περίπου 496 μέτρα δυτικά από τα όρια της Προϊστορικής και Ρωμαϊκής τοποθεσίας της Πετριάς, όπως αυτή καθορίζεται από το Υπουργείο Πολιτισμού.	σύγχρονη.		
419.4	CH-10	-	33	A	Μέσης πυκνότητας κεραμικά ευρήματα σε διάμετρο 44 μέτρων, τα οποία αποτελούνται κυρίως από θραύσματα κεραμιδιών. Η τοποθεσία βρίσκεται σε μία φυτεία δέντρων με χαμηλά χόρτα.	Αβέβαιη, αλλά όχι σύγχρονη.	O	L
420.3	CH-11	-	138	A	Πυκνά κεραμικά ευρήματα σε διάμετρο τουλάχιστον 29 μέτρα, συμπεριλαμβανομένων στιλβωμένων και τυπικών εγχάρακτων μεταβυζαντινών πήλινων σκευών και μια ποσότητα κεραμιδιών. Η τοποθεσία βρίσκεται σε μία πρόσφατα οργανωμένη καλλιέργεια σίτου, 409 μέτρα ΝΑ της χαρακτηρισμένης μεταβυζαντινής εκκλησίας του Αγίου Γεωργίου.	Μετα-Βυζαντινή	O	M
420.5	CH-12	-	77	A	Πυκνά κεραμικά ευρήματα σε διάμετρο τουλάχιστον 71 μέτρα, συμπεριλαμβανομένων μεταβυζαντινών πήλινων σκευών και κεραμιδιών. Η τοποθεσία βρίσκεται σε μία πρόσφατα οργανωμένη καλλιέργεια σίτου, 325 μέτρα ΝΑ της χαρακτηρισμένης μεταβυζαντινής εκκλησίας του Αγίου Γεωργίου.	Μετα-Βυζαντινή	N	M
420.6	CH-72	Λουτροχώρι 1	354	M	Εκκλησία Αγίου Γεωργίου. Παλιά	19 ^{ος} αιώνας	N	H

Trans Adriatic Pipeline

Area Code	Comp. Code	System Code	Disc. Code	Doc.-Type	Ser. No.
-----------	------------	-------------	------------	-----------	----------

Τίτλος Έργου: **Διαδριατικός Αγωγός – TAP**
 Τίτλος Εγγράφου: **Ενιαία ΜΠΚΕ Ελλάδας Παράρτημα 6.4.0 - Υποστηρικτικό Υλικό για την Υφιστάμενη Κατάσταση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς**

GPL00-ASP-642-Y-TAE-0070
 Αναθ.: 00 / at05

Χιλιομετρική θέση (Χ.Θ.)	Αριθμός θέσης πολιτιστικής κληρονομιάς	Ονομασία θέσης	Απόσταση από τον κεντρικό άξονα (m)	Τύπος. Θέσης	Περιγραφή θέσης	Περίοδος	Συσχετιζόμενη περιοχή Υψηλής Αρχαιολογικής Πιθανότητας; (N/O)	Σημασία. θέσης ή/και ποιότητα
					εκκλησία στο νεκροταφείο του χωριού. Η εκκλησία δεν είναι καλά διατηρημένη, ενώ οι τοιχογραφίες έχουν διατηρηθεί τμηματικά. Καταγεγραμμένο μνημείο.			
421	CH-13	-	12	A	Λίθινη αρχιτεκτονική με τη μορφή τειχών και ερείπια δύο σπιτιών, τα οποία είναι προμοντέρνα, πιθανότατα της Οθωμανικής περιόδου. Η τοποθεσία βρίσκεται στην κορυφή ενός χαμηλού λόφου με λίγη βλάστηση, ενώ συνεχίζει μέχρι τη κοιλάδα προς τα Ανατολικά.	Οθωμανική, Προμοντέρνα	N	M
423,5	CH-14	-	17	A	Πυκνά κεραμικά ευρήματα σε διάμετρο τουλάχιστον 135 μέτρων, συμπεριλαμβανομένων κεραμιδιών θραυσμάτων που πιθανώς χρονολογούνται από την Ελληνιστική περίοδο. Η τοποθεσία εκτείνεται σε έναν αμπελώνα (χαμηλή ορατότητα), ένα οργωμένο χωράφι (καλή ορατότητα/κέντρο τοποθεσίας) και σε μία φυτεία δέντρων (μεμονωμένα θραύσματα). Η τοποθεσία βρίσκεται σε μία πλαγιά περίπου 530 μέτρα ΒΑ των ορίων της αρχαιολογικής τοποθεσίας Πολλά Νερά (αρχαίο νεκροταφείο), όπως αυτά καθορίζονται από το Υπουργείο Πολιτισμού, και 1800 μέτρα ΒΔ της τοποθεσίας εκσκαφής στα όρια του σύγχρονου οικισμού Πολλά Νερά. Ο τοπικός έφορος αρχαιοτήτων κατέδειξε τη θέση του αμπελώνα ως την τοποθεσία των εργασιών εκσκαφής που έγιναν τη δεκαετία του 1960 για ένα	Ελληνιστική	N	M

Τίτλος Έργου: **Διαδριατικός Αγωγός – TAP**
 Τίτλος Εγγράφου: **Ενιαία ΜΠΚΕ Ελλάδας Παράρτημα 6.4.0 - Υποστηρικτικό Υλικό για την Υφιστάμενη Κατάσταση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς**

GPL00-ASP-642-Y-TAE-0070
 Αναθ.: 00 / at05

Χιλιομετρική θέση (Χ.Θ.)	Αριθμός θέσης πολιτιστικής κληρονομιάς	Ονομασία θέσης	Απόσταση από τον κεντρικό άξονα (m)	Τύπος. Θέσης	Περιγραφή θέσης	Περίοδος	Συσχετιζόμενη περιοχή Υψηλής Αρχαιολογικής Πιθανότητας; (N/O)	Σημασία. θέσης ή/και ποιότητα
					νεκροταφείο και πιθανότατα την περιοχή ενός τυχαίου ευρήματος (ανάγλυφο θραύσμα).			
424,2	CH-231	Πολλά Νερά 1	50	A	Το αρχαίο νεκροταφείο Πολλά Νερά στην περιοχή Παλιάμπελα.	Αβέβαιη	N	H
Όρος Βέρμιο								
432.0	CH-79	Αγία Φωτεινή 1	542	M, ICH	Εκκλησία Αγίου Νικολάου, που βρίσκεται σε ένα μικρό λόφο μέσα στο χωριό. Στους πρόποδες του λόφου θα κατασκευαστεί ένα σύγχρονο μνημείο.	Αβέβαιη, Σύγχρονη	N	H
436.6	CH-15	-	84	A	Μέσης πυκνότητας κεραμικά ευρήματα σε διάμετρο τουλάχιστον 15 μέτρων, που αποτελούνται από μερικά κεραμίδια, μη αναγνωρισμένα πήλινα σκεύη και ένα μη διακοσμημένο κυλινδρικό χερούλι. Η τοποθεσία αναγνωρίστηκε 1973 μέτρα ΒΑ των ορίων του αρχαίου οικισμού στην περιοχή Γραμματικό, εντός της καθαρισμένης περιοχής κάτω από ένα στύλο ηλεκτρισμού, που βρίσκεται σε μία δασώδη πλαγιά με χαμηλά χόρτα.	Αβέβαιη, αλλά όχι σύγχρονη.	O	L
437.0	CH-80	Άνω Γραμματικό 1	202	ICH	Περιοχή αναψυχής σε ένα δασικό ξέφωτο κοντά στο Άνω Γραμματικό.	Σύγχρονη	N	M
438.5	CH-204	Άνω Γραμματικό 2	592	A	Αρχαίος οικισμός. Ευρήματα από Ρωμαϊκά πήλινα σκεύη στην είσοδο του χωριού.	Ρωμαϊκή	N	H
440.8-441.3	CH-210	Φρούριο Κάτω Γραμματικού4	300	A	Φρούριο στο Κάτω Γραμματικό, νότια του λόφου Βασιλικός. Μία επίσημα αναγνωρισμένη τοποθεσία με ένα αρχαίο πέτρινο φρούριο με τείχους πάχους 1.5 μέτρου.	Αβέβαιη	Άγνωστο	H

Τίτλος Έργου: **Διαδριατικός Αγωγός – TAP**
 Τίτλος Εγγράφου: **Ενιαία ΜΠΚΕ Ελλάδας Παράρτημα 6.4.0 - Υποστηρικτικό Υλικό για την Υφιστάμενη Κατάσταση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς**

GPL00-ASP-642-Y-TAE-0070
 Αναθ.: 00 / at05

Χιλιομετρική θέση (Χ.Θ.)	Αριθμός θέσης πολιτιστικής κληρονομιάς	Ονομασία θέσης	Απόσταση από τον κεντρικό άξονα (m)	Τύπος. Θέσης	Περιγραφή θέσης	Περίοδος	Συσχετιζόμενη περιοχή Υψηλής Αρχαιολογικής Πιθανότητας; (N/O)	Σημασία. θέσης ή/και ποιότητα
443.1	CH-16	-	6	A	Μέσης προς μεγάλης πυκνότητας κεραμικά ευρήματα σε διάμετρο τουλάχιστον 36 μέτρων, που αποτελούνται από μη αναγνωρισμένα, κακώς διατηρημένα θραύσματα, λίγα κεραμίδια, και ένα θραύσμα πιθανότατα της μεταγενέστερης Ρωμαϊκής περιόδου. Η τοποθεσία βρίσκεται σε μία φυτεία οπωροφόρων δέντρων, σε μία μικρή κοιλάδα μίας ορεινής περιοχής, η οποία μπορεί να ευνοούσε την ανθρώπινη δραστηριότητα στο παρελθόν. Η τοποθεσία βρίσκεται περίπου 1800 μέτρα ΝΔ του αρχαίου φρουρίου στο Κάτω Γραμματικό.	Αβέβαιη, πιθανότατα Μετα-Ρωμαϊκή	N	L
443.1	CH-17	-	17	A	Μέσης πυκνότητας κεραμικά ευρήματα, που αποτελούνται από μη διακοσμημένα, μη αναγνωρισμένα θραύσματα, κεραμίδια, ένα μη διακοσμημένο χερούλι και ένα θραύσμα πιθανότατα της μεταβυζαντινής περιόδου. Η τοποθεσία βρίσκεται σε μία φυτεία οπωροφόρων δέντρων, σε μία μικρή κοιλάδα μίας ορεινής περιοχής, η οποία μπορεί να ευνοούσε την ανθρώπινη δραστηριότητα στο παρελθόν. Η τοποθεσία βρίσκεται περίπου 1860 μέτρα ΝΔ του αρχαίου φρουρίου στο Κάτω Γραμματικό.	Μετα-Βυζαντινή	N	L
443.4	CH-18	-	3	A	Αρκετά μικρής πυκνότητας κεραμικά ευρήματα, που αποτελούνται από λίγα κεραμίδια, μερικά μεταβυζαντινά θραύσματα και ένα θραύσμα της	Μεταγενέστερη Ρωμαϊκή, Μετα-Βυζαντινή	N	L

Τίτλος Έργου: **Διαδριατικός Αγωγός – TAP**
 Τίτλος Εγγράφου: **Ενιαία ΜΠΚΕ Ελλάδας Παράρτημα 6.4.0 - Υποστηρικτικό Υλικό για την Υφιστάμενη Κατάσταση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς**

GPL00-ASP-642-Y-TAE-0070
 Αναθ.: 00 / at05

Χιλιομετρική θέση (Χ.Θ.)	Αριθμός θέσης πολιτιστικής κληρονομιάς	Ονομασία θέσης	Απόσταση από τον κεντρικό άξονα (m)	Τύπος. Θέσης	Περιγραφή θέσης	Περίοδος	Συσχετιζόμενη περιοχή Υψηλής Αρχαιολογικής Πιθανότητας; (N/O)	Σημασία. θέσης ή/και ποιότητα
					μεταγενέστερης Ρωμαϊκής περιόδου. Υπάρχει ορατός ένας αρκετά ορθογώνιος βράχος (πιθανότατα είχε χρησιμοποιηθεί ως όριο του χωραφιού). Η τοποθεσία βρίσκεται σε μία φυτεία οπωροφόρων δέντρων, σε μία μικρή κοιλάδα μίας ορεινής περιοχής, η οποία μπορεί να ευνοούσε την ανθρώπινη δραστηριότητα στο παρελθόν.			
446.0	CH-83	Πυργί 3	689	M	Γέφυρα Κάστρου. Πέτρινη γέφυρα. Η περιοχή βρίσκεται επάνω σε ένα σημαντικό αρχαίο δρόμο, που οδηγεί από την Εορδαία προς την Άνω Μακεδονία. Κάποια λιθόστρωτα τμήματα που συναντώνται στην περιοχή είναι πιθανότατα μέρος αυτού του δρόμου. Καταγεγραμμένο μνημείο με περιβάλλουσα ζώνη προστασίας 200 μέτρων. Κοντά στο χωριό, στη θέση ενός οχυρωμένου οικισμού που χρονολογείται από την Ελληνιστική προς τη Βυζαντινή περίοδο.	Αβέβαιη, πιθανότατα Μετα-Βυζαντινή	N	H
446.0	CH-19	-	55	A	Κακώς διατηρημένα ερείπια από ένα πέτρινο σπίτι, με διάμετρο περίπου 0.01 εκτάρια. Η δομή πιστεύεται ότι προέρχεται από τους ιστορικούς χρόνους ή την πρόσφατη αρχαιότητα. Δεν έχουν εντοπιστεί σχετικά κεραμικά στην εγγύς περιοχή, δυσκολεύοντας τη χρονολόγηση.	Αβέβαιη, πιθανότατα Σύγχρονη	O	L
446.1	CH-20	-	401	A	Καλά διατηρημένο αγροτόσπιτο, κατασκευασμένο από ξερολιθιά. Ίσως ένα σύγχρονο αγροτόσπιτο, αλλά	Αβέβαιη, πιθανότατα προμοντέρνα.	N	L

Τίτλος Έργου: **Διαδριατικός Αγωγός – TAP**
 Τίτλος Εγγράφου: **Ενιαία ΜΠΚΕ Ελλάδας Παράρτημα 6.4.0 - Υποστηρικτικό Υλικό για την Υφιστάμενη Κατάσταση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς**

GPL00-ASP-642-Y-TAE-0070
 Αναθ.: 00 / at05

Χιλιομετρική θέση (Χ.Θ.)	Αριθμός θέσης πολιτιστικής κληρονομιάς	Ονομασία θέσης	Απόσταση από τον κεντρικό άξονα (m)	Τύπος. Θέσης	Περιγραφή θέσης	Περίοδος	Συσχετιζόμενη περιοχή Υψηλής Αρχαιολογικής Πιθανότητας; (N/O)	Σημασία. θέσης ή/και ποιότητα
					πιθανότατα σημαντικό τμήμα του σύγχρονου κοινωνικού τοπίου.			
447.6	CH-84	Πυργί 2	939	M	Σαντρινός. Λιθόκτιστη γέφυρα στο Πυργί	Αβέβαιη, πιθανότατα Μοντέρνα	O	X
447.8	CH-345	Κομίνια, Λόφος	322	A	Αρχαιολογική τοποθεσία Νεολιθικής περιόδου, καθορισμένη από την 30 ^η Εφορία.	Νεολιθική	Άγνωστο	H (Σημείωση 1)
448.2	CH-346	Κομίνια, Χωράφια	471	A	Αρχαιολογική τοποθεσία Νεολιθικής περιόδου, καθορισμένη από την 30 ^η Εφορία.	Νεολιθική	Άγνωστο	H (Σημείωση 1)
450.0	CH-348	Ομαλή, Λόφος	324	A	Αρχαιολογική τοποθεσία Ελληνιστικής περιόδου, καθορισμένη από την 30 ^η Εφορία.	Ελληνιστική	Άγνωστο	H (Σημείωση 1)
450.2	CH-347	Ομαλή, Μικρός	47	A	Αρχαιολογική τοποθεσία Ρωμαϊκής και Βυζαντινής περιόδου, καθορισμένη από την 30 ^η Εφορία.	Ρωμαϊκή, Βυζαντινή	Άγνωστο	H (Σημείωση 1)
455.4.0	CH-88		29	M	Εκκλησία Αγίου Ραφαήλ στο Μανιάκη	Αβέβαιη	N	H
456.2	CH-89	Αντίγονος 3	521	M	Μοναστήρι Γρηγορίου Παλαμά. (Οι συντεταγμένες δεν καταγράφηκαν επιτόπου).	Αβέβαιη	Άγνωστο	H
Πεδιάδα Προλεμαΐδας								
468.7	CH-228	Πεντάβρυσος 1	606	A	Επίσημα κηρυγμένη αρχαιολογική τοποθεσία.	Αβέβαιη	Άγνωστο	H
469.8	CH-349	Ράχη	215	A	Αρχαιολογική τοποθεσία Ρωμαϊκής και Βυζαντινής περιόδου, καθορισμένη από την 30 ^η Εφορία.	Ρωμαϊκή, Βυζαντινή	Άγνωστο	H (Σημείωση 1)
470.8	CH-22	-	23	A	Μικρής πυκνότητας κεραμικά ευρήματα. Η τεχνολογία κεραμικών υποδεικνύει ότι τα ευρήματα χρονολογούνται κάπου κοντά στην Κλασσική περίοδο, αλλά δεν	Κλασσική	O	L

Τίτλος Έργου: **Διαδριατικός Αγωγός – TAP**
 Τίτλος Εγγράφου: **Ενιαία ΜΠΚΕ Ελλάδας Παράρτημα 6.4.0 - Υποστηρικτικό Υλικό για την Υφιστάμενη Κατάσταση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς**

GPL00-ASP-642-Y-TAE-0070
 Αναθ.: 00 / at05

Χιλιομετρική θέση (Χ.Θ.)	Αριθμός θέσης πολιτιστικής κληρονομιάς	Ονομασία θέσης	Απόσταση από τον κεντρικό άξονα (m)	Τύπος. Θέσης	Περιγραφή θέσης	Περίοδος	Συσχετιζόμενη περιοχή Υψηλής Αρχαιολογικής Πιθανότητας; (N/O)	Σημασία. θέσης ή/και ποιότητα
					είναι εφικτή η αναγνώριση κάποιου συγκεκριμένου πολιτισμού.			
475.1	CH-115	Μουρίκι 1	20	ICH	Εκκλησία της Αναλήψεως:	Πιθανότατα σύγχρονη	N	H
484.2	CH-121	Φούφας 1	397	ICH	Εκκλησία της Αναλήψεως και χώρος αναψυχής στο προαύλιο της εκκλησίας, που βρίσκεται δίπλα στο δρόμο.	Πιθανότατα σύγχρονη	O	H
485.2	CH-23	-	48	A	Μέσης πυκνότητας κεραμικά ευρήματα. Το σιλ και η τεχνολογία των κεραμικών υποδεικνύει ότι τα ευρήματα χρονολογούνται από την εποχή του Χαλκού, ωστόσο οι πρόσθετες έρευνες θα μπορούσαν να επιτύχουν μία πιο ακριβή χρονολόγηση. Επίσης, κοντά στη διασταύρωση με το δρόμο, βρέθηκε ένα τετράγωνο πέτρινο κατώφλι πόρτας που άνηκε πιθανότητα σε κάποιο σπίτι.	εποχή Χαλκού	N	L
485.8	CH-122	Βαρικό 5 (Δροσερό)	192	M	Εκκλησία Αγίας Κυριακής.	Αβέβαιη	O	H
Όρος Άσκιο								
486.5	CH-24	-	4	A	Μέσης πυκνότητας κεραμικά ευρήματα προμοντέρνου σιλ, τα οποία βρέθηκαν σε μία επίπεδη περιοχή, 4 μέτρα βόρεια της κεντρικής γραμμής, με έκταση 0.06 εκτάρια. Δεν έχουν εντοπιστεί αναγνωρίσιμα θραύσματα, δυσκολεύοντας τη χρονολόγηση.	Αβέβαιη, αλλά όχι σύγχρονη.	O	L
486.6	CH-125	Βαρικό 4	188	ICH	Άγνωστο παρεκκλήσι (στο δρόμο).	Αβέβαιη	O	H
489.2	CH-234	Βαρικό 2	645	A	Μία τοποθεσία στον Κάμπο, όπου βρέθηκαν πήλινα σκεύη Νεολιθικής περιόδου και την εποχής του Χαλκού.	Νεολιθική, εποχή Χαλκού	Άγνωστο	H
489.7	CH-129	Βαρικό 3	407	M, ICH	Εκκλησία Αγίου Αθανασίου, σε ένα ορεινό τοπίο, και χώρος αναψυχής.	Αβέβαιη	N	H

Τίτλος Έργου: **Διαδριατικός Αγωγός – TAP**
 Τίτλος Εγγράφου: **Ενιαία ΜΠΚΕ Ελλάδας Παράρτημα 6.4.0 - Υποστηρικτικό Υλικό για την Υφιστάμενη Κατάσταση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς**

GPL00-ASP-642-Y-TAE-0070
 Αναθ.: 00 / at05

Χιλιομετρική θέση (Χ.Θ.)	Αριθμός θέσης πολιτιστικής κληρονομιάς	Ονομασία θέσης	Απόσταση από τον κεντρικό άξονα (m)	Τύπος. Θέσης	Περιγραφή θέσης	Περίοδος	Συσχετιζόμενη περιοχή Υψηλής Αρχαιολογικής Πιθανότητας; (N/O)	Σημασία. θέσης ή/και ποιότητα
490.3	CH-25	-	106	A	Δύο μικρές λιθόστρωτες επιφάνειες με απόσταση περίπου 8 μέτρα μεταξύ τους, και έκταση περίπου 2.5 x 0.60 μέτρα η κάθε μία, ενώ πιθανότατα εκτείνονται και παρακάτω. Η τοποθεσία σε ένα βαθμιδωτό χωράφι κοντά σε ένα ρυάκι, σε μια περιοχή χαμηλής ορατότητας. Πιθανότατα τμήμα ενός μονοπατιού (είναι διακριτό ένα αμυδρό μονοπάτι) ή κάποια κατασκευή που σχετίζεται με παραδοσιακές αγροτικές τεχνικές (π.χ. αλώνι).	Αβέβαιη	O	M
490.4	CH-26	-	251	A	Μικρή συγκέντρωση λίθων με μέγεθος περίπου 3x1 μέτρα. Δεν είναι σαφές εάν οι λίθοι αποτελούν τμήμα φυσικών σχηματισμών ή εάν πρόκειται για το επιφανειακό τμήμα κάποιας θαμμένης δομής. Βρίσκεται σε ένα βαθμιδωτό χωράφι με χαμηλή ορατότητα, εξαιτίας βλάστησης με ψηλά χόρτα.	Αβέβαιη	O	M
491.1	CH-27	-	228	A	Μικρή συγκέντρωση λίθων. Δεν είναι σαφές εάν οι λίθοι αποτελούν τμήμα φυσικών σχηματισμών ή εάν πρόκειται για το επιφανειακό τμήμα κάποιας θαμμένης δομής. Βρίσκεται σε μία πλαγιά με χαμηλή ορατότητα.	Αβέβαιη	O	L
491.7	CH-130	Κλεισούρα 3	997	M	Μοναστήρι της Παναγιάς στην Κλεισούρα. Υπάρχει μία μη αναγνωρίσιμη εκκλησία απέναντι από το μοναστήρι.	1813	N	H
492.5	CH-215	Κλεισούρα 15	584	M	Εκκλησία Αγίου Αντωνίου.	1860	Άγνωστο	H
492.7	CH-213	Κλεισούρα 13	610	M	Παρεκκλήσι Αγίας Τριάδας.	Αβέβαιη	N	H

Τίτλος Έργου: **Διαδριατικός Αγωγός – TAP**
 Τίτλος Εγγράφου: **Ενιαία ΜΠΚΕ Ελλάδας Παράρτημα 6.4.0 - Υποστηρικτικό Υλικό για την Υφιστάμενη Κατάσταση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς**

GPL00-ASP-642-Y-TAE-0070
 Αναθ.: 00 / at05

Χιλιομετρική θέση (Χ.Θ.)	Αριθμός θέσης πολιτιστικής κληρονομιάς	Ονομασία θέσης	Απόσταση από τον κεντρικό άξονα (m)	Τύπος. Θέσης	Περιγραφή θέσης	Περίοδος	Συσχετιζόμενη περιοχή Υψηλής Αρχαιολογικής Πιθανότητας; (N/O)	Σημασία. θέσης ή/και ποιότητα
493.1	CH-135	Κλεισούρα 8	950	ICH	Εκκλησίας Αγίας Αναστασίας – Αγίου Νεκταρίου.	Πιθανότατα σύγχρονη	O	H
493.1	CH-212	Κλεισούρα 6	556	M	Εκκλησία Προφήτη Ηλίας	Πιθανότατα μεταγενέστερη Βυζαντινή	N	H
493.1	CH-214	Κλεισούρα 14	728	M	Εκκλησία Αγίου Αθανασίου.	1847	Άγνωστο	H
493.1	CH-211	Κλεισούρα 7	484	M	Εκκλησία Αγίου Μάρκου.	1864	N	H
497	CH-28	-	68	A	Πυκνά κεραμικά ευρήματα που τέμνουν τον άξονα, τα οποία πιθανότατα χρονολογούνται από την Ελληνιστική περίοδο. Η τρέχουσα γνωστή έκταση της τοποθεσίας είναι περίπου 1 εκτάριο. Η τοποθεσία βρίσκεται σε μία πρόσφατα οργανωμένη καλλιέργεια σίτου, ενώ η ορατότητα είναι καλή. Έχουν βρεθεί ελληνιστικά μαύρα δισκοειδή θραύσματα, που παρέχουν μία ευρύτερη χρονολόγηση. Η έκταση της τοποθεσίας δεν είναι γνωστή, και μπορεί να εκτείνεται προς τα βόρεια, πέρα από τα σύνορα του οργανωμένου χωραφιού.	Ελληνιστική	N	M
497.6	CH-29	-	38	A	Απομονωμένα θραύσματα που αποτελούνται από τμήματα κεραμιδιών και ένα μη διακοσμημένο χερούλι με ιμάντες, καθώς και μέσης πυκνότητας κεραμικά ευρήματα που αποτελούνται από μη διακοσμημένα θραύσματα. Η διάμετρος της τοποθεσίας που ερευνήθηκε υπολογίζεται σε 79 μέτρα. Η τοποθεσία βρίσκεται σε ένα οργανωμένο αγροτεμάχιο.	Αβέβαιη, αλλά όχι σύγχρονη.	O	L
504.1	CH-30	-	0	A	Μέσης πυκνότητας κεραμικά ευρήματα	Ρωμαϊκή	N	H

Τίτλος Έργου: **Διαδριατικός Αγωγός – TAP**
 Τίτλος Εγγράφου: **Ενιαία ΜΠΚΕ Ελλάδας Παράρτημα 6.4.0 - Υποστηρικτικό Υλικό για την Υφιστάμενη Κατάσταση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς**

GPL00-ASP-642-Y-TAE-0070
 Αναθ.: 00 / at05

Χιλιομετρική θέση (Χ.Θ.)	Αριθμός θέσης πολιτιστικής κληρονομιάς	Ονομασία θέσης	Απόσταση από τον κεντρικό άξονα (m)	Τύπος. Θέσης	Περιγραφή θέσης	Περίοδος	Συσχετιζόμενη περιοχή Υψηλής Αρχαιολογικής Πιθανότητας; (N/O)	Σημασία. θέσης ή/και ποιότητα
504.3	CH-31	-	7	A	σε πρόσφατα οργωμένη καλλιέργεια σίτου, η οποία τέμνει τον άξονα. Η τρέχουσα γνωστή έκταση της τοποθεσίας είναι περίπου 0.7 εκτάρια. Η τοποθεσία βρίσκεται σε μία πρόσφατα οργωμένη καλλιέργεια σίτου, ενώ η ορατότητα είναι καλή. Τα πήλινα σκεύη μπορεί να είναι Ρωμαϊκή, ωστόσο έχουν ανασυρθεί πολύ λίγα αναγνωρίσιμα θραύσματα. Η τοποθεσία βρίσκεται εντός του μεγαλύτερου συμπλέγματος των ορίων της αρχαίας Κορησσού	Ρωμαϊκή	N	H
504.4	CH-32	-	2	A	Μέσης πυκνότητας κεραμικά ευρήματα σε πρόσφατα οργωμένη καλλιέργεια σίτου, η οποία τέμνει τον άξονα. Η τρέχουσα γνωστή έκταση της τοποθεσίας είναι περίπου 0.04 εκτάρια. Τα πήλινα σκεύη μπορεί να είναι Ρωμαϊκή, ωστόσο έχουν ανασυρθεί πολύ λίγα αναγνωρίσιμα θραύσματα. Η τοποθεσία βρίσκεται εντός του μεγαλύτερου συμπλέγματος των ορίων της αρχαίας Κορησσού	Ρωμαϊκή	N	H

Τίτλος Έργου: **Διαδριατικός Αγωγός – TAP**
 Τίτλος Εγγράφου: **Ενιαία ΜΠΚΕ Ελλάδας Παράρτημα 6.4.0 - Υποστηρικτικό Υλικό για την Υφιστάμενη Κατάσταση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς**

GPL00-ASP-642-Y-TAE-0070
 Αναθ.: 00 / at05

Χιλιομετρική θέση (Χ.Θ.)	Αριθμός θέσης πολιτιστικής κληρονομιάς	Ονομασία θέσης	Απόσταση από τον κεντρικό άξονα (m)	Τύπος. Θέσης	Περιγραφή θέσης	Περίοδος	Συσχετιζόμενη περιοχή Υψηλής Αρχαιολογικής Πιθανότητας; (N/O)	Σημασία. θέσης ή/και ποιότητα
					της αρχαίας Κορησού			
504.6	CH-136	Κορησός 4	821	A	Ελληνιστικός – Βυζαντινός οικισμός στον λόφο «Τσάκωνη», 500 μέτρα δυτικά της Κορησού (Άγιος Διονύσιος), με μία εντυπωσιακή θέα προς όλη την περιοχή. Είναι πιθανό ο οικισμός να βρίσκεται στην κορυφή του λόφου και το νεκροταφείο στους πρόποδες του λόφου. Προς τα ανατολικά του λόφου υπάρχει ένας λόφος, που πιθανότατα λειτουργούσε ως η ακρόπολη του οικισμού. Τυχαία ευρήματα περιλαμβάνουν νομίσματα από την Ελληνιστική και τη Βυζαντινή περίοδο, μαρμάρινα αρχιτεκτονικά τμήματα και επιγραφές.	Ελληνιστική - Βυζαντινή	N	H
505	CH-33	-	8	A	Μικρής πυκνότητας κεραμικά ευρήματα σε πρόσφατα οργανωμένη καλλιέργεια σίτου, η οποία τέμνει την κεντρική γραμμή. Η τρέχουσα γνωστή έκταση της τοποθεσίας είναι περίπου 1.1 εκτάρια. Τα πήλινα σκεύη μπορεί να είναι Ρωμαϊκή, ωστόσο έχουν ανασυρθεί πολύ λίγα αναγνωρίσιμα θραύσματα. Η τοποθεσία βρίσκεται εντός του μεγαλύτερου συμπλέγματος των ορίων της αρχαίας Κορησού	Ρωμαϊκή	N	H
Περιοχή Δυτικά της Καστοριάς προς τα σύνορα								
508.0	CH-137	Κρεπενή 4	803	M	Εκκλησία Αγίου Νικολάου.	Αβέβαιη, πιθανότατα Μετα-Βυζαντινή	N	H
508.0	CH-279	Κρεπενή 1	770	A	Νεκροταφείο της εποχής του Σιδήρου. Εδώ βρέθηκε ένα χάλκινο αγαλματίδιο.	Εποχή Σιδήρου.	Άγνωστο	H

Τίτλος Έργου: **Διαδριατικός Αγωγός – TAP**
 Τίτλος Εγγράφου: **Ενιαία ΜΠΚΕ Ελλάδας Παράρτημα 6.4.0 - Υποστηρικτικό Υλικό για την Υφιστάμενη Κατάσταση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς**

GPL00-ASP-642-Y-TAE-0070
 Αναθ.: 00 / at05

Χιλιομετρική θέση (Χ.Θ.)	Αριθμός θέσης πολιτιστικής κληρονομιάς	Ονομασία θέσης	Απόσταση από τον κεντρικό άξονα (m)	Τύπος. Θέσης	Περιγραφή θέσης	Περίοδος	Συσχετιζόμενη περιοχή Υψηλής Αρχαιολογικής Πιθανότητας; (N/O)	Σημασία. θέσης ή/και ποιότητα
Χαρακτηρισμένη τοποθεσία.								
512.1	CH-34	-	62	A	Μέσης πυκνότητας κεραμικά ευρήματα, πιθανότατα Ρωμαϊκής περιόδου, τα οποία βρέθηκαν σε επίπεδα αγροτεμάχια δίπλα στους πρόποδες ενός βουνού. Η τοποθεσία τέμνει απευθείας τον άξονα και μέχρι στιγμής έχει χαρτογραφηθεί μία έκταση περίπου 0.7 εκταριών.	Ρωμαϊκή	O	M
512.6	CH-161	Μηλίτσα 1	237	A	Επιφανειακά ευρήματα από πήλινα σκεύη που υποδεικνύουν την ύπαρξη Ρωμαϊκού οικισμού στην περιοχή «Ισβόρ», 100 μέτρα ΒΔ της Μηλίτσας. Η ακρόπολη του οικισμού μπορεί να βρίσκεται σε ένα βραχώδη λόφο στα ΝΑ του Ισβόρ.	Ρωμαϊκή	N	H
512.7	CH-162	Μηλίτσα 2	803	ICH	Μη αναγνωρισμένο παρεκκλήσι στο άκρο του χωριού και του νεκροταφείου, κοντά στη θέση Μηλίτσα 1.	Αβέβαιη	N	H
512.7	CH-35	-	27	A	Πυκνά κεραμικά ευρήματα, πιθανότατα Ρωμαϊκής περιόδου, τα οποία βρέθηκαν σε επίπεδα αγροτεμάχια κοντά σε μία μόνιμη πηγή νερού. Η τοποθεσία βρίσκεται 27 m μακριά από τον άξονα και έχει χαρτογραφηθεί ως 0.25 εκτάρια, αλλά μπορεί να εκτείνεται και πέρα από την πρόσφατα οργανωμένη καλλιέργεια σίτου (η οποία έχει καλή ορατότητα) και μέσα στις παρακείμενες περιοχές που έχουν κακή ορατότητα.	Ρωμαϊκή	N	M
512.8	CH-36	-	21	A	Μικρής πυκνότητας κεραμικά ευρήματα, περίπου 15 μέτρα νότια του άξονα. Η τοποθεσία μπορεί να σχετίζεται με την	Αβέβαιη, αλλά όχι σύγχρονη.	O	L

Trans Adriatic Pipeline

Σελίδα 71 από 75

Area Code	Comp. Code	System Code	Disc. Code	Doc.-Type	Ser. No.
-----------	------------	-------------	------------	-----------	----------

Τίτλος Έργου: **Διαδριατικός Αγωγός – TAP**
 Τίτλος Εγγράφου: **Ενιαία ΜΠΚΕ Ελλάδας Παράρτημα 6.4.0 - Υποστηρικτικό Υλικό για την Υφιστάμενη Κατάσταση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς**

GPL00-ASP-642-Y-TAE-0070
 Αναθ.: 00 / at05

Χιλιομετρική θέση (Χ.Θ.)	Αριθμός θέσης πολιτιστικής κληρονομιάς	Ονομασία θέσης	Απόσταση από τον κεντρικό άξονα (m)	Τύπος. Θέσης	Περιγραφή θέσης	Περίοδος	Συσχετιζόμενη περιοχή Υψηλής Αρχαιολογικής Πιθανότητας; (N/O)	Σημασία. θέσης ή/και ποιότητα
					κοντινή τοποθεσία που έχει αναγνωρισθεί στα Ανατολικά, ωστόσο δεν έχουν ανασυρθεί αναγνωρίσιμα θραύσματα. Η ορατότητα δεν ήταν καλή καθώς η τοποθεσία βρίσκεται σε ένα χωράφι με καλάμπόκια, επομένως η έκταση και η πυκνότητα της τοποθεσίας μπορεί να είναι μεγαλύτερη από τα ευρήματα.			
517.3	CH-207	Δισπηλιό 1	632	A	Στην περιοχή Νησί, δίπλα στη λίμνη Καστοριάς, υπάρχει η χαρακτηρισμένη αρχαιολογική τοποθεσία του Δισπηλιού, ένας μοναδικός Νεολιθικός οικισμός που χρονολογείται από την έκτη χιλιετηρίδα π.Χ. Υπάρχει ένα αρχαίο τείχος που χρονολογείται από το 412-399 π.Χ. Στην περιοχή βρίσκεται σε εξέλιξη ένα πρόγραμμα συστηματικών εκσκαφών και αποκατάστασης. Η περιοχή νότια του δρόμου είναι προστατευόμενη ζώνη.	Νεολιθική	N	H
519.1	CH-37	-	60	Μέτρια	Μία Ελληνιστική ή Ρωμαϊκή πέτρινη γέφυρα. Οι διαστάσεις της γέφυρας είναι 1 μέτρο ύψος, 2 μέτρα πλάτος και 3 μέτρα μήκος. Τμήματα της γέφυρας έχουν καταστραφεί, ενώ ένα μικρό τμήμα της οροφής έχει καταρρεύσει. Ωστόσο, είναι σε γενικά καλή κατάσταση. Η γέφυρα είναι γνωστή, αλλά δεν είναι καταγεγραμμένη σε καμία αρχαιολογική βάση δεδομένων. Αυτό συμπεραίνεται από την ύπαρξη μίας σύγχρονης σήραγγας από τσιμέντο, η οποία εφάπτεται στη βόρεια πλευρά της	Ελληνιστική ή Ρωμαϊκή	N	H

Τίτλος Έργου: **Διαδριατικός Αγωγός – TAP**
 Τίτλος Εγγράφου: **Ενιαία ΜΠΚΕ Ελλάδας Παράρτημα 6.4.0 - Υποστηρικτικό Υλικό για την Υφιστάμενη Κατάσταση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς**

GPL00-ASP-642-Y-TAE-0070
 Αναθ.: 00 / at05

Χιλιομετρική θέση (Χ.Θ.)	Αριθμός θέσης πολιτιστικής κληρονομιάς	Ονομασία θέσης	Απόσταση από τον κεντρικό άξονα (m)	Τύπος. Θέσης	Περιγραφή θέσης	Περίοδος	Συσχετιζόμενη περιοχή Υψηλής Αρχαιολογικής Πιθανότητας; (N/O)	Σημασία. θέσης ή/και ποιότητα
					αρχαίας γέφυρας, ενώ ένα τμήμα της αρχαίας γέφυρας έχει ενισχυθεί με τσιμέντο (αν και ελαφρώς). Αυτό είναι ένα πολιτιστικό εύρημα μεγάλης σπουδαιότητας και δεν πρέπει να διαταραχθεί.			
520	CH-225	Άργος Ορεστικό	912	A	Ερείπια αμφοδωτών τάφων Ρωμαϊκής περιόδου (2ος – 3ος αιώνας) και μία πρώιμη Χριστιανική βασιλική (4ος-5ος αιώνας), στην κορυφή του λόφου Παραβέλλα, ΒΔ του Άργους.	Ρωμαϊκή, πρώιμη Χριστιανική	Άγνωστο	H
520.4	CH-38	-	13	A	Μέσης πυκνότητας κεραμικά ευρήματα από θραύσματα Ελληνιστικής και Ρωμαϊκής περιόδου σε πρόσφατα οργανωμένη καλλιέργεια σίτου. Η τρέχουσα γνωστή έκταση της τοποθεσίας είναι περίπου 0.9 εκτάρια. Η παρουσία επιφανειακών κεραμικών ευρημάτων υποδεικνύει ότι θα υπάρχει αρχαιολογικά ευρήματα και κάτω από την επιφάνεια.	Ελληνιστική, Ρωμαϊκή	N	L
520.4	CH-179	Άργος Ορεστικό 9	618	A	Άργος Ορεστικό. Αρχαιολογική τοποθεσία (Αρχαιολογικό Έργο στη Μακεδονία και Θράκη - ΑΕΜΘ 2006). Αβέβαιη κατασκευή σε απόσταση από τα χωράφια.	Αβέβαιη	N	H
521.8	CH-180	Άργος Ορεστικό 8	448	A	Τοποθεσία αρχαιολογικών εκσκαφών (Αρχαιολογικό Έργο στη Μακεδονία και Θράκη - ΑΕΜΘ 2008). Κατά την έρευνα στην τοποθεσία, έγινε επίσκεψη σε ένα λόφο με έναν φράχτη στην κορυφή. Ήταν ορατό ένα όρυγμα που περιβάλλει το λόφο, το οποίο πιθανότατα ανήκει	Ρωμαϊκή	N	H

Τίτλος Έργου: **Διαδριατικός Αγωγός – TAP**
 Τίτλος Εγγράφου: **Ενιαία ΜΠΚΕ Ελλάδας Παράρτημα 6.4.0 - Υποστηρικτικό Υλικό για την Υφιστάμενη Κατάσταση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς**

GPL00-ASP-642-Y-TAE-0070
 Αναθ.: 00 / at05

Χιλιομετρική θέση (Χ.Θ.)	Αριθμός θέσης πολιτιστικής κληρονομιάς	Ονομασία θέσης	Απόσταση από τον κεντρικό άξονα (m)	Τύπος. Θέσης	Περιγραφή θέσης	Περίοδος	Συσχετιζόμενη περιοχή Υψηλής Αρχαιολογικής Πιθανότητας; (N/O)	Σημασία. θέσης ή/και ποιότητα
					στην τοποθεσία εκσκαφής.			
521.9	CH-181	Άργος Ορεστικό 10	617	A	Πιθανότατα η τοποθεσία του Άργος Ορεστικό 10, που βρίσκεται εδώ σε ένα λόφο (Αρχαιολογικό Έργο στη Μακεδονία και Θράκη - ΑΕΜΘ 2006).	Αβέβαιη	N	H
531.3	CH-39	-	293	A	Ένας πολιτιστικός λόφος με μεγάλη πυκνότητα κεραμικών ευρημάτων και ενδεχομένως μία περιοχή ταφής. Η τρέχουσα γνωστή έκταση του πολιτιστικού λόφου είναι περίπου 1.3 εκτάρια. Η τρέχουσα γνωστή έκταση της πιθανής αρχαίας τοποθεσίας ταφής είναι περίπου 0.3 εκτάρια. Αυτή η τοποθεσία έχει υψηλή δυναμική αξία και δεν πρέπει να διαταραχθεί.	Ρωμαϊκή και προγενέστερη	N	H
532.0	CH-40	-	259	A	Μέσης πυκνότητας κεραμικά ευρήματα στην κορυφή ενός χαμηλού λόφου που βρίσκεται σε ένα αγροτεμάχιο, που ονομάζεται «Τάφος». Η τρέχουσα γνωστή έκταση της τοποθεσίας είναι περίπου 0.7 εκτάρια. Αυτή η τοποθεσία πιθανότατα δεν είναι τάφος, δεδομένου ότι οι τάφοι συνήθως δεν σχετίζονται με κεραμικά ευρήματα, αλλά η ονομασία μπορεί να είναι ένα τοπικό χαρακτηριστικό που αναφέρεται στην παλαιότητα της τοποθεσίας.	Πιθανώς Ρωμαϊκή	N	H
535.3	CH-278	Οινόη 1	914	A	Ερείπια Ρωμαϊκού οικισμού στο φυσικά οχυρωμένο λόφου του Αγίου Νικολάου, στα ανατολικά του χωριού.	Ρωμαϊκή	N	H
539.3	CH-41	-	827	M, ICH	Καταφύγια και ορύγματα στην κορυφογραμμή από την εποχή του 2ου Παγκοσμίου Πολέμου, τα οποία	Ιστορική	N	H

Τίτλος Έργου: **Διαδριατικός Αγωγός – TAP**
 Τίτλος Εγγράφου: **Ενιαία ΜΠΚΕ Ελλάδας Παράρτημα 6.4.0 - Υποστηρικτικό Υλικό για την Υφιστάμενη Κατάσταση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς**

GPL00-ASP-642-Y-TAE-0070
 Αναθ.: 00 / at05

Χιλιομετρική θέση (Χ.Θ.)	Αριθμός θέσης πολιτιστικής κληρονομιάς	Ονομασία θέσης	Απόσταση από τον κεντρικό άξονα (m)	Τύπος Θέσης	Περιγραφή θέσης	Περίοδος	Συσχετιζόμενη περιοχή Υψηλής Αρχαιολογικής Πιθανότητας; (N/O)	Σημασία θέσης ή/και ποιότητα
--------------------------	--	----------------	-------------------------------------	-------------	-----------------	----------	---	------------------------------

κοιτάζουν προς τα Αλβανικά σύνορα, καθώς και ένα εικονοστάσι, μία εκκλησία και δύο χώρους αναψυχής. Οι εγκαταστάσεις του 2ου παγκοσμίου πολέμου φαίνεται ότι είναι σημαντικές για τους σύγχρονους κατοίκους, καθώς έχουν κατασκευάσει θρησκευτικές και ψυχαγωγικές εγκαταστάσεις επάνω και κοντά σε αυτά.

Σημειώσεις

Τύπος Θέσης	
A	Αρχαιολογική θέση
AHAP	Περιοχή Υψηλής Αρχαιολογικής Πιθανότητας
ICH	Θέση με Άυλη Πολιτιστική Κληρονομιά
M	Μνημείο
Σημασία Θέσης	
Υ	Υψηλή
M	Μέτρια
X	Χαμηλή
Αριθμός Θέσης Πολιτιστικής Κληρονομιάς	
CH	Πολιτιστική Κληρονομιά
LR	Καταγεγραμμένη στους επίσημους καταλόγους της Περιφερειακής Ενότητας Ροδόπης
LK	Καταγεγραμμένη στους επίσημους καταλόγους της Περιφερειακής Ενότητας Καβάλας
LS	Καταγεγραμμένη στους επίσημους καταλόγους της Περιφερειακής Ενότητας Ξερρών
LT	Καταγεγραμμένη στους επίσημους καταλόγους της Περιφερειακής Ενότητας Θεσσαλονίκης
L18th-E	Καταγεγραμμένη στην ΙΟ΄ Εφορία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων

Τίτλος Έργου: **Διαδριατικός Αγωγός – TAP**
 Τίτλος Εγγράφου: **Ενιαία ΜΠΚΕ Ελλάδας Παράρτημα 6.4.0 - Υποστηρικτικό Υλικό για την Υφιστάμενη Κατάσταση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς**

GPL00-ASP-642-Y-TAE-0070
 Αναθ.: 00 / at05

Χιλιομετρική θέση (Χ.Θ.)	Αριθμός θέσης πολιτιστικής κληρονομιάς	Ονομασία θέσης	Απόσταση από τον κεντρικό άξονα (m)	Τύπος. Θέσης	Περιγραφή θέσης	Περίοδος	Συσχετιζόμενη περιοχή Υψηλής Αρχαιολογικής Πιθανότητας; (N/O)	Σημασία. θέσης ή/και ποιότητα
L31st-E		Καταγεγραμμένη στην ΛΑ' Εφορία Προϊστορικών και Κλασσικών Αρχαιοτήτων						
L17th-E		Καταγεγραμμένη στην ΙΗ' Εφορία Προϊστορικών και Κλασσικών Αρχαιοτήτων – επίσημη απάντηση						
L27th-E		Καταγεγραμμένη στην ΚΗ' Εφορία Προϊστορικών και Κλασσικών Αρχαιοτήτων – επίσημη απάντηση						
L12th-E		Καταγεγραμμένη στην 12 ^η Εφορία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων - επίσημα αρχεία						
L16th		Καταγεγραμμένη στην ΙΣΤ' Εφορία Προϊστορικών και Κλασσικών Αρχαιοτήτων– επίσημη απάντηση						
L9th-E		Καταγεγραμμένη στην 9 ^η Εφορία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων – επίσημη απάντηση						
Σημείωση 1		Υποδεικνύει ότι η τοποθεσία έχει αναγνωριστεί από την αρμόδια Εφορία ή άλλη αξιόπιστη πηγή, δεν έχει αξιολογηθεί με κριτήρια σημαντικότητας/ποιότητας CH, αλλά θεωρείται ότι είναι μεγάλης σημασίας						
Σημείωση 2		Η CH28-E και η CH5K18-E είναι οι ίδιες θέσεις. Η CH5K18-E περιλαμβάνονταν στα επίσημα έγγραφα της ΙΘ' ΕΠΚΑ αλλά ελέγχθηκε και επανατοποθετήθηκε κατά τη διάρκεια της Έρευνας Πεδίου.						
Σημείωση 3		Η επίσημη αρχαιολογική θέση του Παγγαίου περιλαμβάνει διάφορες προστατευόμενες ζώνες, οι οποίες δεν διασχίζονται από το Έργο.						

Πηγή: ERM (2011), EXERGIA (2013), ASPROFOS (2013)

Trans Adriatic Pipeline AG – Ελλάδα (Παράρτημα)
21^{ος} Όροφος, Πύργος Αθηνών, Λεωφόρος Μεσογείων 2-4, 11527
Αθήνα, Ελλάδα
Τηλέφωνο: + 30 210 7454613
Fax: + 30 210 7454300
esia-comments@tap-ag.com
www.trans-adriatic-pipeline.com

Ημερομηνία 06/2013

Copyright Reserved: This document may not be copied, shown to or placed at the disposal of third parties without prior consent of TAP AG.
The latest version of the document is registered in the TAP Project's Database.

Με την επιφύλαξη παντός δικαιώματος: Απαγορεύεται η αντιγραφή του παρόντος εγγράφου, η επίδειξη του ή η διάθεση του σε τρίτους χωρίς την προηγούμενη συγκατάθεση της εταιρείας TAP AG.
Η τελευταία έκδοση του εγγράφου έχει καταχωρηθεί στη βάση δεδομένων του Έργου TAP.